

DURYS

KULTŪROS IR MENO ŽURNALAS / 2025 RUGPJŪTIS / Nr. 8 (140)

1-oji Klaipėdos bienalė 2025.09.05–10.31

saugumėlyd si

Klaipėdos kultūrų komunikacijų
centro (KKKC) Parodų rūmai
(Didžioji Vandens g. 2)

REDAKTORĖ

Rita Bočiulytė
r.bociulyte@kl.lt

LITERATŪRINĖS DALIES
SUDARYTOJAS

Gintaras Grajauskas
grajauskas@gmail.com

DIZAINERĖ-MAKETUOTOJA
TECHNINĖ REDAKTORĖ

Alma Pušinskaitė

KALBOS REDAKTORĖ

Jurga Dambrauskaitė

ADRESAS Naujojo Sodo g. 1A,
„K centras“, 92118 Klaipėda

REKLAMOS SKYRIUS

Tel.: (0 46) 397 715, (0 46) 397 711

PLATINIMO TARNYBA

Tel. (0 46) 397 713

LEIDĖJAS

© 2025 UAB „Ilada“

SPAUSDINO

UAB „Spaudos kontūrai“

TIRAŽAS 7 500

Platinamas su laikraščiu „Klaipėda“ kartą per mėnesį, taip pat „Duris“ galima įsigyti „Klaipėdos“ laikraščio redakcijoje Klaipėdoje arba užsiprenumeruoti atskirai Lietuvos pašte

ISSN 2351-5848

Rankraščiai nerecenzuojami
ir negrąžinami

VIRŠELYJE

1 psl. – Mindaugo Petrulio kaligrafijos kūrinys. 2025.
4 psl. – R. Wagnerio operos „Lohengrinas“ koncertinio atlikimo Klaipėdos industrinėje erdvėje akimirka. Eglės Sabaliauskaitės nuotr.

ŽURNALĄ REMIA

MRF MEDIJŲ
RĖMIMO
FONDAS

Žurnalo „DURYS“ veiklą iš dalies finansuoja Medijų rėmimo fondas. Finansavimo suma – 32 861 Eur. Spaudos projektui „Profesionalaus meno atodangos žurnale „Durys“ 2025 m.“ MRF skyrė 48 000 Eur finansinę paramą

DIENA

MEDIA
N · E · W · S

Klaipėda

TURINYS

MUZIKA

Danguolė VILDAITĖ. „Apkarpytas“, kitoks, bet vis dar „Lohengrinas“ 4

Agnė BENETYTĖ. Festivalis „Impresijos“ žadino lietuviybę tiek Lietuvoje, tiek už jos ribų 10

KULTŪROS ISTORIJA

Daiva KŠANIENĖ. Karaliaučiaus teatras XIX a. pirmoje pusėje. Repertuare – daugiau Rytprūsių kompozitorių operų 16

ERDVĖS

Vilė MOTUZAITĖ. XXIX Thomo Manno festivalis Nidoje: apie laiką ir tikėjimą 20

IŠ ARČIAU

Žaneta SKERSYTĖ. „JieDu“ arba V. ir R. Šepučiai: kūryba nėra nuolatinis mūzos sėdėjimas ant peties 24

TEATRAS

Jūratė GRIGAITIENĖ. Hiperrealistinė kosminė odisėja Klaipėdos lėlių teatre 33

KINAS

Andrius RAMANAUSKAS. Du filmai – viena dilema 37

PARODŲ SALĖSE

Birutė SKAISGIRIENĖ. Amžinai bangose 40

Dalia KARATAJIENĖ. Minint tapytojo J. Švažo šimtmetį 44

GINTARO LAŠAI

Algis KUKLYS. Tvardovskio veidrodis. Rudens novelė. Traukinys 50

Lina BUIVIDAVIČIŪTĖ. Eilėraščiai 54

Daiva MOLYTĖ-LUKAUSKIENĖ. Iš byrančių istorijų. Iš rašomos, bet neparašomos knygos 60

„Apkar bet vis

Rugpjūčio pradžioje nuskambėjęs Klaipėdos valstybinio muzikinio teatro organizuojamas tarptautinis Klaipėdos festivalis, jau penktasis, šiemet pasižymėjo keliomis skirtingomis tematinėmis linijomis. Pirmoji jų tradicinė – tai su operos žanru susiję renginiai, antroji išskirtinė – vakarai, skirti didžio Lietuvos menininko Mikalojaus Konstantino Čiurlionio 150-osioms gimimo metinėms.

Akimirkos iš R. Wagnerio operos „Lohengrinas“ koncertinio atlikimo (Klaipėdos valstybinis muzikinis teatras, dirig. G. Rinkevičius) industrinėje bendrovės „Klai pėd

pytas“, kitoks, dar „Lohengrinas“

Danguolė VILIDAITĖ

Festivalio programa ir turinys iš pirmo žvilgsnio bei lyginant su ankstesniųjų metų projektais – kuklesni ir savo sumanymais ne tokie pretenzingi. Bet tai jokių būdu, žinoma, nesumenkina jo reikšmės. Išgirdome Richardo Wagnerio operos „Lohengrinas“ koncertinį variantą, netipiško formato šiuolaikinę operą „Geros dienos!“ (autoriai Vaiva Grainytė, Lina Lapelytė ir Rugilė Barzdžiukaitė), simfoninės muzikos koncertą „Kodas MKČ“, netradicinėje tam ▶

„Klai pėdos energija“ erdvėje.

Eglės Sabaliauskaitės nuotr.

◀ Skulptūrų parko erdvėje atliktas šešių choreografinių miniatiūrų ciklas „Misterija REX“. Festivalio atradimas – du kompozitorių kūrybai ar jos sklaidai aptarti skirti vakarai: „Pasikalbėkime apie M. K. Čiurlionį“ (su muzikologais Danute Petrauskaite ir Dariumi Kučinsku) ir „Pasikalbėkime apie R. Wagnerį“ (su kultūros vadybininku, laidų vedėju Julijumi Gricevičiumi). Jie Klaipėdos melomanams pateikė, manyčiau, daug įdomių minčių, dar nežinomų istorinių faktų. Tokie susitikimai ne naujiena, bet šįkart, vertinant pagal publikos reakcijas, tikrai pasitvirtino.

Dabar keli pastebėjimai ilgai lauktos R. Wagnerio „Lohengrino“, šio festivalio vieno iš ryškiausių ir patraukliausių akcentų, premjeros tema.

Tarp pasakos ir realybės

Nors pasirinktas sutrumpintas (beveik perpus), koncertinis šios operos variantas lėmė apšvietimo, režisūrinių sprendimų minimumą ir veiksmas perteiktas be jokio ypatingo teatrinio sceninio judesio, atlikėjų profesionalumas ir muzikos grožis paliko nepakartojamą įspūdį. Nuostabūs solistų balsai ir jų įsijautimas, perteikiant personažų charakterius, preciziškas intonavimas bei teatro orkestro, vadovaujant maestro Gintarui Rinkevičiui, grojimas, ne pirmą kartą stebinantis interpretacijos gelme, galingu skambėjimu, jautrumu dirigento mostui, mintyse žadino tik vieną žodį – bravo! Galima dar replikuoti, kad ši opera ne veltui pripažįstama kaip viena iš romantiškiausių ir populiariausių šio autoriaus kūrinių.

Atlikėjų profesionalumas ir muzikos grožis paliko nepakartojamą įspūdį.

„Lohengrino“ siužeto pagrindu kompozitorius pasirinko viduramžių vokiečių poeto minezingerio Wolframo von Eschenbacho apasakotą legendą apie mistinį Gralio pasaulį ir jo riterį Lohengriną (tenoras Edgaras Montvydas), dieviškos šviesos, meilės ir teisingumo nešėją, ateinantį į šį pasaulį ginti nuskriaustųjų.

Operos įžanga šviesi, beveik permatomai skaidri pradžioje, prasidėjusi styginių *divisi* aukštuose registruose (Gralio ir Lohengrino

charakteristika) vėliau leidžiasi, papildoma medinių ir varinių pučiamųjų instrumentų tembrais, tampa sunkesnė, „apauga medžiaga“. Jos muzika beveik užburia lėta, ramia savo tėkme, vėliau prasiveržiančia pergalingu, romantinio ilgesio kupinu jausmingumu. Tarsi iš dangiško į žemišką pasaulį – tokia jos simbolinė prasmė.

Veiksmo pradžioje karaliaus šauklis (bosas-baritonas Evertas Soosteris), iškilmingai skambant varinių pučiamųjų fanfaroms, pristato į Brabanto kraštą atvykusį Karalių Henriką (bosas Tadas Girininkas), dar kitaip liaudyje tituluojamą Paukštiniu – istorinis personažas. Valdovas kviečia visus susivienyti bendroje kovoje prieš vokiečių žemes nuolat puldinėjančius vengrų pulkus. Tačiau riteriai ir grafas Telramundas (šio personažo klaidėtiškame pastatyme atsisakyta), vienas svarbiausių karaliaus karvedžių, į kovą stoti atsisako, kol nebus išspręstas pagrindinis klausimas – Gotfrydo, šio krašto sosto paveldėtojo, keistas dingimas. ►

Kilnios meilės išbandymai

◀ Nužudžius brolių Telramundas kaltina buvusią savo nuotaką, Brabanto hercogaitę Elzą (sopranas Lauren Ashleigh Fagan). Teisme pasirodžiusi Elza savęs teisinti neskuba, bet svajingai visiems pasakoja sapne regėjusi (*Einsam in trüben Tagen*) kilnų, spindinčiais šarvais riterį, pažadėjusį ją apginti. L. A. Fagan interpretacijoje tai ne naivi, efemeriška būtybė, o jautri, gilius jausmus galinti išgyventi mergina. Vagneriškiausias, sakyčiau, šio pastatymo balsas, kurio jėga geriausiai atsiskleidė kulminaciniame operos momente trečiajame veiksmo.

Lohengrinas – tyriausias, poetiškiausias ir labiausiai kilnios meilės išaukštintas šio kūrinio personažas. Jautriai suskambo pirmasis jo monologas – atsisveikinimas su gulbe (*Nun sei bedankt, mein lieber Schwan!*), po kurio beveik iškart jis prisipažįsta Elzai, kad ją myli, ir finalinis solo – pasakojimas (*In fernem Land*). Graži, turtinga vokalinių spalvų, plataus alsavimo E. Montvydo balso kantilena, kupina romantinės patetikos,

kaip niekad tiko šio veikėjo išgyvenimams perteikti.

Lohengrino pasirodymo scenoje chorui pritrūko darnos bei intonavimo tikslumo, tačiau kituose epizoduose, ypač gana dinamiškoje ir iškilmingoje scenoje, šlovinančioje Lohengrino pergalę kovoje (*Durch Gottes Sieg...*), viskas net labai gerai. Įdomu, kaip režisierius būtų išsprendęs choro dalyvavimą visaverčiame operos pastatyme, juk jo vaidmuo čia gana statiškas.

Blogio jėgos galų gale nugalėtos, Brabanto hercogaitė Elza išgelbėta, tačiau ar galima taip lengvai išspręsti konfliktą tarp įsivaizduojamo idealo ir realybės, dangiško ir žemiško pasaulių, kai tyra meilė susiduria su žmogiškomis aistromis, valdžios troškimu, silpnumu ir nepasitikėjimu? Meilė vis dėlto neatlaiko paties pirmojo jai skirto išbandymo – Elza sulaužo duotą pažadą niekada neklausti, kas jis, šis herojus, ir iš kur. Lohengrinas grįžta į savo pasaulį nesuprastas, atstumtas, nusivylęs. (Sakoma, kad R. Wagneris rinkdavosi tokius personažus, kurie geriausiai, tarsi veidrodyje atspindėdavo jo gyvenimo realijas, išgyvenimus.)

Idėjos ir akcentai

„Lohengrinas“ – tai pirmoji R. Wagnerio opera, kurioje labiau pradeda reikštis šio žanro reformos principai. Tai dar nėra tikrasis *Gesamtkunstwerk*, bet kūrinys jau pradėdamas ne uvertiūra, o įžanga, tiesiogiai pereinančia į pirmąjį veiksmą (pagal R. Wagnerio sumanymą turėjo skambėti neuždengus scenos). Pagrindiniai personažai, nors gal ir išreiškia kažkokias simbolines prasmes, yra psichologizuoti, išgyvena nepaprastai gilius jausmus, čia daugiau ariozinio dainavimo ir ištisinio plėtojimo scenų, svarbūs ne tik leitmotyvai, bet ir tembrinės dramaturgijos principas, labiau simfonizuotas orkestras – jo vaidmuo operoje itin svarbus.

Norėtusi dar kartą pasidžiaugti profesionaliu ir virtuozišku Klaipėdos muzikinio teatro orkestro grojimu. Atrodė taip, tarsi G. Rinkevičiaus vadovavimas šiam kolektyvui įkvėpė naują gyvybę, suteikė jam daugiau spalvų ir lankstumo. Skirtingi epizodų charakteriai ir tempai, dinamikos kaita,

dramatinės ir lyrinės kulminacijos – viskas tobula ir savo laiku.

Gaila, bet koncertiniame operos variante, atsisakius grafo Telramundo ir kitų personažų, visiškai sumažėjus burtininkės Ortrūdos (mecosopranas Wiktorija Wizner) vaidmeniui, išmetus ne vieną svarbią šio kūrinio dramaturgijai sceną (pavyzdžiui, Telramundo ir Ortrūdos, Ortrūdos ir Elzos dialogai iš antro veiksmo), istorija labai keičiasi, joje nebelieka antagonistų ir vienos iš svarbiausių šio viduramžių laikus menančio pasakojimo linijų – mistinio gėrio ir blogio susidūrimo (kūrinio partitūroje išreiškiamo ne tik pasikartojančiomis temomis, jų intonacijų susipynimu, bet ir instrumentų tembrais, skambančios muzikos registru).

Iš antro veiksmo paliktas tik vestuvinės eisenos į Soborą fragmentas (*Gesegnet soll sie schreiten*), pereinantis iškart į iškilmingą trečio operos veiksmo instrumentinę įžangą, atliktą nepaprastai veržliai ir efektingai, vestuvinį maršą, kuris ir šiais laikais gana dažnai atliekamas sutuoktūvių apeigose.

Varomąja šio pastatymo jėga, pagrindiniu viso dramatinio veiksmo motu tampa

uždrausto klausimo tema. Lohengrino paslaptys po Ortrūdos įsikišimo nebeleidžia Elzai nurimti. Sunku nesutikti su merginos priekaištu mylimajam, kad net girdėdama švelniai, su meile tariamą savo vardą, atsakyti tuo pačiu ji negali. Elzos ir Lohengrino duetas – dialogas iš trečio veiksmo – ne tik gražiausias ir poetiškiausias šio vakaro epizodas, bet ir ryškiausias jo dramatinė kulminacija. Meilė išreiškiamą ir išgyvenama įvairiais, romantiškais šio jausmo atspalviais, nuo švelnių ir subtilių, jautrių ir labai asmeniškų, iki išaukštintų, kilniai pakylėtų. Bet Elzos abejonės niekur nedingsta, įtampa auga, draudžiamas klausimas užduodamas, po to – tragiška šio veiksmo pasekmė ir Lohengrino atsakymas, jo vardas ir kilmė. Atskleidamas šią paslaptį, jis pažeidžia svarbius dangiškojo pasaulio principus, sunkiai mums suprantamus, ir dabar priverstas palikti visa, kas jam brangu, grįžti atgal į paslaptinę Gralio karalystę. Paskutinė dangaus dovana Brabanto kraštui suskamba tarsi nauja viltis – Gotfrydas iš gulgės, operos pradžioje atnešusios Lohengriną į šį pasaulį, atverčiamas žmogumi (Ortrū-

dos burtai jo paveikti nebegali). Šviesus ir liūdnas šis finalas, paliekantis dar daugiau klausimų.

Nedidelis pastebėjimas

Pasirinkta industrinė erdvė AB „Klaipėdos energija“ kieme gal kažkam ir buvo didelis atradimas, asmeniškai man – nelabai. Jeigu Paulio Lindenau laivų statyklos elingas, kranai ir metalinės konstrukcijos, marių vaizdas tapo pliusu „Skrajojančiam olandui“, tai čia – tiesiog kita vieta. Pagal savo turinį ji gal labiau būtų tikusi, tarkime, Matto Heckerto „Mechaninio garso orkestro“ pasirodymui iš 1999-ųjų festivalio „Kopa“ nei „Lohengrinui“. Operos premjera taip pat lengvai galėjo vykti bet kur kitur, kad ir įprastoje Klaipėdos muzikinio teatro salėje. Gerai, kad permainingas Klaipėdos oras nesugadino šio gražaus vakaro įspūdžio.

MRF
MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS

Festivalis „Impresijos“ tiek Lietuvoje, tiek už

Jau septintą kartą nuskam-
bėjęs tarptautinis kamerinės
muzikos festivalis „Impre-
sijos“ šiemet pasiūlė net 25
koncertus Lietuvoje ir už-
sienyje. Dauguma jų – net
17 – vyko Klaipėdoje, kur
kamerinė muzika pripildė
svarbiausias miesto kultūri-
nes erdves: Prano Domšaičio
galeriją, Klaipėdos koncertų
salę, „Pajūrio krantą“, Klai-
pėdos pilies muziejų, LMTA
Klaipėdos fakulteto koncertų
salę, Marijos Taikos Kara-
lienės ir Kristaus Karaliaus
bažnyčias.

Agnė BENETYTĖ

Kaip pasakojo „Impresijų“ organizatorė Inga Maknavičienė, festivalio antrosios dalies „Gaudet Impressions“ tarptautinė programa sujungė pasirodymus ir Vokietijoje – Renhofo pilyje, Vasario 16-osios gimnazijoje Hiutenfelde, ir Latvijoje – Rygos Juodagalvių muziejuje, ir Varšuvos Szustra rūmuose (dabar ten įsikūrusi Varšuvos S. Moniuškos muzikų draugija), ir Suvalkų Švč. Jėzaus Širdies Romos katalikų bažnyčioje. Koncertai užsienyje surengti bendradarbiaujant su draugais iš tenyškčių aukštųjų mokyklų ir lietuvių bendruomenėmis Latvijoje, Lenkijoje ir Vokietijoje. Lietuvoje „Gaudet Impressions“ įšiminė teminiais-educaciniais koncertais, žadinančiais istorinę atmintį, skirtais reikšmingiems istoriniams įvykiams ir asmenybėms.

Šiandienos geopolitiniai iššūkiai verčia permąstyti tapatybę ir kultūrinę atmintį, o

lietuvių diasporai pasaulyje festivalis tampa tiltu tarp šaknų ir dabarties. Muzikos menas – opera, miuziklas – čia tampa kalba, kuria pasakojama apie Lietuvos istoriją, jos didžiųjų asmenybių išmintį ir klaidas. Festivalis kviečia pažinti, įvertinti ir įsivertinti tautos kelią tiek Lietuvoje, tiek už jos ribų – ypač sprendžiant esminius tautos išlikimo klausimus.

Plačiau apie festivalį, kurį globoja Klaipėdos miesto savivaldybė, – pokalbyje su I. Maknavičiene.

Didelis projektas

– *Pastaraisiais metais į „Impresijų“ festivalį įsiliejo „Dangiški klavyrai“. Tai tarsi dar vienas festivalis festivalyje. Kaip gimė jų idėjos?*

– Daugelį metų Klaipėdoje organizuotų tarptautinių konkursų-festivalių „XXI a. menas Klaipėdoje“ (2010), „Renaissance“ (2014), „Baltijos perlai“ (2016), „Impresijos“ (2021) ir kitų paskutiniai akordai nuskambėdavo Nidos Švč. Mergelės Marijos Krikščionių Pagalbos bažnyčioje. Svarbia ir gražia tradicija tapo finalinių koncertų, kuriuose pasirodydavo konkursų vertinimo komisijų nariai bei pirmųjų vietų ir didžiojo prizo laimėtojai, organizavimas šiame išskirtiniame Lietuvos kurorte. Šiuos renginius visuomet vainikuodavo klebono R. Adomavičiaus palaiminimas. Tad idėja sukurti ką nors skirta būtent šiai bažnyčiai ir Neringai brendo lyg burgundiškas vynas – kol 2023 m. vasarą ji buvo ištarta šios bažnyčios klebono lūpomis. Tuomet prasidėjo intensyvus idėjos generavimas – diskusijos apie festivalio aktualumą, turinį, tarptautiškumą ir galimybes. Buvo sugalvotas pavadinimas – tarptautinis kamerinės muzikos festivalis „Dangiški klavyrai. Dvasinių kultūrų sintezės ir metamorfozės“, parengtas projektas finansavimui. ▶

Pirmasis VII festivalio „Impresijos“ koncertas Klaipėdoje.

šadino lietuvybę jos ribų

Anot muzikės I. Maknavičienės, šiandienos geopolitiniai iššūkiai verčia permąstyti tapatybę ir kultūrinę atmintį, o lietuvių diasporai pasaulyje festivalis „Impresijos“ tampa tiltu tarp šaknų ir dabarties. Festivalio organizatorių nuotr.

Koncertas Rygoje, Juodagalvių namuose.

Su Lietuvos ambasadoriumi ir festivalio organizatoriais Rygoje, Juodagalvių namuose.

◀ Džiugu, kad mūsų puoselėtos idėjos buvo išgirstos – Neringos kultūros projektų finansavimo komisija skyrė paramą, o Neringos meras D. Jasaitis kartu su KU rektoriumi prof. A. Razbadausku sutiko tapti festivalio globėjais. Taip, vienijant skirtingas kultūras ir tautas, skatinant lietuviybės puoselėjimą ir bendradarbiavimą tarp Lietuvos, Latvijos, Lenkijos ir kitų šalių menininkų, 2024–2025 m. įvyko pirmieji du tarptautiniai festivaliai, kuriuose dalyvavo aukštųjų muzikos meno mokyklų profesoriai iš Latvijos, Lenkijos ir Lietuvos bei talentingas mūsų krašto jaunimas. Šių metų antrajam festivaliui kurti programas buvo pakviesti menininkai iš minėtų trijų šalių – LMTA profesoriai A. Krikščiūnaitė, R. Armonas

ir I. Uss-Armonienė, prof. R. Zubovas iš Kauno, J. Kalnciemas, Normundas ir Antra Viksnė iš Latvijos, M. Ciolko ir ansamblis „Sūduva“ iš Lenkijos – lietuvių diasporos atstovai iš Punsko, Suvalkų, taip pat dalyvavo KU docentės V. Kochanskytė, I. Maknavičienė, G. Zeicaitė, pianistė E. Zizaitė, iš Italijos specialiai atskrido O. Mamonenko (sopranas), iš Austrijos, Vokietijos, Estijos – tarptautinių konkursų laureatai – pianistų kvartetas „Neišskiriamieji pianistai“.

Tarptautinio kamerinės muzikos festivalio „Impresijos“ idėja priklauso jauni pianistei, daugiau nei 30 tarptautinių konkursų laureatei, didžiojo prizo laimėtojai Gabijai Maknavičiūtei-Janavičienei, kuri yra šio festivalio meno vadovė. Anksti išvykusi iš

gimtojo miesto Klaipėdos studijuoti į Nacionalinę M. K. Čiurlionio menų mokyklą, o vėliau – į LMTA, Gabija niekada nepamiršo savo krašto, draugų, pedagogų. Visuomet sugrįždavo koncertuoti kupina naujų kūrybinių minčių, programų idėjų. Taip 2014 m. natūraliai gimė festivalio, skirto Klaipėdos krašto talentingam jaunimui – tiek čia studijuojančiam, tiek išvykusiam svetur studijuoti ar dirbti kūrybinį darbą – idėja. Jai rūpėjo sukurti kažką svarbaus, aktualaus ir naudingo Klaipėdai, tai, ko dar nebuvo tuomečiame miesto kultūros lauke. Taip pamažu susiformavo tarptautinis kamerinės muzikos festivalis „Impresijos“, atvėręs galimybes daugeliui jaunų miesto ir krašto talentų skleisti savo kūrybą, dalyvauti festivalio programoje ir būti pastebėtiems tiek Lietuvoje, tiek užsienyje. Šiomet VII tarptautiniame festivalyje „Impresijos“ surengti 25 koncertai – tai iš tiesų didelis projektas, pareikalavęs milžiniško organizacinio darbo, be kurio šie renginiai Lietuvoje ir užsienyje būtų buvę neįmanomi. Todėl visų pirma norisi padėkoti ambasadoriams, lietuvių diasporų pirmininkams, organizacinio komiteto nariams, savanoriams Lietuvoje ir svetur bei, žinoma, mūsų klausytojams. Be visų jūsų – nebūtų mūsų.

Koncertavo užsienyje

– *Kuo šie festivaliai yra išskirtiniai tarp kitų kultūrinių renginių?*

– Klaipėdoje pastaraisiais metais vyksta ypač daug įdomių, modernių tarptautinių festivalių ir renginių. Daugelyje jų dalyvauja svečiai – pripažinti menininkai iš užsienio šalių. Tai mūsų festivalių bendras bruožas. Tačiau, pradėdant penktuoju tarptautiniu festivaliu „Impresijos“, išskirtinumu tapo koncertinės gastrolės užsienyje. KU rektorius rūpesčiu renginiai startavo Šv. Petro bažnyčioje Rygoje ir tęsėsi Latvijos sostinės prestižinėse Latvių namų ir Juodagalvių namų muziejaus salėse. VI „Impresijų“ festivalis pasiekė ir Lenkiją: prasmingos pažintys su čia gyvenančiais lietuviais ir ilgametė draugystė su lenkų profesoriais atvėrė duris ne tik susitikimams, bet ir koncertams Baltogės rotušėje, Punsko ir Suvalkų bažnyčiose, o šiomet – ir Varšuvoje.

Lietuvių diasporos Vokietijoje rūpesčiu šiomet septintą kartą surengtas tarptautinis

festivalis „Impresijos“ prasidėjo kovo 28 d. koncertu Vokietijoje – Renhofo pilyje Hiutenfelde, kur susitikome ne tik su tenykščiais lietuviais, vokiečiais, bet ir specialiai į koncertą atvykusiais muzikos gerbėjais iš Vysbadeno, Frankfurto prie Maino ir kitų Vokietijos miestų. Balandžio 1 d. koncertavome, bendravome su smalsiais, išsilavinusiais Vasario 16-osios gimnazijos Hiutenfelde moksleiviais, sužavėjusiais ne tik gražia lietuvių kalba, bet ir aukšta bendravimo kultūra.

Sena draugystė su Latvijos J. Vytuolio muzikos akademijos ir Lenkijos F. Chopino muzikos universiteto profesoriais, pažintis su Lietuvos ambasadoriumi Rygoje Valdu Lastausku ir Latvijos lietuvių diasporos pirmininku Rolandu Žalnieriumi kasmet įgalina ne tik konsulinis koncertus – Gegužės 3-iosios – pirmosios Europoje rašytinės Konstitucijos – minėjimus prestižinėse Rygos salėse, rengiamus kartu su Lenkijos ir kitų ambasadų aukštais pareigūnais, bet ir malonius susitikimus su Rygos lietuviais, planuojamus ir šį rudenį.

Festivaliui itin svarbus ir Varšuvos muzikų draugijos prezidentės prof. M. Korekos-Soszkowskos kvietimas birželio 29 d. koncertuoti Lenkijoje. Kartu su solistu Š. Šapalu (baritonas) ir pianistų duetu ANNO iš Latvijos surengtas koncertas „Lietuvos, Lenkijos ir Latvijos didieji“ Varšuvos Szustra rūmuose įvertintas kaip geriausias sezono koncertas. Šio renginio dalyviams ir organizatoriams ypač malonia staigmena tapo specialiai į koncertą atvykę svečiai iš Vokietijos – Hiutenfelde vykusių koncertų klausytojai, Vasario 16-osios gimnazijos ir Vysbadeno operos teatro atstovai.

Prasmingos dedikacijos

– Kokia dvasines ar menines vertybes siekėte perteikti šių festivalių programa? Kokia jų misija šiandienos kultūrinėje ir visuomeninėje erdvėje?

– Abiejų tarptautinių kamerinės muzikos festivalių programos buvo orientuotos į svarbiausias, aktualiausias menines temas. Klaipėdoje, Neringoje ir kituose Lietuvos miestuose pristatytos programos buvo skirtos Karaliaus Mindaugo 772-osioms karūnavimo metinėms, Prūsijos hercogystės įkūrimo 500 metų sukakčiai, Baroko

Festivalis kviečia pažinti, įvertinti ir įsivertinti tautos kelių tiek Lietuvoje, tiek už jos ribų – ypač sprendžiant esminius tautos išlikimo klausimus.

literatūros metams, S. Dacho 420-osioms, J. Strausso 200-osioms, M. K. Čiurlionio ir Th. Manno 150-osioms gimimo metinėms. Minint Lietuvių liaudies dainų metus (2025), abiejų festivalių programose dalyvaavo lietuvių iš Lenkijos (Suvalkai, Punkskas) ansamblis „Sūduva“ (vad. A. Woznialis), koncertavęs Klaipėdos ir Nidos bažnyčiose, kur atliko senąsias lietuviškas giesmes, lietuvių liaudies dainų aranžuotes ir Lenkijoje kuriančio lietuvių kompozitoriaus A. Woznialio giesmes lietuvių kalba. Tokiu būdu susirinkusiems klausytojams buvo suteikta galimybė pasinerti į lietuvių tautos kultūrinį paveldą, pajusti šiuolaikinę lietuvių kūrybą užsienyje. Koncerte Suvalkuose šią temą lietuviškais kūrinių papildė ne tik atlikėjai iš Lietuvos, bet ir profesoriai iš Rygos, į programą įtraukdami latvių kompozitoriaus R. Jermako „Three Latvian Folk Songs“ ir kitus kūrinius. ▶

Su profesore A. Krikščiūnaite Nidoje.

Po koncerto Vokietijoje kovo 28 d.

◀ Ypač džiugu, kad Klaipėdos Švč. Mergelės Marijos Taikos Karalienės bažnyčioje vykusiame ansamblio „Sūduva“ koncerte kartu dalyvavo liaudiškų kantičkinų giesmių ansamblis „Schola Cantorum de Regina Pacis“, vadovaujamas V. Budreckio. Tikimasi, kad ši pažintis ir kūrybinė draugystė tęsis, prisidės prie nykstančio kantičkinio giedojimo puoselėjimo, o abu kolektyvai ir kitais metais surengs koncertus tiek Lietuvoje, tiek Lenkijoje.

Baroko literatūros metams, S. Dacho 420-osioms ir Nobelio premijos laureato Th. Manno 150-osioms gimimo metinėms buvo skirtos kelios festivalių programos. Pirmajai Klaipėdoje pristatyta programai „Slaptinjoji kalbos dvasia“ gegužės 5 d. kraštiečių R. Dubinskaitė (mecosopranas) ir klavesinininkas V. Norkūnas pasirinko kiek rečiau skambančius baroko kompozitorių H. Alberto, J. S. Bacho, G. F. Händelio vokalius ir instrumentinius kūrinius. Išskirtinį įspūdį klausytojams paliko dar rečiau Lietuvoje girdimos Baroko epochos poetų – M. K. Sarbievijaus, S. Dacho, Th. Manno eilės. Jas iš vokiečių kalbos išvertė klavesinininkas, vargonininkas ir dirigentas N. Vilimas, kuris į Klaipėdą atvežė ir nepaprasto grožio flamandų meistro 1640 m. klavesino repliką.

Šių autorių tekstai ir muzika, papildyti T. Albinonio, H. Purcello, G. B. Pergolesi ir Lietuvos kompozitorių sakraliniais kūrinių, skambėjo ir kituose festivalio

Po koncerto Varšuvoje su iš Vokietijos atvykusiais svečiais birželio 29 d.

koncertuose – „Raudos...“, „Minėsime jus amžinai“, skirtuose Gedulo ir vilties dienai. Juose dalyvavo solistės B. Ignatavičiūtė (sopranas), J. Leitaitė (mecosopranas), aktorė R. Šaltenytė, pianistė I. Maknavičienė.

Baroko literatūros metams skirtas ir birželio 27 d. koncertas „3L: Lietuva–Lenkija–Latvija“, kurį vedė aktorė V. Kochanskytė. Programoje skambėjo Baroko epochos kompozitorių kūrinių, kuriuos atliko Š. Šapalas (baritonas) ir I. Maknavičienė (fortepijonas), dalyvavo profesoriai iš Lenkijos ir Latvijos, praturtinę koncertą savo šalių kompozitorių fortepijoniniais kūrinių.

Beveik dešimtyje festivalio koncertų atlikti M. K. Čiurlionio kūrinių: organizatoriai džiaugėsi nuoširdžiais geriausių iš geriausių Klaipėdos J. Karoso, J. Kačinsko muzikos mokyklų, E. Balsio menų gimnazijos moksleivių – tarptautinių konkursų laureatų pasirodymais, kuriuose kaskart skambėjo šio didžiojo Lietuvos kūrėjo muzika. Specialiai M. K. Čiurlionio 150-osioms gimimo metinėms sukurtos programos „Čiurlionio pasaulis“, „Gyvenimo ir sonatos sąskambiai“, „Gyvenimo sonata“ atliktos ne tik Klaipėdoje, kaip koproduktai su Lietuvos muzikų sąjunga jos taip pat skambėjo Vilniuje ir Birštone.

Po birželio 27 d. koncerto P. Domšaičio galerijoje.

Atliko svarbiausią misiją

– Kokie pasirodymai ar kūriniai šių metų festivaliuose paliko stipriausią įspūdį tiek publikai, tiek jums asmeniškai? Kodėl?

– Laikas parodė, kad M. K. Čiurlionio muzika ne tik įkvėpė ir inspiravo, bet ir darė įtaką vėliau Lietuvoje kūrusiems kompozitoriams savo stiliumi, menine kalba bei mąstysena. Todėl viena svarbiausių ir išskirtinių šiame festivalio programų – „M. K. Čiurlionio įkvėpti... Mažosios ir Didžiosios Lietuvos istorijos keliais“ – skatino užsienyje, Vokietijoje, Latvijoje ir Lenkijoje, minėti šio mūsų tautos genijaus meninius darbus muzikoje ir dailėje. Minint Karaliaus Mindaugo karūnavimo 772-ąsias ir Lietuvos kariuomenės karinių jūrų pajėgų 90-ąsias metines, liepos 5 d. ši programa,

Ansamblio „Sūduva“ iš Lenkijos ir Klaipėdos „Schola Cantorum de Regina Pacis“ (vad. V. Budreckis) bendras koncertas birželio 21 d.

specialiai praturtinta svarbiais Lietuvos istorijos ir operos žanro raidos pranešimais, papildyta naujais operų herojais, atlikėjais ir pučiamųjų orkestru, Klaipėdos piliavietės Konferencijų salėje suskamba itin ryškiai. Šį renginį galime laikyti išskirtiniu, kulminaciniu festivalio akordu Klaipėdoje.

Pradėti koncertą solistų R. Ulteravičiūtės, J. Leitaitės, M. Rojaus, Š. Šapalo ir Lietuvos kariuomenės karinių jūrų pajėgų orkestro (vad. E. Miknius) atliekamu Mažosios Lietuvos himnu – J. Zauerveino ir S. Šimkaus „Lietuviais esame mes gimę“, o pabaigti J. Naujalio M. Maironio „Lietuva brangi“ Klaipėdos miesto piliavietėje – buvo sena svajonė. Ją dar labiau sustiprino įsimintini Klaipėdos kultūros magistrų dr. Jono Genio, ilgamečio Lietuvos muzikinių teatrų vadovo Stasio Domarko pranešimai. Buvo visai nesvarbu, kad iškilmingas minėjimas-koncertas užtruko ilgiau nei kelias valandas be pertraukos... Keliauti kartu su renginio vedėja aktore R. Šaltenyte, kaskart supažindinančia susirinkusiuosius su kiekvieno operos ar miuziklo fragmento istoriniu laikotarpiu, autoriaumi, svarbiausiais libreto akcentais, buvo itin stipru... Šia tema kurtos ir kitos festivalio programos „Mažosios ir Didžiosios Lietuvos istorijos keliais“, „3L: Lietuva–Lenkija–Latvija“, „Lietuvos, Lenkijos ir Latvijos Didieji“ gvildeno istoriją, didžiavirų klaidas ir klystkelius per monumentalius Lietuvos kūrėjų muzikos opusus bei atliko svarbiausią misiją – žadino lietuvių tiek Lietuvoje, tiek už jos ribų. Mes, festivalio organizatoriai, esame įsitikinę, kad šiandienos kultūrinėje ir visuomeninėje erdvėje tai yra itin svarbu, gal net svarbiausia.

Koncerte „Neišskiriamieji pianistai“.

Po liepos 5 d. koncerto.

Festivalio organizatorių nuotr.

Karaliaučiaus teatras

Repertuare – daugiau Rytprūsių

XIX a. pradžioje, nepaisant prasidėjusio ir daugiau nei dešimtmetį trukusio Prūsijos bei kitų Europos valstybių karo su Napoleonu, Karaliaučiaus teatras pradėjo naują ir dinamišką veiklos laikotarpį. Jo repertuaras, ir toliau atspindėdamas turtingą Vokietijos teatrų patyrimą, vis ryškiau akcentavo lokales rytprūsietiškas tendencijas.

Daiva KŠANIENĖ

Nenuleido rankų

Sutelkus daugelio žmonių pastangas, 1800 m. senojoje miesto aikštėje iškilo nauji teatro rūmai (architektas Friedrichas Gilly). Tačiau net nepradėjusį veikti teatrą 1802 m. sunaikino gaisras. Net šešerius metus jo trupė spektaklius rodė kitose bent kiek vaidinimams tinkamose erdvėse. Tačiau net tokiomis sąlygomis žiūrovai išvydo gana sudėtingas premjeras – Friedricho Schille-

rio dramas „Maria Stuart“ (1803), „Mesinos sužadėtinė“ (1804), Gottholdo Ephraimo Lessingo „Natanas išmintingasis“ ir kt. Deja, operos poreikius tuo metu mieste turėjo tenkinti gastroluojančios trupės (daugiausia iš Vokietijos).

Pirmajame XIX a. dešimtmetyje kultūrinį muzikinį gyvenimą stimuliuo išskirtinė Karaliaučiaus padėtis karo su prancūzais laikotarpiu. Po 1806 m. Prūsijos kariuomenės pralaimėjimo Napoleono armijai ties Jenos miestu, šalį okupavus prancūzams, Prūsijos karališkoji šeima – Frydrichas Vilhelmas III su žmona Luize Auguste, vaikais bei svarbiausiomis vyriausybės įstaigomis persikėlė į prancūzų neužimtus miestus –

Klaipėdą, o 1808–1809 m. – į Karaliaučių, tapusį laikinąja Prūsijos karalystės sostine. Šis miesto statusas suteikė impulsų jo atnaujinimui, gražinimui, meninio gyvenimo aktyvinimui.

Nepaisant skaudžių materialinių ir moralinių teatro gaisro pasekmių, visuomenę apėmusio nerimo dėl vykstančio karo su Napoleonu, pasiturintys Karaliaučiaus miestiečiai – verslininkai, gydytojai, tarnautojai, valdžios atstovai ir įvairios meno draugijos ėmėsi iniciatyvos dėl naujo teatro statymo. 1804 m. Teatro draugija ir kiti iniciatoriai vadovybei įteikė argumentuotą paraišką, pagrindžiančią teatro būtinybę. 1806 m. karalius Frydrichas Vilhelmas III (1770–1840) savo įsaku padovanojo žemės sklypą Paradų aikštėje būsimajam teatrui. Ministrui Friedrichui Leopoldui von Schrötterui pasirašius įsakymą dėl teatro atstatymo¹ (architektas Johannes Valerianas Theodoras Mülleris), pasikvietus veiklius direktorius Antoną Schwarzą ir Carlą Steinbergą, darbai netrukus prasidėjo, nenutrūkdami net karo metu.

1808 m. kovo 9 d. įvyko iškilmingas naujojo teatro atidarymas; parodyta W. A. Mo-

Karaliaučiaus teatras 1830 m.

XIX a. pirmoje pusėje kompozitorių operų

zarto opera „Tito gailėstingumas“. Tačiau pasikartojo buvusi tragedija – tą pačią 1808 m. liepą, likus dviem mėnesiams iki naujo sezono pradžios, teatre vėl kilo gaisras. Šaltiniai liudija, kad būta net žmonių aukų. Tačiau be teatro jau negalėjusi gyventi Karaliaučiaus visuomenė, meno žmonės, mecenatai nenuleido rankų. Per trumpą laiką teatras buvo atstatytas. Atidarymo proga 1809 m. gruodžio 9 d. pastatyta Karaliaučiaus kompozitoriaus Johanno Friedricho Dorno opera Rytų Prūsijos tema „Upių dievas Nemunas“ pagal Augusto von Kotzebue dramą.

Didelis ir modernus

Naujasis teatro pastatas, kuriame talpo 1 500 žiūrovų, buvo vienas didžiausių ir moderniausių to laikmečio teatrų Rytų Europoje. Keliautojas, Prūsijos žurnalistas Philippes Rosenwallis (tikroji pavardė – Gottfriedas Peteris Rauschnikas)² 1814 m. rašė, jog vienas svetimšalis, apsilankęs Karaliaučiuje, pasakojo, kad šio miesto teatras „yra vienas gražiausių architektūros meno statinių, tarsi puošni šventovė vokiečių žemėje, savo grožiu prilygstanti Vienos ir Berlyno rūmams“³. Karaliaučiaus teatro pastatas ne kartą buvo atnaujinamas, architektūriškai keičiamas, tobulinamas. Apie 1840 m. žiūrovų salė buvo padidinta iki 1 750 vietų. Vėliau teatro rekonstrukcija vyko dar kelis kartus – 1852, 1860, 1892–1893, 1903 (vietoje buvusio dujinio įvestas apšvietimas elektra) ir 1911–1912 m. Didžiulio teatro išlaikymas labai brangiai kainavo; institucijai teko patirti ne vieną ekonominę krizę, dažnai trukdžiusią sėkmingam meniniam darbui. Todėl teatro vadovai patalpas neretai nuomodavo kitų miestų artistų trupėms, lėlių teatrui, cirkui ir kt.

Nuo 1813 m., vadovaujant naujajam Karaliaučiaus teatro direktoriui, dramaturgui

Prūsijos karalius Frydrichas Vilhelmas III.

A. von Kotzebue, be tradicinio repertuaro, scenoje vis dažniau pasirodydavo ištobulėjusios vietinės Karaliaučiaus kompozicinės mokyklos atstovų kūriniai – operos, muzikinės pjesės, zingspyliai: Johanno Philippo Samuelio Schmidto „Aklasis sodininkas“ (pagal A. Kotzebue pjesę), „Kaimo šventės“ (pagal Ludwigo Adolfo Franzo Josefo Baczo pjesę), Dancigo kompozitoriaus Edmundo von Weberio (Carlo Marios von Weberio pusbrolio) zingspyliai „Jėgos pašventinimas“, „Kunigunda“ (pagal Friedricho Ludwigo Zacharijo Wernerio pjeses), Heinricho Ludwigo Egmonto Dorno (Johanno Friedricho Dorno sūnėno) operos „Rolando ginkla-

nešiai“, „Paryžiaus prisiekusysis“, „Anglijos vėliava“ bei meniškai vertingiausia „Nibelungai“ ir kt. Publikos labai mėgstamas buvo Friedricho Heinricho Himmelio zingspylis „Fanchon, arba lyrininkė“.

Publika su malonumu lankė Karaliaučiaus teatre dominuojančius klasikinius draminius pastatymus: J. W. Goethe's „Faustą“, „Ifigeniją Tauridėje“, F. Schillerio „Wilhelmą Tellį“, „Orleano mergelę“, W. Shakespeare'o dramas. Spektaklius papuošdavo tuo metu Karaliaučiaus scenoje vaidinę puikūs Berlyno aktoriai: Ludwigas Devrientas, aktorė, mimė, šokėja Henriette Hendel-Schütz, vyras ir žmona Wolfai ir kiti. ►

Patriotine dvasia

◀ XIX a. pirmoje pusėje į teatro sceną įsiveržė universalusis Karaliaučiaus menininkas romantikas – kompozitorius, rašytojas, dramaturgas, kritikas, kapelmeisteris, Toravos Anikės palikuonis Ernstas Theodoras Amadeus Hoffmannas (1776–1822). Pastatytos jo muzikinės dramos: „Kryžius prie Baltijos jūros“ Rytų Prūsijos tema, „Vanda, sarmatų karalienė“ (pagal F. L. Z. Wernerio dramą), romaninė, stebuklinė opera „Undinė“ (libretas Friedricho de la Motte Fouqué), romantiškos herojinės „Aurora“ (libretas Franzo von Holbeino) ir kt.

Žiūrovai palankiai sutiko E. T. A. Hoffmanno zingspylius „Kaukė“ (paties kompozitoriaus libretas) bei „Pokštai, klasta ir kerštas“ (pagal J. W. Goethe), melodramą „Saulius, Izraelio karalius“ (Josepho von Seyfriedo libretas) ir kt.

Be dramos, operos spektaklių, teatre buvo rengiami ir simfoninės bei kamerinės muzikos koncertai, dažnai dalyvaujant solistams ir chorui. Vos atidarius naują teatrą, jo scenoje jau skambėjo Ludwigo van Beethoveno Pastoralinė simfonia, Ludwigo Wilhelmo Maurerio Koncertas keturiems smuikams, Etienne'o Nicolas Mehulio uvertiūra „Medžioklė“, fragmentai iš Vincenzo Bellini, W. A. Mozarto, Louiso Schuberto,

Felixo Mendelssohno-Bartholdy, Luigi Cerubini ir kt. operų.

1816 m., išvykus A. von Kotzebue, teatro direktorius, aktorius Danielis Hüray ir kapelmeisteris Raphaelis Bockas, atliepdami pokarinio laikotarpio gyventojų nuotaikas, daugiau dėmesio skyrė patriotiniams veikalams. Scenoje pasirodė rašytojo, poeto romantiko F. L. Z. Wernerio dramos „24 – vasario“, Heinricho von Kleisto „Princas iš Homburgo“, „Sudaugytas ašotis“, J. W. Goethe's „Faustas“ ir kt. Neretai pasitaikydavo ir menkaverčių, liūdnei pagarsėjusių, deklaratyvių pjesių, kurias žiūrovai nušvilpdavo (pvz., nežinomo autoriaus pjesė „Aubrio šuo“). Patriotinio pakilimo metu, 1820 m. net buvo sukurtas Prūsijos himnas „Borussia“ (G. R. Dunkerio žodžiai, Gaspare Luigi Spontini muzika). Vėliau jį keitė kiti himnai. Ilgiausiai gyvavo Prūsijos nacionalinė giesmė „Prūsas esu, ar žinote mano spalvas?“, sukurta kompozitoriaus Augusto Heinricho Reithardto pagal Narnhardto Thierscho žodžius:

„Prūsas esu, ar žinote mano spalvas?
Priekyje vėliava plakas balta ir juoda;
Kad už laisvę krito mūsų tėvai,
Įsidėmėkit, byloja mūsų spalvos,
Negi bailiai nuleisiu rankas!
Sukaupsiu drąsą, kaip anieji.
Ar apsiniaukus diena, ar saulės kaitra,
Aš esu ir būsiu prūsas.“⁴

Antrajame amžiaus dešimtmetyje, augant solistų ir orkestro profesionalumui, pastatytos sudėtingos operos: L. van Beethoveno „Fidelio“, G. Rossini „Sevilijos kirpėjas“, C. M. von Weberio „Eurianta“, „Oberonas“, „Laisvasis šaulys“ (pastarosios operos premjera 1821 m. turėjo milžinišką pasisekimą; beveik visas arijas teko kartoti, o uvertiūra sutikta audringomis ovacijomis) ir kt.

Suprato kultūros naudą

Kaip ir anksčiau, Prūsijos karaliaus, vyriausybės ir bendruomenės požiūris į krašto kultūrą buvo gana palankus. Istorikas M. Kerautretas rašė, kad valdžios institucijos „puikiai suprato, kokią naudą šaliai teikia klestinti jos kultūra. 1817 m. įsteigta Bažnyčių reikalų, švietimo ir medicinos ministerija rodė, kad valdžia norėjo vykdyti tikrą kultūrinę politiką. (...) Bažnyčių rei-

Karaliaučiaus teatro emblema 1809 m.

Kompozitorius E. T. A. Hoffmannas.

Karaliaučiaus teatro žiūrovų salė 1809 m.

kalų ministras (...) skatino įvairių kultūros įstaigų, teatrų, muzikos draugijų, botanikos sodo veiklą⁴⁵. 1819 m., siekiant stiprinti krašto teatro ir operos meną, Berlyne buvo įsteigta „Karaliaus namų ministerija“, kuri finansavo „karališkoje salėje vaidinamų pjesių ir operų pastatymus“⁴⁶. Muzikos istorikai, tyrinėję šį laikotarpį, padarė išvadą, kad „Karaliaučiaus teatro sezonai būdavo puikūs, per metus būdavo suvaidinama daugiau nei šešiasdešimt spektaklių“⁴⁷.

Teatras glaudžiai bendradarbiavo su esamomis bei sparčiai besikuriančiomis naujomis Karaliaučiaus koncertinėmis bei muzikos ugdymo institucijomis. Vokalinę muziką propagavo 1810 m. J. F. Dorno įkurta giedotojų draugija „Dainų ratelis“, turėjusi pajėgų chorą. Susijungę keli kolektyvai, talkinant teatro simfoniniam orkestrui, parengdavo sudėtingus kūrinius: Josepha Haydno oratoriją „Metų laikai“, Georgo Friedricho Händelio oratoriją „Mesijas“ ir kt. Sparčiai krašte steigėsi ir mažesnės, lokaliai giedotojų draugijos.

1810 m., amžinybėn palydint mylimą Prūsijos karalienę Luizę (1776–1810), sujungus teatro ir kitų miesto muzikinių kolektyvų pajėgas, diriguojant Maxui Gottlobui Ferdinandui Maximilianui von Schenkendorfui, Karaliaučiaus katedroje nuskambėjo didingasis W. A. Mozarto „Requiem“, kurio klausėsi maždaug 2 000 žmonių.

Muzikos ir dainų šventės

1818 m. Karaliaučiaus kompozitorių J. F. Dorno, Ernsto Pastenacio ir Adamo Sámanno iniciatyva įkurta profesionali Giedotojų draugija, kurios didžiulis choras, padedant teatro solistams bei orkestrui, atlikdavo gana komplikuočius įvairių epochų veikalus. 1821 m. Karaliaučiaus katedroje skambėjo iškilmingas A. Sámanno „Requiem“, 1832 m. – J. S. Bacho „Mato pasijos“ ir kt. Pastarojo kūrinių pasisekimas paskatino giedotojų draugijas kartu su teatro atlikėjais rengti Rytprūsių muzikos šventes. Pirmoji įvyko 1835 m., joje, be smulkesnių kompozicijų, buvo atlikta G. F. Händelio oratorija „Samsonas“, antroje šventėje 1837 m. – G. F. Händelio oratorija „Judas Makabėjus“, Antonio Lotti „Crucifixus“, kelios dalys iš L. van Beethoveno „Missa Solemnis“ ir kt. Kitose muzikos šventėse taip pat skambėjo sudėtingi ir didingi veikalai: G. F. Händelio „Saulius“, „Alesandro šventė“, Karaliaučiaus kompozitorių kantatos, himnai – E. Sobolewskio oratorija „Lozorius“, A. Sámanno „Išganytojo prisikėlimas“ ir kt.

1847 m. visos giedotojų draugijos susijungė į Karaliaučiaus giedotojų sąjungą (*Sängerbund*) (organizatoriai Ehleris, Gervaisas ir Janzas); nuo 1849 m. jai vadovavo žymus kompozitorius, muzikos kritikas Loisas Köhleris. Sąjunga pirmiausia propagavo vyrų chorų dainavimą.

Giedotojų sąjungos veiklos rezultatas – Prūsijos dainų šventės. Pirmoji įvyko Elbingo mieste 1847 m., antroji – 1850 m. Dančige, trečioji – 1852 m. Karaliaučiuje. Rytų ir Vakarų Prūsijos bei Vokietijos giedotojų sąjungos ir draugijos 1862 m. susijungė į vieną organizaciją, kurios centru tapo Karaliaučius. Šiam sudėtingam, veikiam muzikiniam junginiui vadovavo talentingas dirigentas Robertas Schwalmas⁸.

Išaugo meninis lygis

Pradėjusiose steigtis Karaliaučiaus muzikos mokymo įstaigose didelis dėmesys buvo skiriamas dainavimo kultūrai. Išsiugdė net sava rytprūsietiška dainavimo mokykla, kurios pradininkas ir pagrindėjas buvo žymus vokiečių dainavimo pedagogas, kompozitorius Carlos Friedrichas Zelteris (1758–1832), 1814 m. įkūręs Bažnytinės

muzikos institutą, rengusį profesionalius dainininkus. C. F. Zelteris sudarė Vokietijos (vėliau – Prūsijos) muzikinio ugdymo sistemos pertvarkymo programą.

1843 m. E. Sobolewskis ir Friedrichas Zanderis įsteigė Chorų sąjungą, kuri netrukus išaugo į garsiąją Karaliaučiaus muzikos akademiją, daug metų rengusią profesionalius įvairių sričių muzikus – dainininkus ir instrumentininkus. Dauguma jos absolventų, tapę Karaliaučiaus teatro artistais, pastebimai pakėlė jo meninį lygį. 1834 m. (iki 1842 m.) vadovavimą teatrui perėmus aktoriui Antonui Hübschui, sceną išvydo aukšto meninio pajėgumo reikalaujančios operos: Louiso Spohro „Faustas“ (Carlo Bernardo libretas pagal Friedricho Maximiliano Klingerio ir Heinricho Kleisto romanus), G. L. Spontini „Vestalė“, Gaetano Donizetti „Pulko duklė“, C. M. von Weberio „Oberonas“, Otto Carlo Ehrenfriedo Nicolai „Vindzoro šmaikštuolės“, E. Sobolewskio „Pranašas iš Khorassano“, „Ziska iš Kelche“ ir kt. Šalia vietinių dainininkų spektakliuose žibėjo gastroliuojanti europinio garso solistė, R. Wagnerio operų pagrindinis sopranas Wilhelmina Schröder-Devrient, dainavusi žymiausiose scenose Paryžiuje, Londone, Prahoje, Sankt Peterburge ir kitur.

Karaliaučiaus muzikos kritikai vis dažniau pabrėždavo itin išaugusį teatro simfoninio orkestro, dažnai rengdavusio savarankiškus koncertus, meninį lygį.

¹ Stadttheater Königsberg. De.wikipedia.org/wiki/Stadttheater_Königsberg.

² Vareikis V. Klaipėda Europos kontekste. www.vl.lt/naujienos/kultura/kulturos-naujienos/klaipeda-europos-istorijos-kontekstuose-990873/

³ Rosenwall P. Bemerkungen eines Russen über Preussen und dessen Bewohner. Publischer Kessinger Publisching. Philipp Rosenwall, 1817, S. 91.

⁴ Smiltė. Rytų Prūsijos istorinis, kultūrinis, literatūrinis leidinys. Klaipėda: Lietuvių vokiečių bendrijų informacinis koordinacinis centras, 2007 gruodis, p. 1 (Leidinio redakcijos vertimas).

⁵ Kerautret M. Prūsijos istorija. Vilnius, 2013, p. 249.

⁶ Dirk Scheper, Schauspielhaus, Berlin zwischen 1789 und 1848, Facetten einer Epoche, Berlin: Akademie der Kunst, 1981, p. 275–300.

⁷ Kerautret M. Prūsijos istorija. Vilnius, 2013, p. 249.

⁸ Joseph Müller-Blattau, Die Musik bis zur Gegenwart. Königsberg, 1931, S.605.

XXIX Thomo Manno festivalis Nidoje: apie laiką ir tikėjimą

Liepos 12–19 d. Nida ir vėl tapo idėjų ir aktualijų sankirta, kur susiliejo literatūra, muzika, menas ir kinas. XXIX tarptautinio Thomo Manno festivalio tema „Išnires laikas. Tikėjimas“ kvietė į patyriminę kelionę, aprėpusią ne tik meninės raiškos formas, bet ir gilius kultūrinis, religinius bei egzistencinius klausimus. Kaip įprasta šiam festivaliui, tema buvo susieta su aktualiais pasaulio iššūkiais, atspindint kultūros ir žmogaus santykio su laiku bei tikėjimu aktualumą. Šis festivalis – vienas reikšmingiausių kultūrinių vasaros renginių Nidoje. Jau beveik tris dešimtmečius jis siūlo aukštos meninės vertės programą, suburia Lietuvos ir užsienio intelektualus bei atlikėjus. 2025 m. festivalio renginiai vyko skirtingose Nidos erdvėse: rašytojo Thomo Manno memorialiniame muziejuje, Nidos evangelikų liuteronų bažnyčioje, Kuršių nerijos istorijos muziejuje, Mizgirių galerijoje.

Viltė MOTUZAITĖ

Žodžio programa

Festivalio žodžio programa buvo ypač turtinga ir konceptualiai vientisa. Viena ryškiausių teminių ašių – Th. Manno santykis su tikėjimu, egzodu, identitetu – buvo nuosekliai gvildinama diskusijose ir paskaitose.

Germanistikos profesorė Veronika Fuechtner (Dartmuto universitetas, JAV) pranešime „Brazilietis Thomas Mannas“ atskleidė iki šiol retai nagrinėtus biografinius ryšius tarp Th. Manno motinos Julios da Silva-Bruhns kilmės ir rašytojo kultūrinės tapatybės: „J. Mann buvo egzotiška, daugialypės tapatybės moteris, kurios braziliškas paveldas ne tik praturtino Th. Manno estetinį pasaulėvaizdį, bet ir nuolat provokavo jo kultūrinius apmąstymus apie priklausymą, tremtį, svetimumą.“

Kitą dieną vykusioje diskusijoje „Namų ilgesys rojuje. Th. Mannas Kalifornijoje“ pro-

Pokalbis su rašytoja Laura Sintija Černiauskaite.

fesorius Martinus Mittelmeieris (Vokietija) kalbėjo apie rašytojo tremties laikotarpį JAV, o moderatorė Ruth Leiserowitz pabrėžė Th. Manno gebėjimą perkelti europietiškas kultūrinės vertybes į naują, Amerikos kontekstą.

Festivalio tematika ryškiai atsiskleidė ir kitose diskusijose. Vienoje jų – „Laiko traumas, fantominiai skausmai ir Hamleto vištakumas“ – filosofas Viktoras Bachmetjevas rašytojo Th. Manno muziejuje gvildeno

XXIX Thomo Manno festivalio žodžio programa buvo ypač turtinga ir konceptualiai vientisa.

„Brazilietis Thomas Mannas“: pokalbis su germanistikos profesore V. Fuechtner.

Susitikimas su literatūros profesoriu M. Mittelmeieriu Thomo Manno muziejuje.
Domo Rimeikos nuotr.

klausimus apie laiko patirties įvairialypiškumą. „Laikas gali būti ne tik įvykių seka, bet ir trauma, sukrėtimas, kuris mus pažymi, veikia mūsų pasirinkimus ir identitetus. Egzistencinė patirtis, kai išnykstama iš įprasto

laiko konteksto, gali prilygti metafizinei krizei“, – teigė jis.

Kitą dieną vykusiame pokalbyje „Tikėjimo vieškėliai, šunkėliai ir brūzgnai“ poetė Giedrė Kazlauskaitė kartu su

eseistu Laurynu Katkumi aptarė tikėjimo paradoksalumą ir asmeninius virsmus, akcentuodami netikrumą, laisvę ir vienvatę kaip esmines šiuolaikinio tikėjimo dedamąsias. ►

Susitikimas su poete, eseiste G. Kazlauskaite.

Kino naktys – viena iš Thomo Manno festivalio tradicijų.

Esė konkursas – žvilgsnis į jaunųjų refleksijas.

Thomo Manno festivalio metu Kuršių nerijos istorijos muziejuje atidaryta V. Zaman paroda.

Muzikos programa

◀ Festivalio muzikinė programa išsiskyrė interpretacijų ir kompozitorių įvairove. Kiekvienas koncertas turėjo savitą stilistinę kryptį, o jų seka sudarė vientisą muzikinį audinį.

Pradžios koncertas Nidos evangelikų liuteronų bažnyčioje su vokaliniu ansambliu „Duodeco“ pristatė chordinės muzikos kelionę nuo renesanso iki šiuolaikinių kūrinių. Pianisto Jameso Newby ir dainininko Christopherio Leppo koncertas atskleidė britų dainų ciklą gilumą. Kitą vakarą Roko Valunto-

nio rečitalis perteikė Mikalojaus Konstantino Čiurlionio ir Roberto Schumanno emocišes būsenas. Kvartetas „FortVio“ praturtino programą Claros Schumann, Felikso Mendelssohno ir šiuolaikinės lietuvių muzikos derme. Mortos Grigaliūnaitės atliekama suomių muzikos programa įprasmino šiaurietišką tylos ir kontempliacijos estetiką. Rečitalį vainikavo pianisto Jurgio Karnavičiaus Gabrielio Fauré noktiurnų interpretacijos. Festivalio uždarymo koncerte Šv. Kristoforo kamerinis orkestras atliko Josepha Haydno, Einojuhani Rautavaaros, Algirdo Martinaičio ir Vidmanto Bartulio kūrinius.

Parodos ir kino naktys

Kino naktų programoje žiūrovai išvydo klasikinius ir šiuolaikinius filmus – nuo Ingmaro Bergmano „Septintojo antspaudo“ iki Giedrės Žickytės dokumentinio filmo „Šuolis“. Pastarasis, kaip pabrėžta festivalio komentaruose, atspindėjo sekuliarią tikėjimo šuolio paralelę – istoriją apie laisvės troškimą, riziką ir vertybes, kurios jungia skirtingas kultūras erdves.

Thomo Manno festivalio metu Virgijijos ir Kazimiero Mizgirių menininkų namuose pristatyta menininkės Aureli-

XXIX Thomo Manno festivalio pradžios koncerte muzikavo ansamblis „Duodeco“.

Rečitalių ciklo koncertuose.

Domo Rimeikos nuotr.

jos Šimkutės metalo miniatiūrų paroda „Žybsnis“, o Kuršių nerijos istorijos muziejuje atidaryta Vitos Zaman kūrinų paroda. Jos darbai tyrinėjo laiko trapumą, prisiminimų fragmentiškumą, žmogaus dvasinės vienatvės ir transcendencijos patirtis. Pastarosios parodos kuratorė Gintautė Žemaitytė pabrėžė: „V. Zaman darbai kviečia žiūrovus patirti laiko išsiskaidymą, kūrybinę vienatvę ir trapų ryšį su transcendencija.“

Esė konkursas

Festivalio metu surengtas esė konkursas kvietė dalyvius apmąstyti asmeninį santykį su laiku ir tikėjimu. Pirmą kartą konkurso istorijoje pagrindiniu prizų buvo apdovanojami net trys laimėtojai – Dovilė Gervytė, Jonas Valonis ir Kristina Alšytė. Savo

Thomo Manno festivalis liudija, kad kultūra tebėra viena paveikiausių formų kalbėti apie mus, pasaulį ir laiką.

tekstuose jie jautriai ir įžvalgiai analizavo kultūrinių tapatybių, istorinių atminties sluoksnių ir dvasinių ieškojimų tematikas. Kaip rašė esė konkurso laimėtojas J. Valonis, „tikėjimas – tai ne dogma, o būseną, kurioje žmogus ieško, abejoja ir kartais – randa“. Šios esė tapo vertinga festivalio refleksijos dalimi, papildydamos profesionalių menininkų ir mąstytojų kalbą jaunų žmonių balsais.

Festivalio dalyviai ne kartą pabrėžė, kad ši savaitė Nidoje tampa „išnirusio laiko“ patirtimi. Kaip teigė festivalio da-

lyvė: „Tu negyveni įprastame gyvenime, gyveni nuo programos iki programos. Tokia išnirusi tikrovė, išniręs laikas.“ Thomo Manno festivalis liudija, kad kultūra tebėra viena paveikiausių formų kalbėti apie mus pačius, apie pasaulį ir apie laiką, kuriame gyvename. Festivalio idėjos ir muzikinės patirtys netrukus skambės ir už Lietuvos ribų – šį rudenį planuojamas specialus Thomo Manno festivalio koncertas Vokietijoje, Liubeke, „Kolosseum“ salėje. Šiame koncerte muzikuos Šv. Kristoforo kamerinis orkestras, festivalį Vokietijos publikai pristatys dr. Lina Motuzienė (Thomo Manno kultūros centro direktorė) ir istorikė prof. dr. R. Leiserowitz (Thomo Manno kultūros centro kuratoriumo narė).

MRF
MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS

„JieDu“ arba V. ir R. Šepučiai: kūryba nėra nuolatinis mūzos sėdėjimas ant peties

Viliją ir Ramūną suvedė teatras. Taip gimė ir iki šiol laimingai gyvuoja Šepučių dinastija: du laimingi žmonės užaugino tris šaunius, svarbiausia, kaip tėvai muzikalius ir meniškus sūnus. Kasdienybėje Vilija – Klaipėdos karalienės Luizės jaunimo centro Kultūrinės ir akademinės raiškos skyriaus vedėja, Ramūnas – solidus kredito įstaigos darbuotojas. Tačiau po darbų jų pasaulis virsta scena – jie tampa teatrališkais personažais Klaipėdos pilies teatre arba jautriais bardais duete „JieDu“. Vilija dainuoja, Ramūnas groja, vienas pradeda mintį, kitas ją tęsia – tarsi ne du, o viena siela.

Žaneta SKERSYTĖ

Karjeros pradžia

– *Kada pirmą kartą pajutote, kad scena – jūsų vieta?*

Vilija: Labai anksti, vaikystėje. Būdama penkerių dalyvavau kaip solistė „Dainų dainelėje“. Turėjau nuostabią suknelę, kaspiną ir juodus lakuotus batelius. Ir mane rodė per televizorių (*juokiasi*). O devintoje klasėje pradėjau lankyti teatro studiją prie Marijampolės dramos teatro.

Galbūt tada ir atėjo suvokimas, kad noriu būti scenoje.

Ramūnas: Mokykloje karnavaliame vaidinime vaidinau trečią brolių Joną. Tai buvo mano karjeros pradžia. Didžiavausi, kad gerai atlikau vaidmenį. Mokytoja pagyrė, o man tik to ir reikėjo. Po to jau niekas negalėjo manęs nuvyti nuo scenos (*juokiasi*).

– *Kaip atsirado „JieDu“ – nuo ko viskas prasidėjo?*

Vilija: Kūrybinis duetas „JieDu“ atsirado palyginti neseniai, maždaug prieš penkerius metus, tačiau muzikuoti su bičiuliais pradėjome 2016 m. Iš pradžių susibūrėme į „Antro posmelio klubą“, paskui ėmėme muzikuoti kartu su Jonu Baltoku. Dviese groti išdrįso-

me tik vėliau. Mus pakvietė viena Klaipėdos biblioteka. Parengėme muzikinę savo dainų programą su mėgstamo poeto Donaldso Kajoko tekstais. Išdrįsime sakau todėl, nes iki tol artimesnė mums buvo teatro scena.

Ramūnas: „JieDu“ krikštatėviu tapo mūsų bičiulis Saulius. Tarėmės pas jį įrašyti vieną dainą ir jis savo užrašų knygelėje / kalendoriuje mus pažymėjo kaip „jie2“, o mes su Vilija pagalvojom, kad visai nieko pavadinimas ir pritaikėme sau.

Universaliosia kalba

– *Kokį vaidmenį jūsų gyvenime užima muzika? Kaip dainuojamoji poezija tapo jūsų bendru kūrybiniu tiltu? Ar skiriasi jūsų kūrybiniai požiūriai – ir kaip tai veikia duetą?*

Vilija: Jos daug. Mėgstu muzikos klausytis ir ilsėdamasi, ir dirbdama. Manau, kad muzika – universaliosia būdas atsipalaiduoti. Turbūt nėra nė vieno žmogaus, kuris, jei tik gali, nesiklausytų kokios nors muzikos. Todėl muzika ir universaliosia kalba, kokia tik gali būti. Dainuojamoji poezija atsirado tada, kaip pirmą kartą sužinojau, kas yra Vytautas Kernagis ir „Aktorių trio“. Buvau įsimylėjusi jų dainas, eidavau beveik į kiekvieną koncertą, mokėjau daugelį jų dainų mintinai ir net neįsivaizdavau, kad kada nors ir pati būsiu šio žanro dalis. ►

„Viskas, kas vyksta, yra dovanos arba pamokos“, – įsitikinę Klaipėdos pilies teatro aktoriai, bardai Vilija ir Ramūnas Šepučiai.

Kęstučio Meliausko nuotr.

◀ O kadangi su Ramūnu skoniam šiuo klausimu sutapo, tad ir tokios muzikos atsiradimas nebuvo netikėtas. Kaip ir kiekviename kūrybiniame procese, taip ir pas mus būna įvairių diskusijų. Dažniausiai pasiginčijame tada, kai atsiranda nauja daina ir reikia, kad ji taptų tokia, kurią galima paleisti į pasaulį. Bet visada atrandame atsakymą.

Ramūnas: Kiek atmenu save, muzika visuomet skambėjo mano galvoje. Nežinau, ar tai gerai. Gal reiktų kreiptis į gydytojus, nes ne visa mano galvoje skambanti muzika man patinka (*juokiasi*). Kaime, kuriame augau, kultūros namų darbuotoja atsidariusi langus vasaros vakarais leisdavo V. Kernagio plokštelę. Tai ir buvo mano pirmoji pažintis su dainuojamąja poezija. Ši muzika visiškai skyrėsi nuo tos, kurią transliavo tėvo ant vinies pakabintas VEF'as. Ir dabar klausausi V. Kernagio, ankstyvojo V. Stakėno, na, ir, žinoma, šių dienų kūrėjų ir atlikėjų A. Zaleskos-Zalos, D. Razausko, D. Žvirblio, G. Ambrazevičiaus, J. Žilinsko, Ž. Mackevičiūtės, E. Statinaitės ir kitų muzikos ir žodžio meistrų. Šių metų mano atradimas – Jonas Krivickas.

Suvedė kūryba

– *Koks jūsų mėgstamiausias, įsimintiniausias bendras pasirodymas? Papasakokite ir apie kūrybinį bendradarbiavimą su kitais menininkais.*

J. Baltoko ir „JieDu“ debiutinio albumo „Spalvos“ pristatymas.

Ingos Radavičienės nuotr.

Vilija: Kiekvienas pasirodymas savaip įdomus ir mielas. Sunku išskirti. Mums labai patinka groti su savo sūnumi Andriumi, kuris kuria visai kitokio žanro muziką, bet sutinka mums pagelbėti. Tada mūsų dainos įgauna visai kitokį atspalvį. Geras muzikinis derinys esame su J. Baltoku. Bendruose koncertuose grojame jo ir mūsų dainas. Turime jau ir savo klausytojų, kurie laukia mūsų – J. Baltoko ir „JieDu“ koncertų. Neseniai sukūrėme programą kartu su poetu Liutauru Degėsiu, joje jis pats skaito savo tekstus, o mes atliekame dainas, sukurtas pagal jo eilėraščius.

Ramūnas: Nebeturiu ką ir pridurti. Nebent tik tai, kad kai po festivalio paprastai

vyksta koks nors „aftėpartis“, visada gimsta nauji kūrybiniai kolektyvai, muzikantai jungiasi vieni su kitais ir randasi nauji skambesiai ir ritmai.

– *Ar kūryba jus suartino kaip porą? Ką reiškia vienas kitam būti ne tik partneriais gyvenime, bet ir kūryboje?*

Vilija: Kūryba mus ne tik suartino, kūryba mus suvedė. Susipažinome Klaipėdos pilies teatre. Vaidiname ten iki šiol. Žodžiu, prisivaidiname (*juokiasi*). O jei rimtai, manau, kad Dievo dovana būti kartu ir gyvenime, ir scenoje. Tai reiškia nenusiimti vienas kitu žavėtis. Scena yra ta vieta, kurioje tu nuolat atrandi kažką naujo: ir savyje, ir kitame.

Ramūnas: Mes daug laiko kartu praleidžiame scenoje, todėl galime kaip „normalūs“ žmonės pasibarti, parėkti vienas ant kito, net pasimušti, namie jau nebėra poreikio visa šita daryti. Namie mes tik mylime ir jokių nesutarimų. Čia ir yra visas scenos žavesys ir privatumas – gali lieti savo nepasitenkimą kiek tinkamas. Juokauju, žinoma. Mes partneriai ir rikiuotėje. Esame kovinis vienetas. Abu su Vilija esame Lietuvos šaulių sąjungos šauliai. Aktyviai dalyvaujame mokymuose, pratybose ir visuomeninėje veikloje. Paraginčiau visus, kuriuos kamuoja nerimas dėl karo grėsmės, prisijungti prie Šaulių sąjungos. Jūs tiesiog įgausite daugiau pasitikėjimo, išmoksitė išgyvenimo įgūdžių, teikti pagalbą nukentėjusiems, valdyti ginklą. Jei jums įsitikinimai neleidžia imti ginklo,

Dainų šventėje Klaipėdoje.

Asmeninio archyvo nuotr.

„JieDu“, L. Degėsys ir J. Baltokas.

Koncertas.

Asmeninio archyvo nuotr.

tikrai rasite kitų veiklų. Šaulių sąjungoje kiekvienas gali rasti, kuo galėtų būti naudingas Tėvynės gynyboje.

Kelia sielą aukščiau

– *Ką jūs veikiate savo žemiškuose, kasdieniškuose darbuose?*

Vilija: Kiekvieną dieną keliauju į Klai-pėdos karalienės Luizės jaunimo centrą, vadovauju vienam iš įstaigos skyrių. Mano veiklos susijusios su įvairiais renginiais, viešinimu, bendravimu, žodžiu, su kūryba. Taip pat centre turiu ir kūrybinio rašymo studiją. Atsigaunu su jauniaisiais rašytojais.

Ramūnas: 31 metus dirbu vienoje iš didžiausių Lietuvos kredito įstaigų. Tikriausiai keistai skamba – mokėsi kalbos, literatūros ir režisūros, o dirba kredito įstaigoje. Iš tikro vėliau baigiau ir kitus mokslus, susijusius su ekonomika ir apskaita.

– *Kaip pavyksta derinti darbą ir kūrybą? Ar kūrybiškumas padeda profesinėje veikloje? Ką kūryba jums duoda, ko negali suteikti kasdienė rutina?*

Vilija: Manau, žmoguje kūrybiškumas yra tas variklis, kuris padeda gyventi įdomiai, net rutiną paversti ne tokia svarbia, ne pagrindine dienos dalimi. Kūrybiškas žmogus net rutiniuose darbuose atras kūrybos. Apskritai, galvoju, kad be kūrybos neįmanoma. Jos pilna visur. ►

Joninės.

Ingos Radavičienės nuotr.

Koncertas vaikams Čikagoje.

Asmeninio archyvo nuotr.

Klaipėdos pilies teatro spektaklis „Sebastijanas“.

Algirdo Kubaičio nuotr.

Klaipėdos pilies teatro spektaklis „Žaislinis pistoletas“.

Vytauto Petriko nuotr.

Klaipėdos pilies teatro spektaklis „Komiksas, arba Žmogus su geležiniu dančiu“.

Asmeninio archyvo nuotr.

◀ Profesinėje veikloje ypač. Tenka rašyti scenarijus, kurti tekstus, vesti renginius, taigi tas dešinysis smegenų pusrutulius turi nemažai veiklos... Tiesa, meluočiau, jei sakyčiau, kad visada esu polėkyje. Žinoma, kad ne. Būni juk ir pavargęs, ir minčių nebėra, ir kurti nesiseka, ir nenori nieko... Tik esu pastebėjusi, kad po sunkios rutinos pradėjus repetuoti (muzikuoti ar vaidinti teatre) tarsi atsigauti, įsijungia kiti mygtukai (juokiasi).

Ramūnas: Mūsų kūrybinė veikla tiek teatre, tiek muzikoje yra kaip antras darbas, tik ne tiek gerai apmokamas (juokiasi). Rutina verčia daryti kasdienius įprastus darbus, tai suteikia kantrybės ir kruopštumo, bet kartu rutina veiklą paverčia nuspėjama ir nuobodžia. Kūrybinis procesas gydo nuobodulį ir kelia sielą aukščiau, virš kasdienybės rutinos. Taip įdomiau gyventi. Daugelis tikriausiai patiriame tokių pakylėjimą, kai pamatome gerą spektaklį, filmą ar išgirstame virtuiziškai atliekamą muzikos kūrinių.

Nematomi saitai

– Kuo patys, ką sukūrėte scenoje, labai didžiuojatės? Gal tai vaidmenys Klaipėdos pilies teatre?

Ramūnas: Visi vaidmenys, kuriuos sukuri scenoje, yra brangūs. Vieni pavyksta labiau, kiti mažiau, tačiau, kad vaidmuo būtų paveikus, turi pamilti savo personažą. Kaip sakė režisierius Alvydas Vizgirda, vaidinti turi būti smagu, turi „kaifuoti“ nuo to, ką darai. Iš tolimos praeities galėčiau

paminėti spektaklį „Žolynų arfa“. Tai buvo mano pirmasis Kolino vaidmuo tada dar Klaipėdos medienos medžiagų kombinato teatre „Liepų g. 68“. Vėliau spektaklyje jau su Klaipėdos pilies teatro vėliava „Tėti, tėti, vargšas tėti...“ – Džonatanas. Spektaklyje „Drauge Širvy, jūs visiškai teisus“, ko gero, buvo labiausiai draskantis širdį vaidmuo. Turėdavau bent pusvalandį pamedituoti, kad sugrįžčiau į save. Labai mėgstu poezijos spektaklius. Jų buvo trys. Tai „Susilieimai“ pagal Maironio eiles, „Didžioji rauda ties degančiais vynuogienojais“ pagal D. Kajoko eiles. Šį spektaklį dar ir dabar rodome Klaipėdos pilies teatre. Jame kartu su mumis dirba J. Baltokas, jis spektakliui sukūrė muziką, ir mūsų Klaipėdos pasididžiavimas – aktorė Regina Šaltenytė. Labai smagu su Regina būti vienoje scenoje, tai dar viena mano mokytoja. Taip pat nepamiršamas spektaklis „Gruodas“ pagal A. Jasmanto kūrybą. Esu parašęs porą dainų pagal A. Jasmanto eiles. Buvo kartą toks malonus susitikimas. Mus su Vilija pakvietė atlikti savo programą V. Mačernio metinėms. Renginys vyko vieno iš Žemaitijos miestelio bibliotekoje. Po jo prie mūsų priėjo moteris. Priėjusi tarė: „Jūs atlikote porą dainų pagal A. Jasmanto eiles.“ Taip, patvirtinome su Vilija. Ji prisistatė, kad yra A. Jasmanto dukra Danutė. Po kelių dienų mes paštu gavome vieną iš nedaugelio belikusių A. Jasmanto eileraščių rinktinių. A. Jasmantas, prasi-dėjęs sovietų okupacijai, 1940 m. išvyko į Vokietiją. Duktė nesutiko savo tėvo, tačiau susirašinėjo laiškais. Tokie nematomi saitai, kuriais mes esame susiję vieni su kitais, kaž-kaip mistifikuoja mūsų visų santykius. ▶

Klaipėdos pilies teatro spektaklis „Drauge Širvy, jūs visiškai teisus“.

Algirdo Kubaičio nuotr.

Klaipėdos pilies teatro spektaklis „Susilieimai“.

Asmeninio archyvo nuotr.

Klaipėdos pilies teatro spektaklis „Didžioji rauda ties degančiais vynuogienojais“.

Algirdo Kubaičio nuotr.

Klaipėdos pilies teatro spektaklis „Jūs užstojate man vandenyną“.

Klaipėdos pilies teatro spektaklis „Našlė, neūžauga, ruonis ir kiti“.

Algirdo Kubaičio nuotr.

◀ Ir aš sakau, kad mes ne šiaip susitinkame, ne šiaip į mūsų šeimas ateina būtent tokie vaikai, kokius turime, ir ne šiaip gauname tokius vaidmenis, kokius gauname. Viskas kažkaip susiję...

Vilija: Šįkart beveik viską pasakė Ramūnas. Pritarsiu jam, kad viskas susiję, ir vaidmenis gauname tokius, kokius ir turime gauti. Kai tik pradėjau vaidinti, galvojau, kad būsiu tik komedijų aktorė. Man tiko ir patiko. Metams einant, atsirado ir drama-

tiškų vaidmenų. Labai mėgstami ir sunkūs buvo Našlės (K. Klimovsky „Našlė, neūžauga, ruonis ir kiti“) ir Mėjos (K. Klimovsky „Žaislinis pistoletas“) vaidmenys. Ačiū už juos režisieriui A. Vizgirdai. Turėjau ir netikėtumų. Per savo 30-ąjį gimtadienį gavau pakvietimą sukurti Coliukės vaidmenį Klaipėdos dramos teatre. Buvo smagu, nes tai miuziklas (kompozitorius Vladimiras Konstantinovas, režisierius Ramūnas Kaubrys), tad galėjau dainuoti. Man gera,

kai spektaklyje galiu ir dainuoti, ir groti. Muzika spektakliuose apskritai labai svarbi. Man ji padeda kurti vaidmenį, išgyventi tą teatrinį „čia ir dabar“.

– *O scenos baimė? Gal nors girdėjote apie ją? Kad nejaučiate, nėra jokių abejonių.*

Ramūnas: Scenoje spektaklio metu, kai žinai, ką darai, koks tavo uždavinys, baimė ar jaudulys praeina po pirmų kelių sakinių, kuriuos ištari. Toliau būna tik džiaugsmas. Koncerte viskas kitaip. Visada jaudinuosi. Nesu profesionalas muzikantas, nepaisant, kad, atrodo, „atkalu“ kūrinį iki automatizmo, bet jaudulys pakiša koją. Ypač jei reikia muzikuoti vienam, be partnerių, vesti melodiją ir visus vingius sugroti.

Vilija: Oi, tos baimės visada būna. Tik man gal atvirkščiai nei Ramūnui. Prieš spektaklius jaudinuosi labiau nei prieš koncertus. Nežinau, kodėl. Apskritai nelabai tikiu, kai sako, kad nesijaudina. Jaudulys yra puikus jausmas, jei moki su juo susidraugauti. Prieš svarbius išėjimus į sceną svarbu kvėpavimo pratimai, kelios minutės visiškos tylos ir ritualas (kiekvienam savas – slaptas).

Didieji mokytojai

– *Kokios ankstesnės patirtys labiausiai jus formavo kaip menininkus, asmenybes? Kas keitėsi jūsų požiūryje į kūrybą bėgant laikui?*

Vilija: Gimiau Marijampolėje, augau muzikų šeimoje, tėvai bendravo ir su to meto muzikantais, atlikėjais. Dar maža būdama jau buvau girdėjusi ir V. Prudnikovą, L. Vilkončių, G. Kuprevičių, B. Dambrauskaitę. Tiesa, muzikai labai nepasidaviau, nors muzikos mokyklą baigiau. Tad apie muziką šiek tiek žinojau nuo vaikystės. Labai patiko muzikos istorijos pamokos, perskaičiau beveik visas dominusių kompozitorių biografijas. Buvo įdomu, kaip jie augo, kaip klostėsi jų muzikinis kelias, labai domino, ar jie tokie talentingi, ar tik dirbdami visko pasiekė. Baisiausia tada vaikystėje atrodė, kad kai kurie buvo pripažinti tik po mirties arba numirė skurde. Nepaisant to, tikėjau, kad gyvenimą siesiu su scena. Tiesa, labiau nei muzika, domino teatras. Jau paauglystėje laukdavau susitikimų su aktoriais (anksčiau jie buvo

labai populiarūs), jei tik buvo galimybė, važiuodavau į spektaklius Kaune, Vilniuje, Panevėžyje. Ir štai buvo nuspręsta atgaivinti Marijampolės dramos teatrą, atvažiavau tik baigęs mokslus LMTA aktorių kursas, kuriame buvo šiandien žinomi aktoriai A. Kaniava, D. Meškauskas, E. Barauskaitė, D. Auželis ir kiti, o prie teatro ėmė veikti teatro studija. Žinoma, aš į ją stojau. Mūsų buvo nedaug, šeši ar septyni (beje, iki šiol su kai kuriais bendraujame), bet turėjome puikius mokytojus. Ten būdama pirmą kartą išgirdau kai kurias pavardes (D. Charmsas, M. Bulgakovas, A. Čechovas, H. Ibsenas, A. Strindbergas...). O koks gėris buvo juos skaityti. Ne viską tada supratau, bet jaučiausi labai ypatingai. Praverčiau sau duris į literatūrą (*juokiasi*). Na, o paskui mokiausi pas nuostabius pedagogus – Vytautą ir Veltą Anužius. Tai buvo ne tik profesijos, bet ir gyvenimo mokytojai. Tad požiūris į kūrybą negalėjo nesikeisti. Kūryba nėra nuolatinis mūzos sėdėjimas ant peties, tai ieškojimai, kartais labai nelengvi, bet užtat suteikiantys tiek džiaugsmo ir pilnatvės, kaip niekas kitas.

Ramūnas: Gimiau ir augau kaime. Neturėjau tokių privilegijų, kaip Vilija, „tarpti meno terpėje“. Kaime vaikai augdami daug dirbdavo. Pamėgau skaityti. Mano pasaulis

Kūrybinis procesas gydo nuobodulį ir kelia sielą aukščiau, virš kasdienybės rutinos.

buvo knygos, skaitydavau jas visur ir visada, kai tik rasdavau akimirką tarp darbų. Buvau padauža, bet ne „piktavalis nusi-kaltėlis“. Galvoju, kad literatūros mokytoja Nijolė Bučmytė parodė man kelius, kuriais ir išėjau. Ji nuvežė mane į Vilniaus teatrus, parodas, koncertus, sudarė literatūros są-rašus. Pasirinkau studijuoti lietuvių kalbą, literatūrą ir režisūrą Klaipėdoje. Mokykloje nedirbau, o teatras liko ir tapo mano „antruoju gyvenimu“. Klaipėdos pilies teatre esu nuo 1986-ųjų. Režisierius A. Vizgirda 39 metus buvo ir yra šios mano profesijos mokytojas.

Muzikuoti pradėjau vėlai. Kai suėjo 50 metų. Pagalvojau, kad norėčiau pramokti groti gitara. Vaikystėje buvau išmokęs keturis akordus, pamaniau, kad ketu-

V. ir R. Šepučiai – Šaulių sąjungos nariai.

Asmeninio archyvo nuotr.

rių mažai, reikėtų dar keturis išmokti. Nusipirkau gitarą. Išmokau dar keturis akordus, tada susiradau mokytoją. Šį bei tą išmokau. Negaliu savęs vadinti muzikantu, nors labai norėčiau tokiu būti. Stengiuosi kasdien nors 20 minučių paimti instrumentą į rankas. Galvoju, kad didysis mano mokytojas yra pirminis šaltinis – literatūra. Gal todėl ir muzikoje labiausiai mėgstu žodį, gerą tekstą, meistriską jo pateikimą. Turint gerą literatūrinį pagrindą, galima sukurti gerą dainą, vaidmenį, filmą, spektaklį. Nors yra posakis, kad geras režisierius spektaklį gali sukurti ir iš telefonų knygos (*juokiasi*).

Ten, kur ir turi būti

– *Ar buvo lūžio taškų, kai norėjote viską savo gyvenime keisti?*

Vilija: Man pasisekė. Kardinaliai niekada nenorėjau nieko keisti. Man patinka, kaip teka mano gyvenimas. Su viskuo – sėkmėmis, nesėkmėmis, džiaugsmu, nerimu, laime, pasimetimais... Gal padeda požiūris, kad viskas vyksta taip, kaip turi vykti. Be to, labai stengiausi išmokti džiaugtis tuo, ką turiu, o ne liūdėti dėl to, ko neturiu. Tikiu, kad Dievas mus atveda ten, kur ir turime būti.

Ramūnas: Manau, kad esu ten, kur ir turiu būti, turiu tai, ko esu vertas. Ar norėčiau

daugiau? Taip. Ko? Laiko. Bet jo daugiau nebus.

– *Apie ką svajojate dabar – kaip kūrėjai, kaip šeima? Ar turite kūrybinių planų, kuriuos dar laikote paslapyje?*

Vilija: Oi, svajonių mes turime visada. Kol svajoji, gyveni. Gal nesakykime, kol neįgyvendiname?.. Nors vienu dalyku galime tikrai pasidžiaugti – tai spektaklis dviem. Kultūros centras Žvejų rūmai mus pakvietė ir mes, žinoma, neatsakėme vaidinti režisieriaus R. Kaubrio statomame spektaklyje pagal E. Olbio pjesę „Santuokiniai žaidimai“. Premjera numatyta rugsėjį.

Ramūnas: Vilija vėl viską išdavė (*juokiasi*).

– *Jei gautumėte neribotą biudžetą, galėtumėte įgyvendinti vieną svajonių projektą – koks jis būtų?*

Vilija: Vieną? Na, jei vieną, tai pirmumas šeimai. Ilga kelionė su visa šeima. Mūsų daug, būtų labai linksma, net neabejoju. Pas mus beveik visi groja, dainuoja, tapo, fotografuoja, yra neblogi pasakoriai...

Ramūnas: Norėčiau nueiti į barą su savo sūnumis ir sukelti muštynes. O paskui kuriame nors Klaipėdos dienraštyje pasirodytų antraštė „Obuolys nuo obels netolį ried: tėvas ir trys jo sūnūs naktį praleido areštiniėje“. Juokauju, žinoma. Norėčiau susisodinti visus sūnus ir marčias į autobusą ir pasileisti į kelionę per Europą. ►

Dovanos ir pamokos

◀ – *Žmonės dažniausiai labai noriai pasakoja apie vaikus. Jūs linkę slėpti. Bet gal nors truputį... Trys vaikai – gal auginant daug vargo, o paskui triguba dozė džiaugsmo?*

Ramūnas: Tais laikais, kai jie buvo dar visi namie su mumis, juokais vadindavau juos mažaisiais nenaudėliais. Grįžtu namo ir sakau, sveiki, mažieji nenaudėliai, ką šiandien pridirbote? Vyresnysis sakydavo, aš esu didelis nenaudėlis, vidurinis sakydavo, kad nieko, o mažasis sakydavo, kad jis yra naudėlis. Visi trys sūnūs šiuo metu gyvena Vilniuje. Vyriausias Adomas atsakingas už mūsų visų radiacinę saugą. Rimtas vyras rimtus darbus dirba. Viduri-

nysis Andrius – muzikantas ir mokytojas, moko vaikus groti gitara, pianinu ir vokalą, tiesiog džiaugsmas, kad pasirinko mokytojo kelią. Jaunėlis Aleksas – studentas, studijuoja teisę. Atrodo, kad rimtai imasi šio dalyko. Džiaugiuosi jais. Meldžiuosi ir dėkoju Dievui.

Vilija: Tiesiog mūsų vaikai ne ypač nori, kad apie juos kalbėtume. O toks didžiulis noras jais džiaugtis! Tad savo draugams tikrai esame išūžę galvas apie juos. Ypač aš (*juokiasi*). Manau, kad vaikai pas mus ateina, kaip ir visa kita, tarsi pamokos arba dovanos. Tai mes gavome visko su kaupu – ir pamokų, ir dovanų.

– *Ką norėtumėte palikti po savęs? Linkėjimas – ateities kartoms ir, žinoma, jaunesiems Šepučiams.*

Vilija: Nelengvas klausimas. Negalvoju apie tai, tiesiog gyvenu. Po mūsų visų kažkas lieka, priklauso nuo to, kaip gyvenome. Ką dažniau darėme – vertėme žmones šypsotis ar liūdėti. Po mūsų tai ir liks – šypsenos arba ne – mus prisiminus. Norėčiau, kad žmonės šypsotųsi... O ateities kartoms palinkėčiau nesigailėti nieko, kas įvyks jų gyvenime, svarbiausia suprasti, kad viskas, kas vyksta, yra dovanos arba pamokos. Dovanas priimkime, pamokas išmokime, kad ir ne iš pirmo karto. Ir dar – mylėkime šalia esančius.

Ramūnas: Branginkime vienas kitą. Mylėkime, būkime mylimi. Nieko nebijokime ir pasikliaukime Dievu.

MRF
MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS

Šepučių šeima.

Tykuma Photography

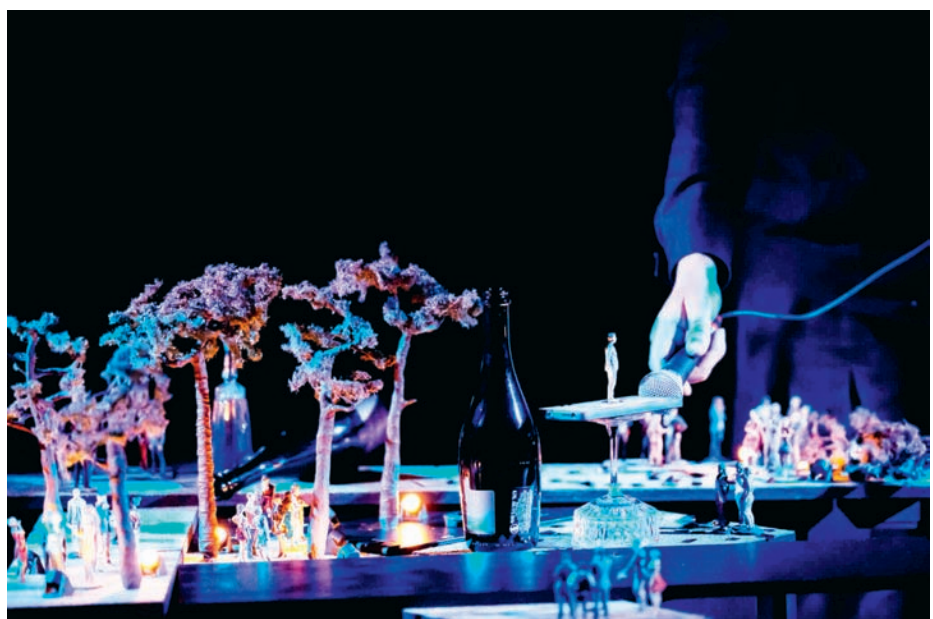
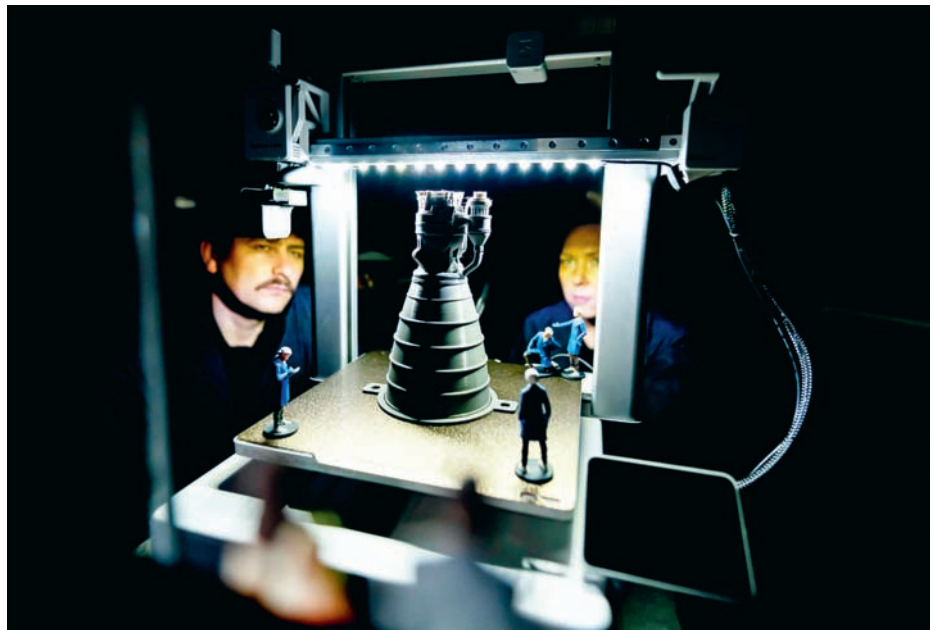
Hiperrealistinė kosminė odisėja Klaipėdos lėlių teatre

Naujausia Klaipėdos lėlių teatro premjera „Transportas: prisisekite saugos diržus!“, pasirodžiusi šią vasarą, – slovėnų režisieriaus Tino Grabnaro inicijuoto tęstinio miniatiūrų spektaklių projekto „Transportas“ viena iš tarptautinės programos dalių. Pirmieji pastatymai („Transportas: išvykimas“, „Transportas: krovinys“, „Transportas: jungiamieji skrydžiai“) buvo parodyti gegužės pradžioje Klaipėdoje vykusiame tarptautiniame lėlių teatrų festivalyje „Materia Magica“.

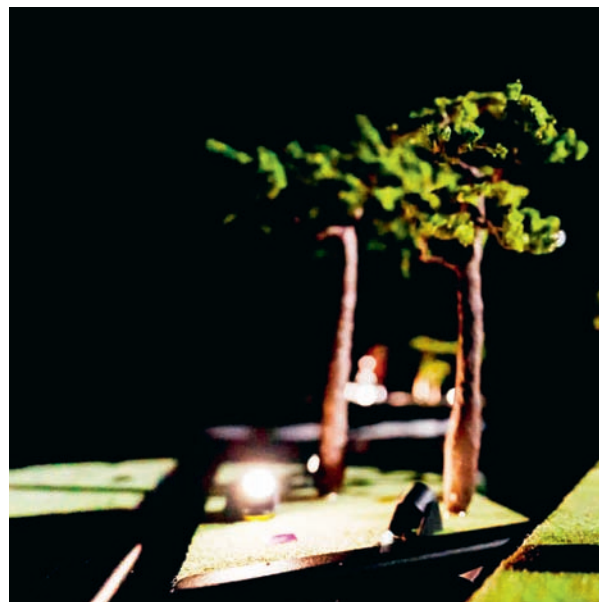
Jūratė GRIGAITIENĖ

Sujungė šešis teatrus

Šiamečio, kas antrus metus uostamiestyje organizuojamo festivalio viena iš naujovių ir išskirtinių broožų buvo šis režisieriaus T. Grabnaro inicijuotas tarptautinis projektas, kuris 2024–2025 m. sezone sujungė net šešis teatrus iš Slovėnijos, Estijos, Lietuvos, Čekijos ir Lenkijos. ►

Scenos iš Klaipėdos lėlių teatro miniatiūrų spektaklio „Transportas: prisisekite saugos diržus!“ (rež. T. Grabnaras). Donato Bielkausko / Klaipėdos lėlių teatro archyvo nuotr.

◀ Projektas nagrinėja aktualią transporto problemą – kaip vieną iš pagrindinių negatyvių globalizacijos padarinių, kurį inspiruoja nesiliaujantis ekonominis augimas, visuomenėje skatinantis besaikį vartojimą.

Liublianos (Slovėnija) lėlių teatro spektaklio „Transportas: išvykimas“ siužeto centre – potvynis, kuris nuplauna ne tik namą, kartu sugriauna džiugų ir laimingą ten gyvenusių žmonių gyvenimą, palikdamas tik prisiminimų nuotrupas. Nors visi namo gyventojai liko gyvi, bet prarado kažką sau brangaus.

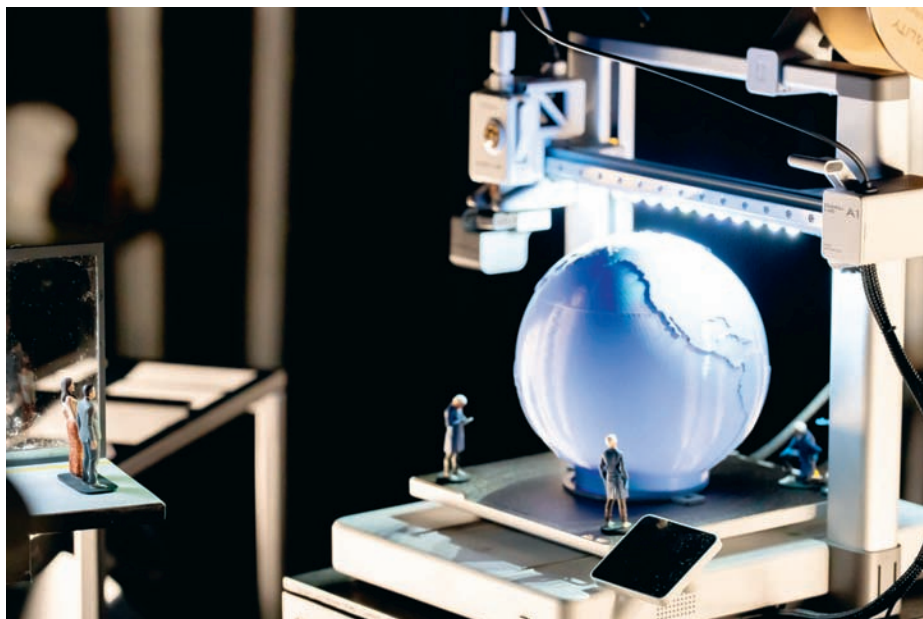
Teatro iš Mariboro (Slovėnija) spektaklio „Transportas: krovinys“ pagrindinis įvykis – greitkelio avarija ir viskas,

kas apie šį incidentą sukasi. Spektaklio pabaigoje paaiškėja, kad vairuotojas avarijoje nežuvo, bet pabėgo iš įvykio vietos. Režisierius šiame spektaklyje siekė atskleisti sudėtingą statistinio sunkvežimio vairuotojo kasdienybę, kupiną nuovargio, vienatvės, streso, įtampų. Dauguma vairuotojų daugybę valandų praleidžia kelyje, ankštose kabinose prie vairo ne pašaukimo vedami, o iš būtinybės, norėdami išlaikyti savo šeimas.

Balstogės (Lenkija) teatro spektaklio „Transportas: jungiamieji skrydžiai“ veiksmas vyksta oro uoste, kuris virsta ne tik kultūrų bei kelionių sankryža, bet ir globalaus pasaulio mikrokosmoso, kartu šiuolaikinės visuomenės metafora.

Aktualia žmonijai tema

Klaipėdos lėlių teatras įsijungė į aktualią transporto temą gvildenančią tarptautinį projektą ir gražiai jį pratęsė bei papildė lietuviška versija. Miniatiūrų spektaklyje „Transportas: prisisiekite saugos diržus!“ keliami svarbūs klausimai apie prognozuojamą kosmoso turizmą netolimoje ateityje. Utopiška vizija, fantasmagoriška svajonė – skristi į kosmosą turizmo tikslais tiesiog pasižvalgyti šiandien įgyja vis realesnius kontūrus. Pramoginiai skrydžiai į kosmosą atveria ne tik naujus turizmo horizontus, taip pat ir gilias socialinės nelygybės, taršos, klimato atšilimo ir kitas ekologines problemas.

Spektaklio dramaturgė Ajda Rooss pastebėjo, kad „problema ne pats veržimasis į kosmosą, o tai, su koku nusiteikimu tai darome – mąstome išnaudojimo, dominavimo ir pelno kategorijomis. Jeigu į kosmosą pernešime tuos pačius griauančius modelius, kuriuos taip puikiai išstobulinome Žemėje, išsigelbėjimo ten nerasime. Tad tikrasis klausimas yra ne ar mes turime keliauti į kosmosą, o veikiau: ar mes, kaip rūšis, esame pakankamai brandūs tam? Ar mokame rūpintis tuo, ką turime čia, šioje planetoje.“

Šiame projekte labai dera miniatiūrinės, statiškos lėlių figūrėlės, kurias ant įvairių paviršių dėlioja, kilnoja, stumdo, rikiuoja ir visai kitaip jomis manipuliuoja Klaipėdos

lėlių teatro aktoriai Renata Kutaitė-Raudonienė ir Kęstutis Bručkus. Lėlytės buvo pagamintos ne žmogaus-lėlininko rankomis, o pasitelkus šiuolaikines technologijas – 3 D spausdintuvą. Miniatiūrinė, vos įžiūrima lėlytė sukurta tokiu negyvu pramoniniu tiražavimo būdu iškyla kaip ženklas, simbolis. Toks neįprastas lėlių gamybos būdas, įtariu, pasirinktas režisieriaus ne atsitiktinai. Jos artikuliuoja mintį apie vis labiau šaknis įleidžiančias, pasaulį užvaldančias šiuolaikinių technologijų, išmaniųjų įrenginių galimybes. Kita vertus, pasirinktas mastelis primena, koks vis dėlto mažas žmogus ir kokios mažos jo problemos, žvelgiant iš beribių kosmoso platybių. Lėlytės juda, dar dažniau statiškai stovi kaip šachmatų figūrė-

lės ant globalios šachmatų lentos – pasaulio žemėlapiu. Panašu, kad šiuos mini žmoniukus valdo ne aukščiausioji dieviškoji jėga, o pasaulio galingieji, savo banko sąskaitose saugantys milijardus ir todėl galintys viską. Na, beveik viską. Pavyzdžiui, savanaudiškai manipuluoti ne tik finansiniais, gamtiniais ištekliais, bet ir žmogiškaisiais resursais.

Sukurta įstabi atmosfera

Spektaklio „Transportas: prisisekite saugos diržus!“ pasakojimo centre – jauna, graži, ambicinga moteris Robin, įkūnijanti amerikietiškos svajonės simbolį. ►

◀ Neva viskas įmanoma, jei tik turi didelę svajonę ir visomis jėgomis sieki savo užsibrėžto tikslo. Gimtadienio proga gavusi įspūdingiausią įmanomą dovaną – ištaigingą kelionę į kosmosą, mergina patiki, kad jos svajonės pagaliau išsipildė. Robin ypatingojo gimtadienio dalyviai – „pilka“ turtingųjų, aukštuomenės masuotė, pasipuošusi kaip įprasta prabangiam pokyliui – vyrai tamsiais smokingais, o moterys vakarinėmis suknelėmis. Tačiau šios unifikotos minios fone išsiskiria kelios ryškesnės figūros – milijardierius Elonas Muskas ir žavioji, laimingoji svajonių mergaitė Robin ryškiai raudona ilga vakarine suknele.

Įspūdingame Robin gimtadienio vakarėlyje susitinka turtingiausi ir įtakingiausi pasaulio žmonės. Vienas iš kosmoso turizmo pradininkų E. Muskas sako įkvepiančias kalbas, kuria savo žaidimo taisykles ir kombinacijas, stebindamas nepaprasta galios jėga. Žiūrovai spektaklį stebi iš keturių žiūros kampų perspektyvos, tai suponuoja mintį apie keturias pasaulio kryptis. Ant paprastų kilnojamų plokštumų žiūrovų akivaizdoje gimsta fantastiški prabangaus gimtadienio vakarėlio vaizdai – intymi erdvė prie baseino, po palmėmis, šviečiančių spalvotų žibintų fone... Rinktiniai patiekalai, brangiausi taurieji gėrimai spindinčiose krištolo taurėse... Lengvabūdiški pokalbiai, šokiai, muzika, fejerverkai ir kitos brangiai kainuojančios turtingųjų pramogos. Sukurta įstabi vizualinė ir akustinė šventės atmosfera (dailininkė Sara Slivnik, kompozitoriai ir garso režisieriai Mateja Starič

ir Sebastienas Balis). Gimtadienio svečiai atrodo labai patenkinti, o šventės kaltininkė Robin tokia apsvaigusi iš laimės, kad elegantiškai nugrimzta ir paskęsta alkoholio sklindinoje taurėje...

Tačiau atsiveria ir kita medalio pusė – žmonių besaikis vartojimas ir tarša. Po daug gamtinių ir žmogiškųjų resursų kainavusio vakarėlio lieka kalnai šiukšlių, vartojimui netinkamo maisto atliekų, butelių ir kitokio šlamšto, kuris (beje, kartu su visais įspūdingos šventės išsipučusiais dalyviais) aktorių yra surenkamas ir sumetamas į juodus plastikinius šiukšlių maišus. Dramos teatre fiziškai tai būtų sudėtinga (beveik neįmanoma) padaryti, o lėlių, objektų teatras tuo ir įstabus, kad net pačios keisčiausios veiksmo vietos, laiko ir žmonių transformacijos gali įvykti akimirksniu „čia ir dabar“. Atmosferą padėjo kurti ir subtilus, kartais net kiek intymus apšvietimas (šviesų dailininkas T. Grabnaras), valdomas ne judinant rankenėles, o šiuolaikinėmis išmaniosiomis technologijomis per nuotolį.

Aktoriai – tikri virtuozai

Spektaklio metu skamba autentiška vieno turtingiausių ir įtakingiausių pasaulio žmonių E. Musko kosmoso įveiklinimo arba užkariavimo kalba. Gaila, kad nebuvo vertimo į lietuvių kalbą, todėl ne visus kalbinius niuansus buvo galima išgirsti ir suprasti. Spektaklio kūrėjai turėtų atsivėlgti

į faktą, kad ne visi, ypač vyresni žiūrovai, tobulai moka anglų kalbą. O E. Musko originalių pasisakymų niuansų suvokimas būtų tik sustiprinęs prasminius kodus, kurie suteiktą spektakliui papildomo svorio, idėjinių reikšminių akcentų. Žmogus šiuo atveju tampa ne kosmoso užkariautoju, o barbaru, egoistiškai tenkinančiu primityvius savo norus ir poreikius.

Dviejų aktorių lėlininkų R. Kutaitės-Raudonienės ir K. Bručkaus funkcija šiame spektaklyje tarsi susitraukia iki techninio aptarnaujančiojo personalo lygmens. Jiems tenka nelengva, daug įgūdžių ir preciziškumo reikalaujanti miniatiūrinių figūrėlių stumdytojų, lentų-plokštumų kilnotojų iš vienos vietos į kitą funkcija. Aktoriams reikia greitai pernešti, perdėti, sukeisti pavienes lėlytes ar dideles jų grupes, pakeisti reikiamą veiksmo vietą atspindinčias scenografijos detales, smulkų rekvizitą ir pan. Todėl aktoriai kiek primena iliuzionistus, kurie virtuosiškai, tiesiog vienu rankos mostu keičia situaciją iš esmės. Žavi jų rankų minklumas, koordinacija, vikrumas, subtilumas ir, žinoma, gera atmintis bei susiklausymas, nes miniatiūrinių lėlyčių ir smulkių daiktų daiktelių gausybėje labai lengva pasiklysti. Pats pasiruošimo ir skrydžio į kosmosą momentas įspūdingas, lėlininkų atkurtas gana tikroviškai: grėsmingi paleidžiamos raketos garsai, triukšmai, dūmai, šviesos, ugnies imitacija ir kiti specialieji efektai. Vis dėlto prabangaus gimtadienio vakarėlio vizualinė, akustinė ir šviesos magija tiesiog užburė, paliko stipresnę estetinį ir emocinį įspūdį.

Nepaprastai svarbu, kad šiuolaikinis teatras tampa menine-idėjine platforma, kuri į dienos šviesą iškelia esminius klausimus. Šis spektaklis skatina publiką ne tik žavėtis grakščia estetinė raiška, bet ir susimąstyti apie globalias nūdienos problemas. Kaip gražiai apibendrino pats šio tęstinio tarptautinio projekto bendrinio pavadinimu „Transportas“ idėjos autorius, režisierius ir šviesų dailininkas slovėnas T. Grabnaras: „Teatras visuomet buvo socialinių pokyčių laboratorija – vieta, kurioje skatinama mąstyti, keliami esminiai klausimai ir ieškoma atsakymų. Jo pasakojimo galia leidžia ne tik reflektuoti realybę, bet ir ją keisti, taip pat įkvėpti dialogą ir pasiūlyti naujų požiūrio taškų.“

Du filmai – viena dilema

Wesas Andersonas – vienas tų režisierių, kurių stilius toks atpažįstamas, kad jo filmą galima atpažinti net iš pusės sekundės kadro. Simetrinis vaizdas, pastelinės spalvos, ekscentriški personažai. Jo filmai atrodo tarsi brangi saldainių dėžutė prabangių saldumynų vitrinoje arba vintažinis atvirukas sendaikčių turguje. Dėl šių bruožų jis ilgai buvo laikomas vienu unikalusių šiuolaikinių režisierių. Jam lipdydavo epitetus ir vadindavo jį ne tik kino kūrėju, bet ir dizaino architektu bei vizualiniu perfekcionistu. Tačiau...

Andrius RAMANAUSKAS

Svarbu ne siužetas

Kartu, kaip kiekvienas ryškų braižą turintis menininkas, jis yra ir kritikuojamas. Laikui

bėgant režisieriaus unikalumas daugeliui ėmė atrodyti kaip savo paties karikatūra. Ar W. Andersonas tebėra originalus kūrėjas? Ar jis tiesiog kuria vis tą patį filmą iš naujo? Tik su naujomis dekoracijomis ir dar garsesnių žvaigždžių sąrašu epizodiniuose vaidmenyse?

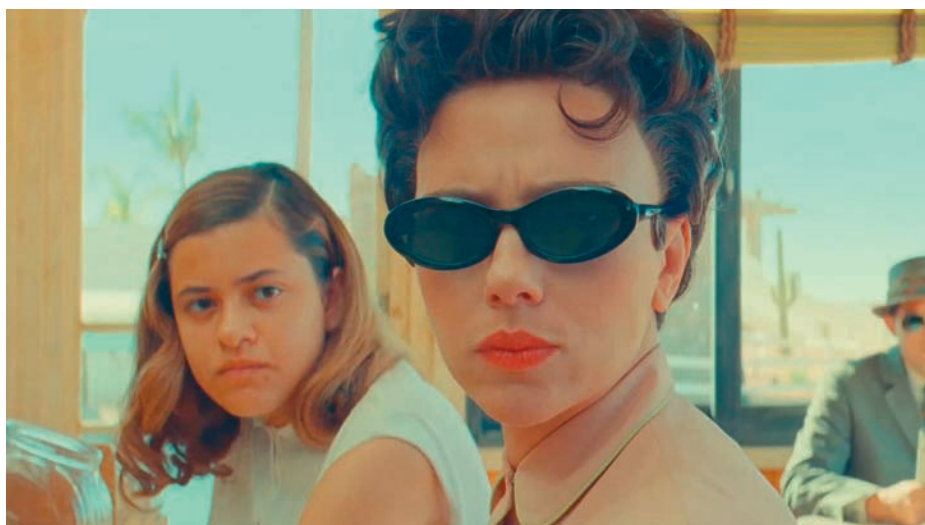
Norėdamas įsitikinti, ar W. Andersonas vis dar yra kino pasaulio originalas, ar

tiesiog labai gražus pasikartojantis sapnas, ką tik peržiūrėjau du jo naujausius filmus – „Asteroidų miestą“ („Asteroid City“, 2023 m.) ir neseniai kino teatruose rodytą „Finikiečių schemą“ („The Phoenician Scheme“, 2025 m.).

Trumpai apie jų siužetus. Filmo „Asteroidų miestas“ veiksmas vyksta išgalvotame JAV dykumos miestelyje maždaug 1955 m. ►

Kadras iš filmo „Asteroidų miestas“ (rež. W. Andersonas, 2023 m.).

„Asteroidų miestas“ (rež. W. Andersonas, 2023 m.).

◀ Čia per jaunųjų mokslininkų suvažiavimą trumpam pasirodo ateiviai iš kitos planetos ir dingsta. Amerikos valdžia aptveria miestelį ir paskelbia karantiną. Tad jaunų ir brandesnio amžiaus keistų personažų grupė turi gyventi savaitę kartu ir apmąstyti kosmines visas paslaptis.

„Finikiečių schema“ pasakoja apie turtingą Europos verslininką Ža-Ža Kordą, kuris turi priešų beveik kiekvienoje pasaulio vyriausybėje, konkurentų įmonėse ir net tarp savo giminaičių. Po nebe pirmo pasikėsinimo jį nužudyti Ža-Ža Kordas siekia atkurti santykius su savo vienuole dukra ir paskiria ją vienintelę jo didžiulio turto paveldėtoją. Kartu jiedu stengiasi apsaugoti šeimos verslą nuo įvairių grėsmių.

W. Andersono filmų siužetų šį kartą neanalizuosiu, nes tai vienas iš nedaugelio režisierių, o gal ir vienintelis, kurio filmų žiūrėti niekas neina dėl juose pasakojamų istorijų. Jo filmų pagrindinė reklama nie-

kada nebūna istorija, čia svarbiausia pats režisieriaus braižas ir gausus garsių aktorių ansamblis. Žinoma, istoriją žiūrovai gauna, ir visada originalią, nes W. Andersonas niekada nerezisuoja kitų scenarijų ar adaptacijų. Šį kartą – apie jo kinematografinį stilių.

Jis nieko neslepia

W. Andersonas nesilaiko vienos svarbiausių kino taisyklių: informaciją žiūrovams paskirstyti laipsniškai. Kiti režisieriai stengiasi žiūrovus laikyti įtampoje, slėpdami informaciją ir strategiškai paskirstydami svarbias detales, kai tai naudinga istorijai. W. Andersonas savo filmuose nieko neslepia, viską, ką reikia žinoti, žiūrovai gaus su kaupu, be to, žaismingai. Režisierius nesiekia žiūrovų apgauti savo gudriais siu-

žeto vingiais ir po to sujaukti jų smegenis netikėta pabaiga.

Daugelio jo filmų istorijos yra pasakojamos tarsi iš dvylikamečio berniuko perspektyvos. Jo pagrindiniai veikėjai daugiausia yra tiesmuki vyrai, kuriems būdingas vaikiškas nuotykių troškimas. Personažų elgesys dažniausiai neatitinka jų amžiaus. Vaikai elgiasi kaip suaugusieji, o suaugusieji elgiasi kaip vaikai. Jie vengia atsakomybės, kad išlaikytų tam tikrą nepriklausomybės jausmą. Daugelio veikėjų pasaulėžiūra fatalistinė, todėl jie tokie emociškai trapūs ir nusivylę, kai realus pasaulis pasirodo kitoks, nei manė.

Vieniems jis tapo savęs kopija, kitiems neprilygtam vizionieriumi, kuris tobulina ir plečia savo paties filmų visatą.

Personažai savo poelgiais ir veiksmais dažnai sau prieštarauja. Jie neretai daro siaubingus dalykus, bet mes vis tiek juos palaikome. Nes žinome, kad jie yra žmonės su vidiniais ir išoriniais trūkumais. Jie gali būti smulkmeniškai, godūs, kerštingi, tuščia-garbiai, įnoringi, valdingi, manipuliatyvūs, tačiau vis tiek simpatiški.

Anot W. Andersono, „kai tau yra 11 arba 12 metų, skaitydamas knygą gali įsijausti į ją taip, kad lengvai patikėsi, jog fantazija yra tikrovė. Kai koks nors penktokas įsimyli, jam ta meilė tampa visu pasauliu. Tai toks jausmas, tarsi būtum po vandeniu – viskas yra kitaip.“

Aktoriai jo filmuose kalba greitai ir dažniausiai akmeniniais veidais. Dialogų ritmas nenatūralus, po ilgos greitakalbės seka ilgos pauzės. Vizualiai jo filmai gali priminti vaikiškas knygas, fone esantys objektai dažnai panašūs į ryškias lėlių namų arba teatro dekoracijas. Aktoriai juda kartais tarsi animaciniame filme, o kamera niekada nedreba, tačiau gali judėti greitai į visas keturias puses.

Viskas W. Andersono filmuose primena kokią nors vaikystės akimirką. Ryškios spalvos, kostiumai, scenografija ir vintažinės technologijos sukuria sustingusį laike pasaulį su žavinga estetika. Jame net priešai vieni su kitais elgiasi maloniai, o jei nekenčia, tai smurtas yra juokingas.

Balansuoja ant ribos

Tokie yra ir naujausi du jo filmai. Ir čia daugelis kritikų ir režisieriaus gerbėjų susidūrė su amžina dilema kine – filmai geri, bet jie nesikeičia. Kodėl, kai vertiname kokį nors dailininką, visuomet giriamo menininką, kad jis sukūrė savo unikalų stilių ir yra nuoseklus bei nuolat atpažįstamas? Bet filmuose žiūrovai visada ieško naujovių ir nori būti režisieriaus nustebinti jo nauju kūriniumi. Kas kine vertingiau – pastovumas ar nesibaigiančios inovacijos ir transformacijos?

Vertinant tapytoją, jo stiliaus nuoseklumas dažnai laikomas meistrystės ženklu. Nuoseklumas čia yra kaip parašas ir įrodymas, kad dailininkas atrado savo braižą. Tačiau kine analogiška situacija tampa paradoksalesnė. Iš režisieriaus laukiama vis kažko kito arba seno, bet dar geresnio. Kiekvienas autorinio kino režisieriaus naujas filmas turėtų būti naujas pasaulis, dar neregėtas ir unikalus. Publika nori autoriaus braižo, bet kartu reikalauja staigmenos. Jei režisierius nufilmuoja į ankstesnius panašų filmą, kritikai sako, kad „jis vėl naudoja tuos pačius triukus“. Bet jei režisierius pereina į kitą, jam nebūdingą žanrą, publikos reakcija būna maždaug tokia: „Kur dingio senasis ir tikrasis režisierius?“

W. Andersonas balansuoja ant šios ribos. Vieniems jis tapo savęs kopija, kitiems neprilygiamu vizionieriumi, kuris tobulina ir plečia savo paties filmų visatą. Klausimas lieka atviras: ar jis dar gali mus nustebinti, ar mes tiesiog neteisingai suprantame, ką reiškia būti nuosekliu kūrėju?

Greičiausiai ateities žiūrovai ir kritikai turės platesnį kontekstą. Kai W. Andersonas taps sena kino istorija, jie sugalvos, į kurią dėžutę jį patalpinti. Gal jis bus režisierius, nuosekliai laikęsis savo stiliaus chaotiškoje ir nuolat besikeičiančioje epochoje. Arba priešingai – jis bus laikomas beviltišku nostalgiku, kuris laikėsi įsikibęs savo braižo, nors jo žiūrovai laukė pokyčių.

Na, o kaip vertinti jo kūrybą neišmanėliams šių laikų žmonėms, kurie dar neturi ateities žinių ir istorinio konteksto? Tokiais atvejais galbūt geriausiai tiktų toks apibūdinimas: „vizualiai įspūdinga, bet trūksta emocijų“.

MRF
MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS

„Finikiečių schema“ (rež. W. Andersonas, 2025 m.).

Dailininkė D. Žalnieriūtė beveik penkis dešimtmečius gyvena ir kuria Klaipėdoje.

Asmeninio archyvo nuotr.

Amžinai bangose

Klaipėdos miesto savivaldybės Imanuelio Kanto viešosios bibliotekos Meno skyriaus galerijoje liepos 14 – rugpjūčio 4 d. buvo galima apžiūrėti dailininkės Danutės Žalnieriūtės tapybos ant popieriaus parodą „Bangose“. Ši netikėta paroda – autorės dovana jos kūrybos gerbėjams ir sau gražios sukakties proga.

Birutė SKAISGIRIENĖ

Ciklas po ciklo

Ryškiausia D. Žalnieriūtės kūrybos sritis yra grafika: kūrybinio kelio pradžioje dailininkė daugiausia kūrė oforto technika, kurią tobulai įvaldė studijuodama dailės institute.

D. Žalnieriūtė visada buvo nepralenkiama ir mažosios grafikos bei ekslibrisų kūrėja, įvertinta ne vienu reikšmingu tarptautiniu apdovanojimu. Tačiau didžioji jos aistra visada buvo spalva. Išlankus momento, spalvų troškulys tapo nevaldomas ir išsiliejo tapybiniuose cikluose ir koliažuose.

Kūrybinė laisvė atėjo pradėjus dalyvauti dailininkų pleneruose ir kūrybinėse

stovyklose. Palangos dailininkų namuose ir Prancūzijoje, *Cité Internationale des Arts* Paryžiaus studijoje, kur didžiausias dėmesys buvo skiriamas ne rezultatui, o procesui, svarbiausia buvo išmokti atsipalaiduoti ir drąsiai nerti į kūrybinį eksperimentą. Taip gimė grafikos darbų ciklas „Serbentų skonis“, mišria technika sukurtas ciklas „Kintančios struktūros“, koliažo, giliaspaudės, monotipijos, iškiliosios spaudos technika sukurtas ciklas „Vėduoklės“, tapybos ant popieriaus ciklas „Bangose“, kurį dailininkė pristatė šioje parodoje.

Vieną temą D. Žalnieriūtė visada plėtoja ilgai, tol, kol išsemia ją iki galo, kol sukuria vientisą išsamų vaizdų naratyvą. Tuomet, užbaigusi vieną ciklą, imasi kitos temos.

Dailininkės kūrybinės idėjos ir impulsai dažniausiai neprognozuojami – jie išnyra bet kur: gamtoje, nepažįstamo žmogaus žvilgsnyje, sudžiūvusio žolyno stiebelyje, seno medžio rievėje. Ją kūrybiniai sumanymai užklumpa netikėtai, kartais net dirbant įprastus buitines darbus. Kūryba yra neatsiejama D. Žalnieriūtės gyvenimo dalis. Kai šitaip intensyviai dirbama, nebelieka ryškios takoskyros tarp gyvenimo ir kūrybos – tai du nuolatos susisiekiantys indai.

Bangų paveikslai

Bangų tematika D. Žalnieriūtės kūryboje tęsiasi jau ne vienerius metus. 2000-aisiais dailininkė buvo surengusi parodą tuo pačiu pavadinimu Klaipėdos galerijoje. Tačiau jūra taip lengvai nepaleidžia tų, kurie jaučia nuolatinį jos alsavimą. Jūra tampa svarbia kasdienybės dalimi, ir nesiliaujantis

amžinas dialogas su šia stichija išsilieja kūryboje.

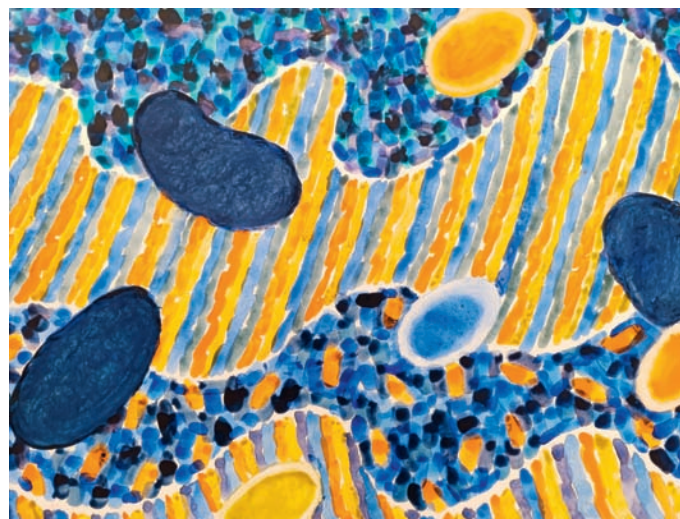
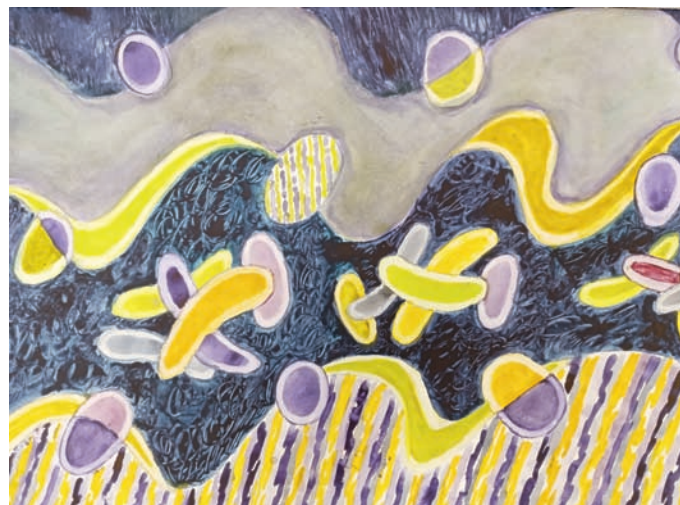
D. Žalnieriūtė yra nutapusi per 50 bangų paveikslų, Meno bibliotekos galerijoje buvo eksponuoti tik 24 – bangoms reikia didesnių erdvių.

Tapybos ant popieriaus ciklas „Bangose“ stebina savo žaismingumu ir gaiva. Įpratusius prie solidžios, klasikinės ir preciziškos Danutės grafikos, iki absoliučios formų ir spalvų harmonijos suvestų tapybinių ciklų ir koliažų, ši paroda džiugino savo lengvumu, gyvybiškumu, vasariška gaiva ir drąsiu žongliravimu tiek spalva, tiek forma.

Dailininkės akvarelės ryškios, gyvos ir linksmos. Popieriaus lakštuose juntamas ritmiškai muzikalus spalvų, formų ir faktūrų bangavimas, įvairuojantis nuo smulkių struktūrų iki monumentalų spalvinių dermių.

Smulkiosiose bangų struktūrose vieni įžvelgia šlapių akmenėlių mirgėjimą pakrantėje, kiti – magišką DNR kodų jungimąsi į painingą ir sudėtingą grandinę, tretis – ciklišką kraujo kūnelių judėjimą venomis ir arterijomis. Tebūnie. Autorė nesistengia kopijuoti natūros, svarbiausia šiame cikle yra kompozicija ir koloritas. Didžiausią dėmesį dailininkė skiria spalvų harmonijai, spalvinių dėmių išsidėstymui, kolorito pasikartojimui ir ritmiškumui. Kurdama paveikslus, D. Žalnieriūtė meistriškai panaudoja šiltų ir šaltų spalvų kontrastus, netikėtas spalvines niuansuotes, mažų ir didesnių intervalų harmoniją.

„Galbūt dėl to nukenčia pati akvarelės technika, jos galimybės, spalvų skaidrumas ir peršviečiamumas, – svarstė dailininkė. – Tačiau aš bangų nevaizduoju dokumentiškai ir realistiškai, o interpretuoju, pasitelkusi fantaziją ir jausmus.“ ►

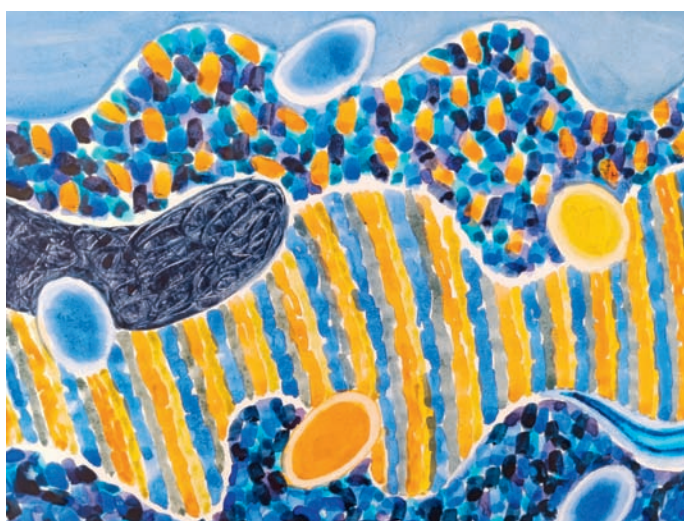
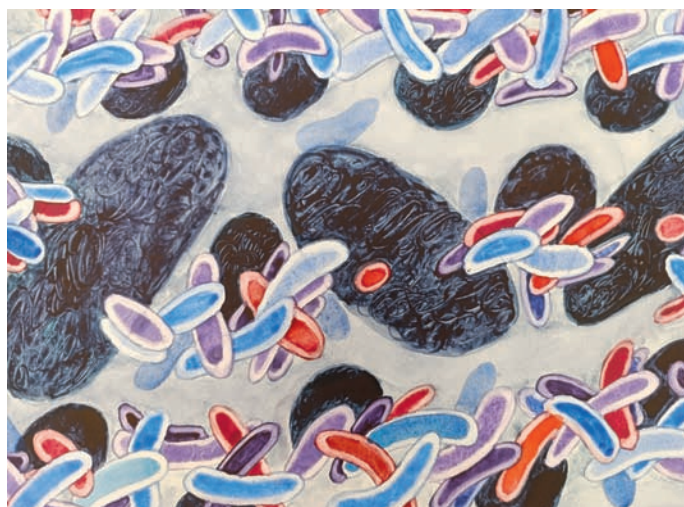
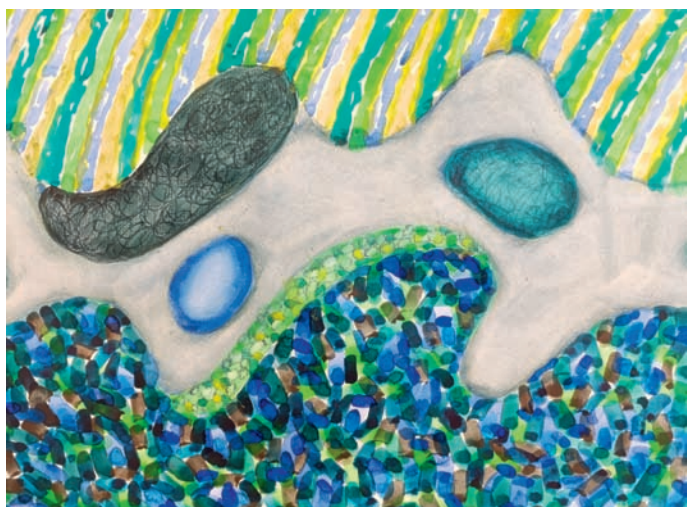
D. Žalnierūtė. Iš ciklo „Bangos“.

Tarsi dienoraščiai

◀ Šio ciklo kūrimas yra tarsi nesiliaujantis meditatyvinis žaidimas, kurio rezul-

tatą gali nulemti bet kas: nuotaika, oras, mintys, savijauta. Koloritas įvairuoja nuo mėlynos ir ryškiai geltonos iki violetinės ar raudonos.

Akvarelės technika įnoringa ir sunkiai įvaldoma. Šlapioje akvarelėje visada išlieka atsitiktinumo momentas, vanduo ir dažai kartais sukuria savus netikėtus

derinius, nenumatytas formas. Tačiau Danutės kūryboje atsitikinumo momentas beveik negalioja. Tiek seniau išbandytuose kūrybos žanruose, tiek akvarelinėje tapyboje jos darbai išlieka struktūriški. Juose viskas yra apgalvota, kompozicija visada aiški ir logiška. „Bangų“ ciklo kūriniai yra tarsi apmąstymų ir įvykių dienoraščiai, pripildyti autocitatu, dienų raštų įspaudų ir vidinio minčių bangavimo.

Struktūriškos meno kūrinių kompozicijos neatsiranda iš niekur. Danutės sūnus Andrius Vosylius, atėjęs pasveikinti mamos su paroda, pasakojo: „Visa mamos diena yra sustyguota kaip laikrodukas ir turi savo ritmą, kuris beveik niekada nekinta: 09:05 – rytinės kavos puodelis ir lėti pusryčiai, 09:37 – lengvas pogulis, susikaupimas dienai ir laikraščio skaitymas, 11:02 – piešimo priemonių pasiruošimas tiesiog svetainėje, 11:07 – kūrybinis procesas – pradėtų darbų tęsimas arba

VIZITINĖ KORTELĖ

Dailininkė **Danutė Žalnierūtė** gimė 1950 m. Kaune. 1968–1973 m. studijavo grafiką tuomečiame Lietuvos valstybiniame dailės institute (dabar Vilniaus dailės akademija). Parodose dalyvauja nuo 1974 m. Surengė per 20 personalinių parodų, dalyvavo daugiau nei 200 bendrų parodų Lietuvoje ir užsienyje. Parodose pelnė prizų ir premijų. Kuria estampo, ekslibriso, piešinio, tapybos srityse. Raktiniai kūrybos žodžiai: linija, spalva, faktūra. Kūrinių formos: ofortas, koliažas, giliaspudė, monotipija, iškilioji spauda. Nuo 1978 m. gyvena ir kuria Klaipėdoje. Nuo 1983 m. – Lietuvos dailininkų sąjungos narė.

naujo darbo kartono ruošimas, 12:07 – pabaiga ir lengvas poilsis. Atrodytų, nieko ypatingo, bet kartu ir stebina toks lėtas ir

paprastas gyvenimo būdas. Kitu laiku nesu matęs jos dirbujantis.“

Dailininkė nerymo prie lango laukdama įkvėpimo, kiekvienoje jos dienoje yra numatytas kūrybai skirtas laikas, kurį ji efektyviai panaudoja. Tapybos ciklas „Bangose“ nėra D. Žalnierūtės kūrybos apibendrinimas, tai tik dar vienas trumpas stabtelėjimas, lengvas atokvėpis, o po to ir vėl reikės nerti į tas pačias ir vis kitas gyvenimo ir kūrybos bangas, kuriose atsispindi emocijos, mintys, jausmai, išgyvenimai, patirtys, prisiminimai, viltys ir troškimai.

„Gyvendama prie jūros, visada jaučiu jos alsavimą, bangavimą, gaivumą ir aurą. Manau, kad tą temą dar tęsiu ir tęsiu, gal tik kitomis technikomis“, – sakė D. Žalnierūtė.

Minint tapytojo J.

Dailėtyrininkė Irena Kostkevičiūtė rašė: „Švažas nemąstė apie gyvenimą iš anksto nustatytais kanonais, gatavų atsakymų klišėmis, kurios griauamos tikrovėje ir nepakenčiamos mene. Jis aiškinosi būties paslaptis, pateikdamas savo sprendimus ir drauge dalį jų palikdamas tiems, kurie patys bendraus su jo paveikslais.“ Galimybę žiūrovams bendrauti su Lietuvos tapybos aukso fondui priklausančiais Jono Švažo (1925–1976) kūriniais suteikė Klaipėdos apskrities dailininkų sąjungos (KADS) Baroti galerija ir Klaipėdos kultūrų komunikacijų centro (KKKC) Parodų rūmai, kuriuose pristatyta paroda „Nuo eskizo iki paveikslo. Jonui Švažui 100 metų“.

Dalia KARATAJIENĖ

Idėjų paieškos keliu

Tokiu būdu parodos rengėjai siekė parodyti ne tik reprezentatyviąją, meno gerbėjams geriau pažįstamą J. Švažo kūrybos pusę,

bet pristatyti ir kameriškesnius, su jo asmeniniu gyvenimu susijusius meninės veiklos pėdsakus. Šį siekį išreiškė ir parodos pavadinimas, nurodantis autoriaus kūrybos proceso dinamiką, kurią savaip įkūnijo ir fizinis žiūrovų judėjimas nuo dailininko piešinių, nuotraukų, nuo dar studijų metais sukurtos „Pievos“ iki jo tapybos darbų, tarp jų – paskutinis J. Švažo nutapytas paveikslas „Medžiai“.

Jubiliejinės parodos vieta – Klaipėda – pasirinkta neatsitiktinai. 1953 m. baigęs Valstybinį dailės institutą (dabar Vilniaus dailės akademija), kuriame J. Švažas ėmė dėstyti ir dirbo jame iki pat 1976 m., jis išsyk ėmė dalyvauti parodose ir gana greitai pasuko naujų meninių idėjų paieškos keliu. Socialistinio realizmo leksika, iliustratyviai pasakojanti apie sovietmečio gyvenimą, J. Švažui buvo nepriimtina. Eidamas Tapybos sekcijos pirmininko pareigas Lietuvos dailininkų sąjungoje, J. Švažas ir savo kolegas drąsino bei skatino atsisakyti tuo metu ideologijos normas atitinkančių sprendimų, sakydamas: „Mūsų parodose rodoma daug paveikslų, kur viskas detalai ir dokumentiškai atvaizduota, ir jie laikomi aukščiausiu realizmo pasireiškimu, tačiau iš tiesų jie yra nepaprastai nuobodūs, pilki ir šabloniški, nupigina mūsų meninį gyvenimą, idėjas ir jausmus.“ Įgyvendindamas savo vidinius imperatyvus, pats menininkas 1960-ųjų pradžioje atsisakė tuo metu prioritetiniu laikytų teminių paveikslų, ir jo dėmesys nukrypo į bene tradiciškiausią lietuviškos tapybos sritį – peizažą. Be

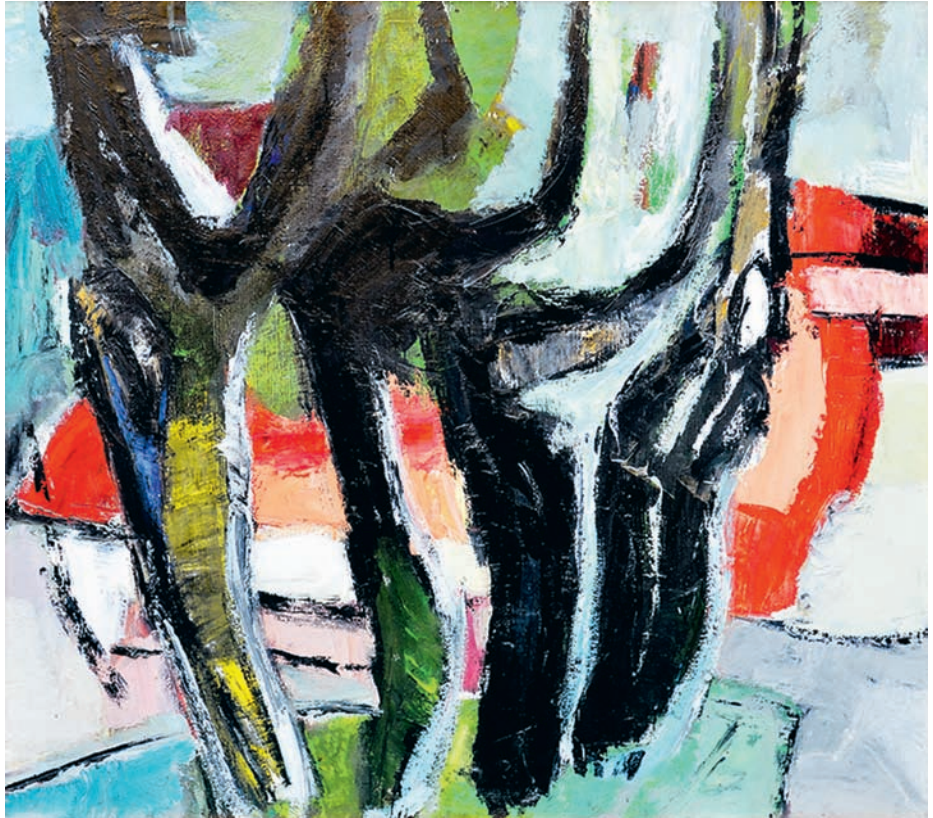
Parodos „Nuo eskizo iki paveikslo. Jonui Švažui 100 metų“ ekspozicijos KKKC Parodų rūmuose ir KADS Baroti galerijoje fragmentai.

Švažo šimtmetį

Vilniaus kiemų, skersgatvių, be nuolat piešiamų ir tapomų medžių, J. Švažo kūryboje pradėjo rasti techninių, urbanistinių motyvų, radikaliai pakeitusių įprasto gamtos peizažo vaizdą. Klaipėdos uostas, didingi kranai, jūroje siūbuojantys burlaiviai, jų stiebų ritmas ir, J. Švažo žodžiais tariant, „spalvos azūrai“ tapo unikaliais tokių parodoje eksponuojamų kūrinių kaip „Naktis uoste“ (1965), „Prieplauka“ (1975), „Laivų šventė“ (1976) ar „Pramoninis peizažas. III. Rytas uoste“ (1976) veikėjais.

Dėmesys medžiui ir spalvai

Apibendrintų formų J. Švažo darbų kompozicijos su žėrėte žėrinčiomis spalvomis, kurias it švines vitražo juostelės aprėmina juodos silueto linijos, yra pripildytos begalinės ekspresijos. Ši atvirų ryškių spalvų, lakoniškų, apibendrintų plokštumų ir juodų kontūrų derinį galima laikyti kone vizitine J. Švažo tapybos kortele. ▶

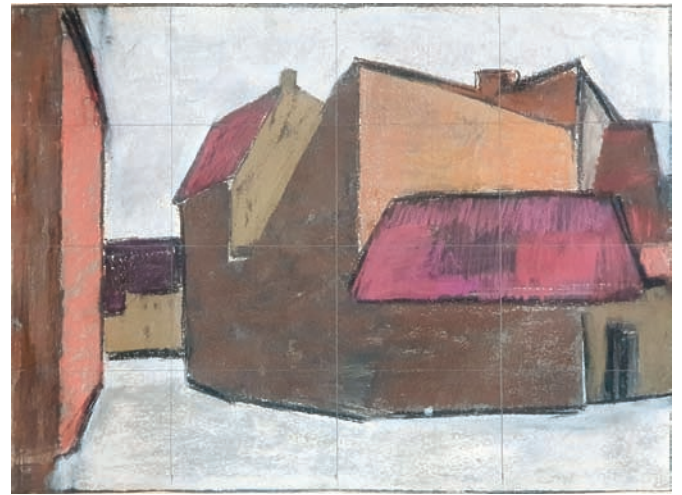
J. Švažas. Medžių kamienai. 1976 m. Drobė, aliejus, 80 X 90 cm.

Kęstučio Meliausko / KKKC Parodų rūmų archyvo ir Baroti galerijos archyvo nuotr.

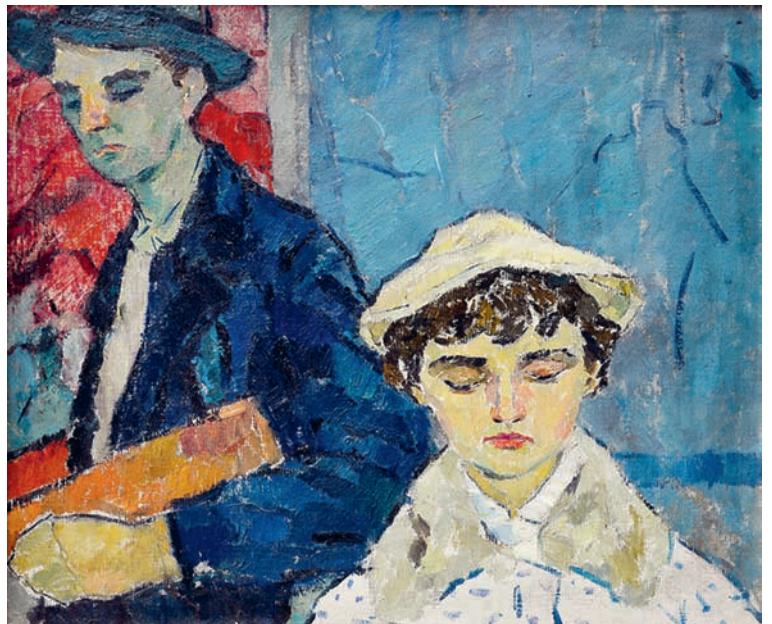
J. Švažas. Tilto statyba II. 1971 m. Popierius, pastelė, 28 X 39 cm.

Iš ciklo „Vilniaus kiemai“ XVIII. 1975 m. Popierius, pastelė, 32 X 43 cm.

Raudoni vamzdžiai. 1976 m. Popierius, pastelė, 33 X 34 cm.

Dvigubas portretas. 1962 m. Drobė, aliejus, 59 X 70 cm.

Žvejai II. 1961 m. Drobė, aliejus, 59 X 79 cm.

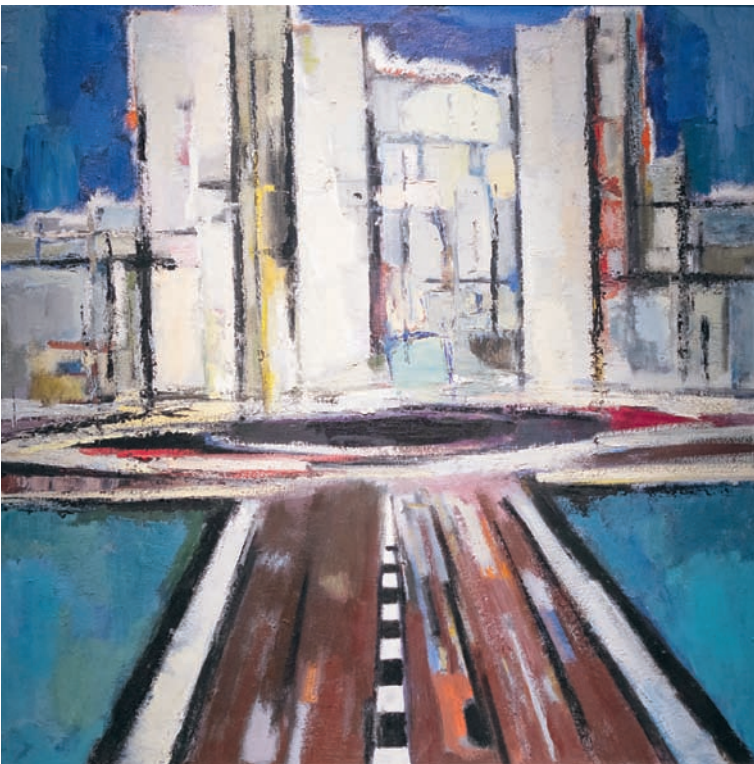
Autoportretas. Žmogus tarp sienų. 1975 m. Drobė, aliejus. 45 X 56 cm.

Pilies skersgatvis Vilniuje. 1974 m. Drobė, aliejus, 80 X 70 cm.

Medžiai prie ežero. 1976. Drobė, aliejus, 70 X 80 cm.

Pramoninis peizažas II. Baltas miestas. 1976 m. Drobė, aliejus, 120 X 120 cm.

Radarai. 1967 m. Drobė, aliejus, 150 X 120 cm.

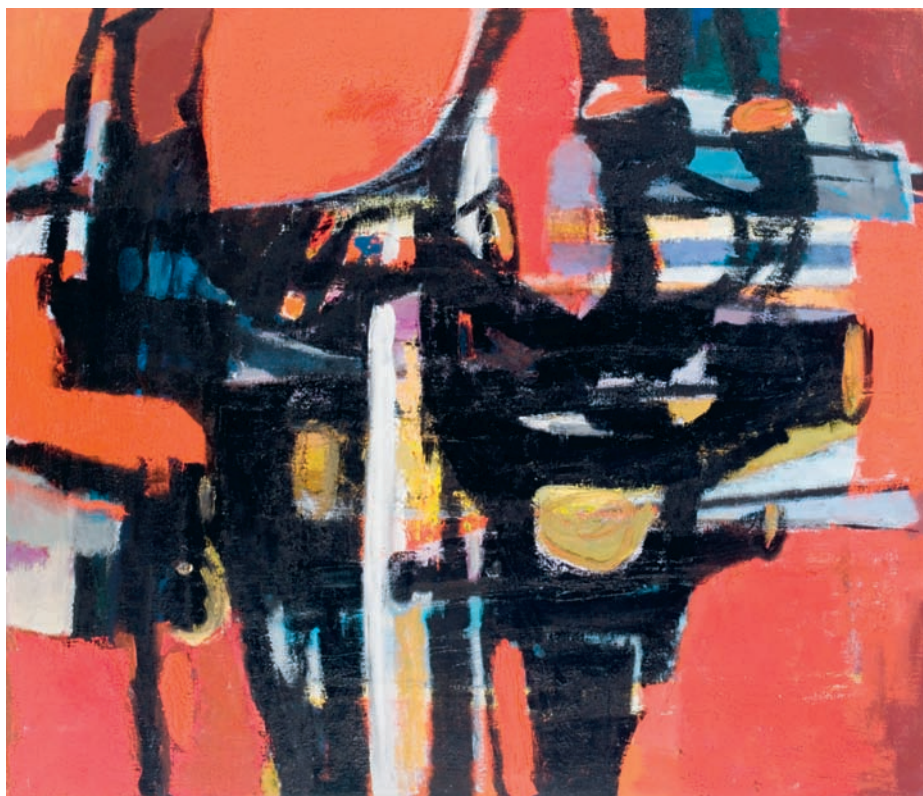
◀ Tačiau jo paveiksluose esama ne tik įtaigių plastinės, formos raiškos naujovių, bet ir kūrybiškai įkūnyto ryšio su nacionaline pasaulėjauta ir lietuvišku tapatumu. Bene akivaizdžiausiai tą ryšį liudija kaip raudonas siūlas per visą J. Švažio kūrybą nusidriekęs dėmesys medžiui. Pagerbdama vyro pomėgį medžiams, jo žmona tekstilininkė Marija Švažienė šią žiemą naudoję Baroti gale-

rijoje pirmąsyk eksponuojamą gobeleną su medžių motyvais. Anot S. Daukanto, „kas gali būti meilingesniu žmogui, kaip ilsėtis po tuo ąžuolu, liepa ar klevu, po kuriuo jo bočius taip pat nuvargęs ilsėjo“. Neatsitiktinai J. Švažio kūrybą aukštai vertinęs Justinas Marcinkevičius sakė, kad J. Švažio medyje yra ne tik pats dailininkas su savo žmogiškąja patirtimi. Jame glūdi ir skaudi visos tautos patirtis.

Subtilios metaforos, kuriomis ir tebuvo galima byloti sovietmečiu, J. Švažio kūrinis paverčia itin poetiškais ir reikalauja iš žiūrovų jautrios atidos. Pavyzdžiui, dar septintajame dešimtmetyje nutapytoje „Pietoje“ (jau pats motyvas buvo netikėtai drąsus) regime baltai melsvą foną, asociatyviai jungiantį šį taip mums pažįstamą simbolį su kaustančiu Sibiro sniego šalčiu. ▶

J. Švažas. Etiudas su medžiais. 1976 m. Drobė, aliejus, 80 X 90 cm.

Saulė už medžių. 1975 m. Drobė, aliejus, 95 X 117 cm.

◀ Galiausiai net ir tam tikras kai kurių J. Švažo paveikslų potėpio grubumas primena nenuodailintos liaudies medžio skulptūros faktūras.

Dailininko kelionės po užsienį – jis pabuvojo Prancūzijoje, Graikijoje, Jugoslavijoje, Bulgarijoje, Turkijoje, Indijoje, Kuboje, Maroke ir Didžiojoje Britanijoje – atvėrė tapytojui plačius pasaulio kultūros ir meno horizontus. Visa tai leido J. Švažui jausti tą juslėmis nepatiriamą pulsą, tvinksintį už geležinės uždangos, ir savitai su juo sinchronizuotis, jaučiant visišką buitiškai detalaus socrealizmo sveltumą. Dar šeštajame dešimtmetyje rašydamas žmonai Marijai laišką iš Krymo, dailininkas prisipažino, kad jaučiasi vienišas *peredvižnikų*¹ kompanijoje: „Jie stebisi mano spalviniais ieškojimais, pastangomis surasti save, išreikšti tų kalnų didybę, kaip aš jaučiu, (...) raudonos, violetinės, auksinės spalvos skamba, ne skamba, bet plėšos manyje.“ Tad nenuostabu, kad visus J. Švažo paveikslus žymi intensyvi spalvų ekspresija, rodanti jo artumą fovistinei kolorito traktuotei.

Padarė didžiulę įtaką

Spalva dailininkui nebuvo tapomo objekto savybė – ji pirmiausia žymėjo asmeniškai išgyvenamą emociją J. Švažo santykį su motyvu. O ir pats motyvas tebuvo tik pretekstas tam pojūčiui išreikšti. Todėl pramoninės struktūros tokiuose paveiksluose kaip „Radarai“ (1967), „Lokatoriai. III“ (1968) ar „Statyboje“ (1972–1974), kuriuose galinga konstrukcija dominuojanti visame beveik tuščiam regimo vaizdo plote, niekam kitam nepalikdama vietos, anaip tol nėra odė sovietmečio technologijoms, priešingai – bauginančios grėsmės žmogaus būčiai nuojauta. Nepaisant to, kad parodos rengėjai nesiekė chronologiškai tiksliai pademonstruoti visos J. Švažo kūrybos trajektorijos, ekspozicijos kūriniai vis dėlto leidžia pamatyti šios trajektorijos kryptį. Nuo subalansuotos, gerai apmąstytos kom-

¹ „Peredvižnikai“ – 1870–1923 m. Rusijoje veikusi dailininkų grupuotė (Kilnojamųjų dailės parodų draugija), propagavusi realistinės dailės principus ir orientavusi savo kūrybą į socialines, buitines temas, psichologinės veikėjų išraiškos tikslumą, literatūriškumą, politinių ir dvasinių negerovių Rusijoje kritiką – aut. past.

Prie Vilniaus. 1973 m. Drobė, aliejus, 85 X 160 cm.

Subtilios metaforos, kuriomis ir tebuvo galima byloti sovietmečiu, J. Švažo kūriniai paverčia itin poetiškais ir reikalauja iš žiūrovų jautrios atidos.

pozicijos J. Švažas ėjo kaskart dramatiškesnio, spontaniškesnio, staigaus, nerimastingo vaizdo link.

Ne vien dailininko kūrybinis talentas, bet ir jo pedagoginiai bei organizaciniai gebėjimai padarė didžiulę įtaką Lietuvos dailės atsinaujinimui. Po 1965 m. Maskvoje surengtos Pabaltijo šalių tapybos parodos J. Švažas inicijavo Vilniaus tapybos trienalės, kurios sujungė Lietuvą, Latviją ir Estiją, paversdamos Vilnių Pabaltijo tapybos centru. Matydamas šiuos pokyčius, Antanas Gudaitis sakė: „Jau 30 metų susidurdamas su organizaciniais sąjungos reikalais, aš dar nesu sutikęs tokių organizacinių gabumų, kokius turi J. Švažas. Ir tai, matyt, leido taip smarkiai pajudėti pirmyn mūsų tapybai.“ J. Švažo įsiūbuotos tapybos naujovės Lietuvos dailininkams atidarė duris ekspozicijoms užsienyje – Prancūzijoje, Lenkijoje,

Uoste. 1967 m. Drobė, aliejus, 110 X 130 cm.

Jugoslavijoje, Kanadoje, Japonijoje. Modernizmo menų sostinėje Paryžiuje išvydęs J. Švažo darbus, autoritetingas prancūzų meno kritikas Georges Boudaille rašė: „Švažas – lietuvis, keturiasdešimties metų amžiaus – milžiniškas, įvairiapusis talentas. Ekspresionistinė prigimtis. Įvaldęs tapybinę techniką, geba įkvėpti gyvybę drobei, perteikdamas jai savo ugnį.“ Šimtmečio parodoje, praėjus 49 metams po dailininko

mirties, šioji ugnis, visiškai ne metaforiškai tariant, tebėra tokia pat akinanti.

Liepos 25 d. atidaryta paroda „Nuo eskizo iki paveikslo. Jonui Švažui 100 metų“ KKKC Parodų rūmuose veikė iki rugpjūčio 24 d., KADS Baroti galerijoje eksponuojama iki rugsėjo 2 d.

MRF
MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS

Algis KUKLYS

Tvardovskio veidrodis

Jį pažinojo visi, Vilniuje ir Krokovoje, o apie mago gebėjimus girdėjo turčiai ir ubagai. Nenuostabu, kad šio paslaptingo žmogaus nemėgo jėzuitai ir kiti, todėl vengė su juo susitikti, kad jų neužkerėtų. Žiūrėk, staiga žmogus suserga arba netikėtai numiršta.

Kai jo namuose pasirodė orus karaliaus rūmų tarnas, nepatikėjo kvietimu, todėl Tvardovskis paprašė, kad kitą kartą atsi- neštų laišką su karaliaus antspaudu. O gal tai klasta, tąsyk suabejojo magas. Ir kai kitą dieną vėl duris pravėrė tas pats rūmų tarnas su laišku, tuomet jis sutiko vykti į valdovo rūmus. Tačiau savo tarną Janeką išpėjo, kad nelįstų prie juodosios knygos, kuri gulėjo prirakinta prie ažuolinio stalo svetainėje. Ten ant specialaus paaukštinimo stovėjo mago juodasis veidrodis matiniu paviršiumi, paaukuotais rėmais. Beje, svetainėje dieną ir naktį tvyrojo keistas kvapas, nuo kurio kitam žmogui pradėdavo svaigti galva.

Tvardovskiui patiko Vilnius, karalius Žygimantas Augustas, smalsūs universiteto studentai, bet labai nepatiko jėzuitai, kurie mėgo reguliuoti kitiems, ką privalo ir ko ne- labai. Todėl jie sukinėjosi Valdovų rūmuose ir universitete, paslaptingi ir viską žinantys.

Pirmą kartą gyvenime jis susitiko su karaliumi, todėl, įžengęs į puošnią menę, nusiėmė kepurę ir pagarbiai nusilenkė.

Sakyk, ar pats gali iš ano pasaulio iškviesti vėles, iš karto paklausė valdovas, akylai stebėdamas svečio veidą.

Taip, jūsų Šviesybe. Galiu tai padaryti, kukliai atsakė magas, stovėdamas priešais sėdintį karalių.

Aš tau sumokėsiu, nuskriausiu, tęsė kalbą valdovas.

Jeigu norite, tai įmanoma padaryti rytoj vakare. Tačiau jūsų tarnai, Šviesybe, į rūmų nuošalesnę menę lai atgabena mano juodąjį veidrodį, nuolankiai šnekėjo magas.

Bus padaryta, kaip tu prašai. O ten, ant staliuko, padėtas maišelis su pinigais. Tai mano užmokestis. Pasiimk, atsakė valdovas, nenuleisdamas akių nuo Tvardovskio.

Pastarasis vėl žemai nusilenkė ir atbu- las išslinko pro aukštas duris, nes nedrįso atsukti nugaros karaliui.

Tuo metu mago tarnas Janekas, kai liko vienas, tiesiog nesitvėrė savame kailyje, kadangi jį kankino didelis smalsumas ir baimė, nes labai troško atversti Tvardovskio juodąją knygą. Jis taip ir padarė. Pamažu pravėrė svetainės duris, tris kartus per- sižegnojo ir ištiesė virpančią ranką, kad pasiektų knygos viršelį. Staiga pamatė, kad kambarys paskendo rūke, pasigirdo bjaurūs balsai, klyksmai, todėl išsigandęs nukrito ant grindų. Gerai, kad magas, tarsi ką nege- ro nujausdamas, įžengė į svetainę ir tuojau užvertė knygą, o nualpusį Janeką išvilko į kitą kambarį. Kai šis atsigavo, išvydo piktą mago veidą.

Džiaukis, kad likai gyvas, bet kitą kartą to nedaryk. Supratai?

Magas būtų jį išvijęs iš namų, tačiau šis vaikas mokėjo gerai gaminti valgį, su- tvarkydavo kambarius ir atlikdavo įvairius pavedimus.

X

Pagaliau juodąjį paslaptingą mago veidro- dį atgabeno į Valdovų rūmus.

Jūsų Šviesybe, iš anksto noriu išpėti, kad visą laiką sėdėtumėte savo krėsle, kad nesiartintumėte prie veidrodžio, pagarbiai kalbėjo magas. Paskui uždegė keturias juo- das žvakes, stovinčias veidrodžio šonuose.

Iš pradžių magas, giliai susikaupęs, kalbėjo mįslingus lotyniškus tekstus, paskui pavargęs atsilošė kėdėje, nuolat stebėdamas valdovą.

Nelauktai juodo veidrodžio matinis stiklas truputį pašviesėjo, kol pasirodė valdovo mirusi žmona Barbora pablyš- kusiu veidu ir tamsiomis akimis. Kara- lius netikėtai pašoko iš krėslo ir, ištiesęs rankas, virpančiu balsu garsiai ištarė velionės vardą. Staiga juodas veidrodis vėl tapo juodas. Valdovas atrodė tarsi ištiktas stabo... Tokią akimirką magas neišmanė, ką daryti, nes nepasakysį gi karaliui, kad jis galop atsikvošėtų. Suprato, valdovas prašys, kad magas vėl iškviestų mirusios karalie- nės dvasią, bet šitam veiksmui jis neturėjo galios, nes tokie ritualai su mirusiais itin pavojingi tam, kas išdrįsta drumsti mirusių ramybę, o anapusinis pasaulis turi savo taisykles ir paslaptis. Tai magas žinojo iš

juodosios knygos, kurią saugojo namuose. Ir šis veidrodis su paaukuotais rėmais ne bet kaip padarytas, jį parsivežė kartu su juodąja knyga iš Čekijos Prahos miesto, kurio žydai kabalistai daug ką mokėjo. Šias paslaptis jie saugojo šimtmečiais. Juk ir Tvardovskio knyga atsirado neatsitiktinai. Manoma, kad jau senovėje buvo tokia knyga, kuri priklausė Egipto žyniams, todėl jie ir buvo tikrieji šalies valdovai.

Pagaliau karalius atsipekėjo, vėl atsisėdo į savo krėslą ir paprašė tarno, kad šis atneštų vengriško Tokajaus vyno. Beje, vyno pasiūlė ir magui, bet jis mandagiai atsisakė, girdi, jam negalima gerti nei vyno, nei stiprių gėrimų.

Tai ką, ponas, geri, nustebo valdovas.

Geriu pieną ir vandenį, atsakė magas.

Ar norėtum gyventi mano rūmuose, vėl pasiteiravo valdovas.

Jūsų Šviesybe, nuoširdžiai dėkoju už dė- mesį, tačiau, gyvendamas gražiuose rūmuo- se, prarasiu magiškas savybes. Aš privalau gyventi kaip vienuolis. Tik mano tikėjimas kitoks, teisinosi nuleidęs galvą.

Gaila, labai gaila, atsiduso valdovas, bet viliuosi, kad mes dar susitiksimė, nes noriu žinoti savo ateitį.

Jau dabar pasakysiu, kad ateitis, jūsų Šviesybe, bloga nebus. Išskyrus tai, kad neturėsite palikuonių...

O pats man aiškini, kad manęs laukia gera ateitis, pyktelėjo valdovas.

Jūsų Šviesybe, joks magas šiame pasaulyje negali pakeisti žmogaus likimo, o karalius taip pat yra žmogus.

Tikiuosi, kad mano užmokestis tavęs nenuvylė, paklausė valdovas.

Dėkoju, Šviesybe. Bet norėčiau, kad už mano kuklias paslaugas jūsų tarnai juodąjį veidrodį pargabentų į mano namus, paprašė Tvardovskis.

Ko prašai, bus padaryta, mostelėjo ranka valdovas.

X

Janekai, klausykis atidžiai, lėtai ištarė magas. Aš išvykstu į tolimą kelionę ir niekada čia nesugrįšiu. Namas priklauso tau, nori – gyvenk, nori – parduok. O jeigu manęs ieškos valdovo tarnai ar miestelėnai,

Ričardo Šileikos nuotr.

visiems sakyk: „Mano ponas išvyko į tolimą kelionę.“ Supratai?

Staiga Janekas prieš jį parpuolė ant kelių susigraudinęs. Ir ką aš be jūsų darysiu, aimanavo, nes ši žinia buvo netikėta ir baisi, ką aš be jūsų darysiu? Viešpatie, pasigailėk...

Nenusimink, Janekai. Į namus parsivesi gerą moteriškę, susilauksi vaikų ir gyvensi kaip visi. Beje, saugok mano veidrodį, būtinai jį paslėpk, nes jis neapsakomai brangus. Net už auksą brangesnis. Supratai?

Po šių žodžių magas įžengė į savo kambarį. O Janekas, kaip visada, kamuojamas didelio smalsumo, atsargiai pravėrė svetainės duris ir stebėjo, ką daro Tvardovskis. Magas, dešinėje rankoje laikydamas savo knygą, o kairėje – degančią juodą žvakę, atsistojo priešais veidrodį. Akimirka veidrodis nušvito keista šviesa, o magas lėtai slinko į priekį, tarsi eitų pro duris, tačiau atgal nesugrįžo. Janekas taip apstulbo, kad išplėtęs akis ėmė šaukti:

„Mano pone, kur jūs pradingote?“ Ir taip kartojo ne vieną kartą, bet vis vien neatsikvošėjo nei tą vakarą, nei vėliau. O žmonės ėmė kalbėti, kad Janekui pasimaišė protelis, kad pono Tvardovskio burtai jį užvaldė, nes vaikščiojo kaip lunatikas kalbėdamas su savimi. O Tvardovskis niekada nesugrįžo į Vilnių, ir niekas nežinojo kur dingo jo paslaptingas juodasis veidrodis. Gal jis iki šiolei paslėptas Vilniaus senamiestyje.

Rudens novelė

Visų Šventųjų dieną jis apsilankė bare, kad paragautų geros kavos, o dieną prieš tai aplankė tėvų kapus ir ten su sūnumi uždegė žvakeles.

Jį stebino, kad daugiabučiame name, kur gyveno, tą naktį ir dieną tvyrojo ramybė, negirdėjo nei barnių, nei trankios idiotiškos muzikos. O gyveno čia ne inteligentai, o visokie *svieto* perėjūnai, kurie nežinia ką

anksčiau veikė, bet disertacijų tikrai nerašė. Šiaip, kai atslinkdavo savaitgalis, nuo baisaus triukšmo skambėjo visas penkių aukštų namas ir šalia esantis kiemas, užstatytas automobiliais.

Labai nemėgo šitos gyvenamosios vietos, bet kol kas kitos nieiškojo, nes, sulaukęs vyresnio amžiaus, tapo sėslus ir tingus. O šią akimirka, sėdėdamas bare prie didelio

lango, neskubėdamas gėrė gardžią kavą ir žiopsojo į praeivius. Staiga išvydo žilabarzdį senuką, kurio eiseną atrodė kaip jaunuolio. Šis tursenantis seniokas gyveno tame pačiame mikrorajone, kaip ir jis, tačiau nebūdavo dienos, kad mieste jo neregėtų. Kažkokia mistika, stebėjosi Vytautas, niekaip nesuprasdamas šio reiškinio. Gal tikimybių teorija visa tai paaiškintų... ►

◀ Bare tyliai skambėjo lyrinio džiazio muzika, o jauna, išvaizdi barmenė aptarnavo žmones, kurie, pasiėmę baltus kavos puodelius, atsisėdavo prie nedidelių apvalių staliukų. Jam patiko, kad tokią susikaupimo dieną niekas nieko neklausinėjo ir nepasakojo nieku. Tiesiog užteko to, kad sėdi vienas, kad Vytauto gyvenimas labai pasikeitė prieš dešimtmetį, kai išsiskyrė su žmona.

Už lango vėjas nešė geltonus lapus, paskui ir lietu, o žmonės su pirkiniais skubėjo prie savo automobilių. Ir tuomet jis prisiminė bičiulį, kurį šiemet išlydėjo į kitą laiką. Šiame bare jie dažnai susitikdavo, kalbėdavo ir kalbėdavo, nes kažkada kartu mokėsi toje pačioje mokykloje, tik skirtingose klasėse.

Netikėtai jo žvilgsnį patraukė penkiolikos ar šešiolikos metų kurčnebylės mergaitės, kurios viena kitai rodė dailius, plonus pirštelius ir atrodė, kad tie lakuoti piršteliai šoka savotišką šokį. Vytautui taip patiko žiopsoti į jas, kad užmiršo kavą, kuri atvėso. Atsikvošėjęs pagalvojo, kad dabar jo gyvenimas – kaip ta atvėsusi kava...

Neabejojo, kad šių mergaičių pirštai būtų patikę ir jo bičiuliui S. amžiną jam atilsį. Pastarasis, smilkydamas cigaretes, ilgam

į ką nors išžiūrėdavo, tačiau tas velniškas rūkymas pribaižė jo sveikatą. Vytautas ne kartą jį perspėjo, kad, girdi, visa tai geruoju nesibaigs, tačiau bičiulis atsainiai atsakydavo, kad nė vienas sveikas nemiršta, todėl koks skirtumas – ar tu rūkai, ar nerūkai. Vieną rytą namiškiai jį surado lovoje nekvėpuojantį.

Laidotuvių dieną prie velionio kapo net kūkčiodama verkė nepažįstama moteris. Tai kas gi buvo ta nepažįstamoji? Vylėsi, kad paaiškės vėliau.

Pro didelį baro langą išvydo, kaip netikėtas rudens lietus veja žmones ieškoti užuovėjos. O čia, bare, kvėpėjo kava ir tyliai skambėjo muzika. Tai buvo jaukus pasaulis. Vytautas susimąstė, kad labai daug žmonių būtent šitaip suvokia savo gyvenimą. Jiems nerūpi nei egzistencializmas, nei kaimynai.

Kadangi jis turėjo skėtį, tai suabejojo, ar nereikėtų autobusu nuvažiuoti į užmiesčio parką ir aplankyti mėgstamą kaštonų alėją. Ją pamėgo nuo tos akimirkos, kai pirmą kartą ten pabučiavo būsimą žmoną. Tuomet neišsivaizdavo, kad jo gyvenimas susipainios kaip virvės mazgas, kurio, deja, neišpainiojo. Gal iš tiesų kiekvienas turi savo lemtį,

nėra nė vienos tautos, kuri netikėtų likimo galia.

Po kojomis mėtėsi perskilę kaštonai, džiugindami akis šokoladine spalva. Pakėlęs nuo kelio kelis, įsidėjo į striukės kišenę, kad parsineštų namo ir padėtų juos knygų lentynoje. Dažniausiai Vytautas alėjoje apsilankydavo pavasarį ir vasarą, kad pailsėtų nuo didmiesčio triukšmo, pakvėpuotų gaivesniu oru. Jis pamatė akivaizdžią tiesą, kad metai sveikatos nepridėjo, o įvairūs praradimai sekė vienas po kito. Ir kuo jis skyrėsi nuo šitų senų kaštonų, kuriuos kažkada pasodino protingi žmonės? Juk žmogus nuo senovės būdavo tapatinamas su medžiu, todėl, gimus vaikui, tėvai sodindavo medį. O lietuvių tikėjimai visada buvo susiję su medžiais ir augalais. Jis prisiminė, kad jų kaimynas savo sodyboje išsitas valandas sėdėdavo po obelimi, apie kažką mąstydamas. Pastarasis daug ką žinojo, nes anksčiau gyveno Rusijoje.

Nori nenori, bet reikės sugrįžti į vartotojų ir pirklių visuomenę, ironiškai pagalvojo, kai sužvarbęs parkako namo. Išgėrė puodelį žalios arbatos, paskui uždegė žvakelę ir į ją ilgai ilgai žiūrėjo.

Ričardo Šileikos nuotr.

Traukinys

Iš pradžių atrodė, kad tai įprastas keleivinis traukinys žaliais vagonais. Kai prisiartino prie vieno vagono, išvydo žvairą, bet patrauklios figūros palydovę, kuri draugiškai šypsojosi, tarsi šis jaunuolis būtų pažįstamas. Keisčiausia, kad ji neprašė parodyti bilietą. Pakėlęs sunkų lagaminą, jis gana greitai surado kupė, kurioje jau sėdėjo pagyvenęs vyras siauru veidu ir didelėmis akimis. Gal tai aktorius, suabejojo stebėdamas vyriškio veidą, nes tokių piliečių dažnai nesutiksi. Tačiau kodėl jo akys laksto į šonus, tarsi norėdamos pasislėpti?

Jaunuolis savo lagaminą užkėlė aukštai, po to atsėdėjo prie lango, kad regėtų geležinkelio stoties peroną, kuris tikriausiai patyrė dvejus pasaulinius karus, nes sienų tinkas atrodė nutrupėjęs. Tačiau didžiausia nesąmonė atrodė pats traukinys, tarsi muziejus ant ratų, nes šiuolaikiniam susisiekimui jo beveik nereikėjo. Juk dabar išrankūs keleiviai skraidė lėktuvais, važinėjo puikiais automobiliais ir kelių aukštų autobusais. Tai kurių velnių jis pasirinko traukinį, netikėtai susimąstė ir staiga pajuto, kad traukinys lėtai pajudėjo, o netrukus duris pravėrė ta pati traukinio palydovė klausdama, ko jie norėtų atsigaivinti – kavos, arbatos ar sulčių. Jis kažkodėl paprašė sulčių, o pagyvenęs vyras – juodos arbatos. Tuomet palydovė pridūrė, kad juodos arbatos neturi, tačiau žalios tuojau atneštų. Pagyvenęs vyras susiraukė, bet, atidžiai nužvelgęs jos iškilį krūtinę, sutiko su moters pasiūlymu, paskui atsiduso ir burbtelėjo, kad be reikalo nepasiėmė termosu su juoda arbata. Jaunuolis norėjo paklausti, kodėl jam patinka tik juoda arbata, kodėl ne kava ar sultys, bet, žvilgsnį nukreipęs į lango pusę, kantriai tylėjo.

O tylėjimo „meno“ jis išmoko prieš metus, kai reikėjo liudyti vienoje paignoje byloje, nes kitaip, ko gero, būtų tapęs nusikaltimo bendrininku. Juk gyveno keistoje šalyje, kurioje visur matydavo paslaptinius ženklus, dažniausiai – satanistų pentogramas, kurias kiti vadino žvaigždėmis. Todėl ir šitas traukinys turėjo tokių ženklų. Kai kurie

žmonės, kaip ir šis jaunuolis, bijojo apie tai galvoti, nes smalsuoliai šioje šalyje ilgai negyvendavo: tiesiog naktį arba anksti ryte išnykdavo kaip šešėliai, o jų artimieji apie tai nekalbėdavo ir niekam nesiskųsdavo. Todėl piliečių gyvenime svarbiausia vertybė buvo kuklumas ir uolumas darbe. O žiniasklaidoje visada buvo populiariausia rubrika „Kuklių profesijų žmonės“. Vadinas, žvaira traukinio palydovė taip pat buvo iš jų, nors ją visada traukė jaunuoliai, bet ne susirukšlę diegai. Tuo jis įsitikino už geros valandos, kai traukinio koridoriu mi nuslinko tualetu link, bet, praeidamas pro palydovės kupė, netikėtai išgirdo jos erotines aimanas ir jaunuolio juoką. Kai uždarė tualetu duris, pagalvojo, kad šis traukinys iš tiesų įdomus, galbūt vertas romano.

X

Iš traukinio palydovės nesužinojo, kodėl traukinys darda nesustodamas. Girdi, viską žino traukinio šilumvežio mašinistai, prie kurių neprieisi. Ji kvailai pajaukavo, kad jis nebijotų, nes traukinys į užsienį neišvažiuos: valstybės siena akylai saugoma budrių pasieniečių. O pro langus buvo matyti paprasti gamtos vaizdai su senais, avarinės būklės namais.

Ir staiga jis prisiminė, kaip prieš dešimtį metų laidojo seną tėvą, kuris gulėjo pašarvotas Ramybės namuose. Tuomet netikėtai visi išgirdo pro šalį važiuojantį traukinį, kuris atrodė lyg mistinis ir neįprastas, privalėjęs išgabenti senolį anapilin, apgaubtą lietaus ir rūkų. Tos akimirkos niekada neužmiršo, nes žmogaus gyvenimas sudėliotas iš tokių atminties fragmentų.

Jis vėl paprašė traukinio palydovės, kad atneštų žalios arbatos ir sausainių, nors pastarųjų nemėgo, tačiau kito pasirinkimo nebuvo. Tai ne traukinys, bet kalėjimas ant ratų, atsiduso bendrakeivis, kurio veidas atrodė lyg sudaužytas, todėl kiekviena proga stengėsi iš palydovės pasišaipyti, tarsi ji būtų dėl visko kalta. Jis norėjo pasakyti, kad jie gyvena satanistinėje šalyje, todėl neverta nei piktintis, nei bambėti, nes tokios „tvarkos“

nepakeis, jie visi pasmerkti iki gyvenimo pabaigos. Tąsyk prisiekė, kad daugiau niekada nevažiuos traukiniu. Niekada... Jis norėjo sugrįžti į namus, kuriuose gyveno vieniša motina, jau kalbanti su savimi ir kate. Pastaroji visada ją lydėdavo į parduotuvę, nes po to gaudavo pieno arba gabaliuką kepeninės dešros. Tai pigiausia dešra, kokią valgė pensininkai ir studentai. Dabar motinai vežė dėžutę saldainių, kuriuos labai mėgo. Bet vieną dieną ją išlydės į amžinybę, niūriai pagalvojo, nes visos nelaimės atslenka netikėtai.

Kai kupė liko vienas, persižegnojo ir už motiną sukalbėjo poterius.

Man atrodo, kad šio traukinio šilumvežio vairuotojai nenormalūs, pasakė bendrakeivis, sugrįžęs iš tambūro, kuriame surūkė vieną cigaretę, tikrai nenormalūs...

O kas mūsų šalyje „normalu“, kreivai nusišypsojo jaunuolis, nors atviro atsakymo nesitikėjo. Tačiau po ilgos pauzės jis išgirdo žodžius, kad šita šalis tikriausiai kažkieno prakeikta. Tokio atsakymo jis nesitikėjo, nes pagyvenęs vyras neatrodė panašus į profesorių. Dauguma žmonių yra naivūs arba kvaili, ir jie netiki tokiais reiškiniais, kad iš tiesų egzistuoja prakeikimai, kurie išsipildo net po šimto metų, tęsė bendrakeivis. Senajame Testamente yra skyrius „Pranašų knygos“. Rekomenduoju perskaityti. Jis akimirka tylėjo, nes nesugalvojo, ką atsakyti, paskui staiga atsistojo ir išėjo iš kupės.

Nereikia man Pranašų knygų, nes visi pranašai buvo bejėgiai. Ir visais laikais žmonių žiaurumas buvo neapsakomas, todėl pavojingiausias žvėris slypi tarp žmonių. Jeigu ištrūksiu iš šio traukinio, tai niekada daugiau į jį nesėsiu. Net jeigu mane vežtų be bilieto.

Sugrįžęs į kupė, bendrakeivio nerado. Gal jis vaikščiojo po kitus vagonus, norėdamas ką nors sužinoti? Tai ne mano reikalas, atsiduso ir, išvydęs traukinio palydovę, jai nusišypsojo.

Lina BUIVIDAVIČIŪTĖ

Griūvant pasauliams

Griūvant pasauliams, bandau būti šviesos pusėje.
Žinau, kad tamsa tėra jos nebuvimas – taip kažkada
Aiškino fizikos mokytoja. Visi netvermės dėsniai – nežinau,
Ar jie turi apčiuopiamą pavidałą, bet energija tiks ir žodžiais.

Griūvant pasauliams, gruodis apsitempia tamsos marškinius,
Kurie braška per siūles. Žiūrėkit, kiek mažai manyje saulės,
Kiek daug juodulių, kurių nesugaudo jokie pasaulio sugertukai –

(Nesityčiok iš gerojo samariečio, nesveikink sūnaus palaidūno).

Griūvant pasauliams, kabinu spindinčias girliandas ir puošu
Kiečio eglutę, kad kuo daugiau suaugėlių pažintų spalvas,
Visa apimantį degimą –

(Šešėliai čia irgi spalvoti – tokia yra vaizduotės fizika).

Renkuosi gyventi, nors literatūroje buvau vadinama slunke.
Užsirašau į veido masažą, pasirenku tuos, kuriuos noriu remti,
Perku pikantišką sūrį, mėgaujuosi, viską darau karštai, tyčiomis –

(Griūvant pasauliams, statausi namą atvirktuką, kasu smaigalį
Giliai į žemę, vaizduotės pamatai yra tvirčiausi).

Tuštumos dovana

Atrodo, kad visos dovanos – išdalintos. Malonus
Jaudulys praslinko kaip lietaus debesis, nupūstas
Vasaros vėjo. Iki jos – toli, skaičiuoju šviesmečius
Iki švelnios šilumos galaktikų. Esu nupuošta eglutė,
Katino aplaužytomis šakomis, išretėjusiu žaliu kailiu.
Esu vienišas stagaras, besiilgintis šviesos žaisliukų.

Pramaišiu sninga ir lyja, trys karaliai pasirenka kitas
Ėdžias. Ištuštėju, kaip šiukšlių savivartis, atsikratantis
Senų pliušinių meškiukų kaugės, ištuštėju, tampu plika
Kaip tilvikas, kuriam pasaulis nupešė paskutinę plunksną.
Drungnėju, kaip užsibuvęs vanduo nuobodulį sėjančios ponios rūmuose.

Kaip man būti, kai visos šventės pasibaigė ir nebežinau, ko laukti.
Kaip man būti, niekaip neįsipaatinant, nemokant nulaikyti vidurio –
Tarp hedonizmo ir askezės, tarp ambicijų ir nuolankumo?

Sausio tuštuma – paskutinė ir didžiausia Tavo dovana, mylimoji.
Vynioju kaspinę, dvelkiantį oriento kvėpalais, bazinės natos –
Tyka, švelniai karstelėjęs rasties pažadas, pamažu ilgėjančios dienos.

Mamos nuvainikavimas

Nieko nepasiekė sporte. Juokdamasi keistai kriuksti.
Nors teigia, buvusi pirmūnė, nemoka spręsti lygčių su
Dviem nežinomaisiais. Maišo skaičių aibes. Nesugeba
Išmokyti kirčiavimo. Nuolat prisivilina troškinį. Sugadino
Visą mainkrafto pasaulį, susidėjusi su kryperiais.
Pamiršta robloksio žmogeliukų reitingus. Sumaišo
Vandeningiausias žemės upes. Kvepia kotletais.
Apskritai keistai kvepia. Ilgai miega rytais. Neužmiega
Vakarais. Siaubingas anglų kalbos tarimas. Apsimeta,
Kad daug skaito, nors iš tiesų naršo telefone. Tingi
Tvarkyti namus, nors mėgsta pabrėžti tvarkos svarbą.
Nuolat atidėlioja darbus. Mažai uždirba. Rašo keistus
Eilėraščius. Yra vaistų maniakė. Nors žadėjo, taip ir
Nenuėjo tobulinti masažo. Pamiršta žiūrėtus filmus.
Yra itin nerangi, nukrito nuo rąsto ir persiplėšė raumenį.
Pelkėje sugebėjo nusitraukti kojos raiščius. Žygiuose
Daro Gėdą. Apskritai daro gėdą. Vis dar nori meilintis.

Turi mane nuvainikuoti, sūnaui, kad pagaliau užaugtum.
Tada – nereikės jokių froidų sesijų, tada turėsi progą sukurti
Tobulus vidinius tėvus, giedosi jiems ditirambus, klosi
Gėles prie nematomų kojų – nes toks puikus užaugai.

Pabaigų ola

Larso von Triero įkvėpta

Ar pastatysi man stebuklingą olą? Eikime rinkti pagalių.
Leisi man atsilikti, o aš ant rankų pirštų skaičiuosiu visus
Mums likusius laikus: porcijos braškinių ledų, vestuvės,
Kuriose būsime mėgstamiausi svečiai, šiugždantys žurnalų
Puslapiai, blizgios istorijos, kurios kažkada gelbėjo.

Ar pastatysi man stebuklingą pabaigų olą? Sakai, keista,
Iš vienu šešėlių einame į kitus? Ne, Tavo ola yra pati
Tikrovė, nepaisant užmerktų mūsų akių, pasmerkimo.

Esu abi seserys, toji, kurios kūnas sužydi nyksmu.
Toji, kuri mėgina režisuoti net finalinę sceną.
Esu išsigandęs vyras, pavestas išmaniųjų gyvybės
Skaičiavimų. Esu vaikas, besikliaujantis stipriąja.

Ar pastatysi man stebuklingą pabaigų olą? Toji muzika
Viską išdidina, o kartu sugeria paikas viltis, visą menką
Žinojimą. O aš ant kojų pirštų skaičiuosiu visus mums
Likusius kartus: eilėraščius, kurie vertė kalnus, filmus,
Kurie rovė stogus, bučinius, kuriuos mylima poetė
tėpė ant duonos.

Koks gražus melancholijos mėlynumas,
Kokis gilus pašamonės vanduo
Kokia išaukštinta kančia

Kokis šiurkštus pabaigų olos paviršius
Koks švelnus pabaigų olos vidus.

Apie tamsą iš nuotolio

Šiandien apie tamsą man lengviausia rašyti iš nuotolio: šiltas guolis, skanus maistas ir šviesa, nutvieskianti langus. Mano knygos jaukiai nugulusios lentynose, joms nebaisios mažos dulkių erkutės, nėra jokio pavojaus.

Šiandien, esant saugiojoje pusėje, man lengva filosofuoti apie rankraščius, kurie nedega. Užsimerkiu prieš kaugę kasdien išmetamų į pasaulio konteinerius, laikau skydą prieš Amžiną Farenheitų karštį. Kaip lengva apakti.

Šiandien, mezgant vien gerąsias akis, man nesunku daryti vidinių spintų revizijas: noriu išmesti posakį – Sotus alkano neužjaučia. Man jis bado ausis.

Šiandien, iki soties žaisdama su savo vaiku,
Iki soties rašydama eilėraščius, nejaučiu durklo
Prie savo gerklės. Ar tada galiu apskritai rašyti?
Ar tada galiu laisvai žarstyti tamsos pelenus?
Nusitaikyti į sveltimą skausmą, kurio nebūna?

Ar vis dar tikiu budrumu? Ar mano žibintams užtenka
Alyvos? Ar mane gali sergėti amžinas Farenheitų karštis,
Kurio nevalia pamiršti? Ar soti puota paverčia mane
Gargantiua ar Pantagriueliu?

Nėra jokios šviesiosios pusės, yra tik tamsos nebuvimas.
Yra tamsa, kuri visada snaudžia, yra tamsa, kurią provokuoju pabusti.

Aukštasis menas, žemasis menas

Skaitau Malaparte, mano oda šiurpsta. Budeliai be atvangos
Kapoja galvas. Žiūriu, kad nenulėktų ir manoji. Tamsieji amžiai.
Kraujas užlieja kelius, kuriais žūtbūt norime eiti. Kraujas pamažu vėsta.
Taip, McCarthy kraštovaizdžiai neturi žiaurumo limitu. ►

Ričardo Šileikos nuotr.

◀ Veidas baltas ir sutrūkinėjęs kaip išskalbtas popierius.

Nekromantijos ritualai gali išplėsti sielą. Juodas turmalinas gali
perkeisti
Širdį. Aukštasis menas gali sargdinti galvą. Vaistą nuo nuodo skiria
tik dozė.

Blizgūs gyvenimo būdo žurnalai. Išfiltruotas realybės vanduo.
Trečias vanduo
Nuo kisieliaus. Nesibaigianti motyvacija, pozityvumo ritualai.
Sėkmės istorijos.
Nuobodžiai taisyklingos kardiogramos. Kingo tamsa, kurios schemas
jau esu
Perkandusi. Savos kiaurymės, lengvai užlipdomos paguodos moliu.

Lengvi žanrai, romantinės komedijos, beveik laimingai pasibaigiantys
detektyvai.
Realybės permušimai, šou su dirbtinių intrigų promilėmis, man
patinka nuo jų apgirsti.

Trasho estetika, tarpinės stotelės tarp glamūro ir Malapartės.
Galbūt taip tik teisinu savo paviršutiniškumą hipertrofavusį sluoksnį,
Pervėrusį gelmes.

Galima nesimaudyti kraujo upėse, galima būti iš pieno plaukusia:
Kelioms valandoms patikiu, kad galima gyventi ir taip.

Trumpa tabako istorija

Kristupo Kolumbo ekspedicijos nariai rūko susuktus lapus,
Dieną juos ištinka laikina intoksikacija. Kitą naktį jie
Vėl ieško lengvo svaigulio. Naują pasaulį reikia patirti visą.

Alvarecas Gonzalesas dalinasi naujuoju pasauliu su Ispanijos
Karaliais ir karalienėmis. Virstantys dūmai jiems primena šetoną.
Alvarecas Gonzalesas nukirsdinamas inkvizicijos rūsiuose.

Žymiausias laivas užplaukė ant didžiausio ledkalnio.
Vyrai sustiprina fatalizmą ir, įsivilkę į smokingus,
Iškilmingai papsi cigarus. Dūmai uždega vandenį.

Šerlokas Holmsas neabejotinai yra išmintingas.
Jo išminties šaltinis – mažas kipšiukas, kuriantis
Laužus pypkėje riestu kandikliu.

Moterų opiumo rūkyklose gydoma nuo isterijos,
Nuo puodų ir skalbinių, nuo androgeniškumo ir
Nuo feminizmo, nors gali pasirodyti ir kitaip.

Haris Hülė verda pienišką sriubą, ją
Užkanda užmaršties duona.

Philipas Morrisas miršta nuo vėžio,
Dūmai ilgus amžius driekiasi iš fabričių kaminų.

Drąsūs kaubojai, route 66, dykumos ir lygumos, moterys ir vyrai,
Ir akimirka rodosi taip lengva visa tai užkariauti.

Sovietinės cigaretės be filtro ir veipai mano sūnaus mokykloje –
Kristupas Kolumbas neabejotinai atrado didelį juodą pasaulį.
Ruošiu inkvizicijos rūšį savo vaikaičiams, nors pati noriu Šerloko
išminties.

Keturiasdešimt plėšikų, juodvarniais lakstančių

39-eri. Įsikimbu į ketvirtąją dešimtį, kaip vaikas į paskutinį
saldainį.
Trys poezijos knygos, vienas vyras, vienas vaikas, du katinai.
Daugybė komforto pagalvių – vienas miręs, bet atgaivintas Haris,
Vienas miręs, bet neatgaivintas Čandleris. Taip ir neišmokau
Atskirti aktorių nuo jų įkūnijamų veikėjų.

Vis dar kaukiu į „Melancholijos“ mėnulį, Larsas slepiasi po
krūmais,
Nes dabar mano socialiniuose tinkluose karaliauja vilkolakiai –
alfa
Patinai, Ieškantys savosios Lunos. Man sakė, kad apie 40 viskas ima
Judėti ciklais, grįžtu prie telenovelių, kurias vaikystėje
žiūrėdavome su močiute.

39-eri. Pagaliau pripažįstu savo eklektiką, ir tarp Hermano Hesės
įterpiu
Gyvenimo būdo žurnalus. Gal tie žmonės meluoja, aš galiu iš jų šito
Išmokti. Tai atleidžia kietąjį sprando mazgą. Man sakė, paskui
Jis virsta kupra. Aš esu geroji, besizavinti Snieguolėmis, nors
naujoji
Ekranizacija ir netikusi. Bijau, kad po 40 man neduos ir šito
vaidmens.
Kol galiu, verčiu savo patirtis į pasakas, o pasakas – į patirtis.

39-eri. Noriu tekėti Dali laikrodėliais, noriu prisilipdyti
Van Gogo ausį, noriu – mėlynai ir geltonai, vis dar pasiutusiai
Noriu būti, noriu antro vaiko ir trečio katino, noriu Hario ir
Čandlerio,
Noriu nuritinti akmenis nuo gerųjų kapų, noriu būti Luna
savajam vilkui.

Vasarvidžio nakties sapnas

Mano raganos šoka Valpurgijos naktį raganiai šokinėja
per ugnį tai yra gyvastis tai yra tikras kerėjimo metas
kūnai susisupę į dūmus lyg į murzinas drobes kūnai
šniokščia ir kriuksi tai yra gyvastis tai yra žiedo burtas
be jokio nelabojo ženklų tai yra

praeitis

Kurią lankau etnografijos muziejuose senos trobos kvapas
Kuris nustelbia visus miesčioniškus aromatus tai į plaukus
Įsipynusios lūgnės tai yra ilgiausia naktis ir trumpiausia diena
Tai yra vasarvidžio sapnas tai yra gyvastis praėjusių amžių knygos
Kurias godžiai į save traukiu tai yra praėjusių amžių kūnų šventė
Aš svaigstu nuo žemuogių trešnių pakalnučių žiedų nuo romanų
Kurie parašyti ir tų kurie bus saulė ridinėjasi aukštai juodumos
Šliaužia pažeme esu šviesios nakties vaikas mano raganos šoka
Valpurgijos naktį mano raganos yra pati šviesotamsos meilė

geismas

Yra proto žudikas tai vienintelė Rasos šventės auka alchemikai
maišo savo tirpalus alchemikai verčia mano širdies akmenis
švelnumu kuris yra naujų laikų deimantas naujųjų laikų žerutis
visa teka medumi ir pienu visa alma krauju ir švinu tai yra

gylis

tavo akių ežerai raganiau gilesni už Tauragną ir Baikalą
plukdau savo vainikėlį į Tavo krantą vasarvidžio nakties sapnas
yra sopulinga meilė nauja pjesė kuri pasibaigia laimingai

Apie skausmą

Būna tokių birželio dienų, kai atrodo, kad medus visai
Nepagardina juodos arbatos. Visa sustingę, nors vasara
Man žadėjo gyvenimą. Būna tokių birželio dienų, kai
Atrodo, kad nieko neišmanau apie skausmą – gimdyta,
Kentėta, gedėta, o vis tik „akmens ir ugnies“ nepažįstu.

Užgauna svetimos galios ir negalios, basakojė mergaitė
Sudegina miškus ir tiltus, taip būna, kai niekas nemoko
Degtukais dauginti šviesą. Basakojė mergaitė, trokštanti
Šilumos ir valgio, žąsys netrukus praneš apie rudenį.

Dienos tirpsta nuodais, dienos tirpsta baltuoju cukrumi,
Šalta. Ežero vanduo tik prisimena vasarosiltį laiką.
Mylima poetė vėl ir vėl šoka „striptizą“, valkiūmi
Apsitraukusios naktys jos akių nepaglosto.

Būna tokių dienų, kai verdu kartuokles žoles ir
Smilkau šalavijus. Būna tokių dienų, kai atrodo,
Jog nieko neišmanau apie savus nei apie svetimus,
Apie tokį didumą, kuriam vieno gyvenimo maža.

Gerai pagalvok prieš žudydamas savo romanų herojų

Mizere, tu lengva ir papaikus, tau terūpi meilės ir seilės.
Mizere, tenorėjau sekt Darvinu – išsivystyt iš Dikenso,
Mizere, tu – kerštinga apvilta mylimoji, į kurios smilkinius kala ruduo.

Matau, kaip rąžaisi pakilus iš kapo, kaip velki basas savo kojas,
Aš nykstu, tu stiprėji, vėl rengiesi beviltiškos romantikės rūbą,
Kertu juodą į baltą, desperacija kaukši mano klavišais –
Žaidžiam romanistų ruletę, literatūra yra žūtbutinė.

Mizere, gal ir gerai, kad rašau tik eilėraščius ir eilėraštukus,
Keičiu nemeilę meile – antonimai liečiasi šaknimis.
Mizere, gal ir gerai, kad savęs juodos ir baltos neatsižadu,
Ir joks gerbėjas neslaugo mano pūslėmis apėjusių rankų.

Ir jei kada sumanysi nužudyti savo naujo romano herojų,
Pagalvok devynis kartus, o dešimtą – planą užrauk.
Jie tyko ir laukia Tavęs ant kelio išpylę alyvą, jie
Nori dar vienos laimingos pabaigos, jie nori paneigti,
Kad visa išmiršta, knygos dega, pasauliai turi kraštus,
Už kurių driekiasi cukraus ir medaus nepalytėtas niekas.

Gyvenk, Mizere, tada liūdnomis naktimis nežiūrėsiu
DramaBox kanalo, tada vėl pavydėsiu pamačiusi
Skaitomiausiųjų reitingus, gyvenk, Mizere, tada
Mano mylimiausias siaubo meistras turės apie ką rašyti.

Ir aš tada gyvensiu.

Vasara yra popžanras

Glostau savo katino kailį – baltas su juoda uodega ir ausim.
Gulim išsidrėbę hamake, skaitau jam naujausią meilės romaną,
Mano katinas yra intelektualas, kuris nekenčia, kai vasarą cituoju Nyčę.

Nors tai yra tobulasis niekis, tuštuma, spjaudoma trešnių kauliukais.
Nors tai yra drungnas ežerų vanduo, ir dėl to visai nesinori skūstis.
Vasarosiltė laimė atsikratyti visų antikinių tragedijų per dešimt dienų.

Tingiai dėlioju birželio letenas ir slystu grindimis, pėdsakų neplausiu.
Džo ir Čandleris jaukinasi viščiukus, aš žiūriu vaizdelius apie laimingas
Kiaules, visus metus besiturškiančias Havajuose. Rudenį joms pavydėsiu.

Vėl ir vėl peržiūriu Stranger Things sezoną, man labai patinka jaunos
Moterys, turinčios nebanalių galių. Vėl ir vėl suku Hario Poterio filmus,
Man labai patinka Bildungsroman, persikeliantis į kiną.

Keliuosi vėlai, košė verda ilgai, andergraundas laukia žiemos.
Esu viena namuose, uostau blizgių žurnalų puslapius, valgau
Baltąjį šokoladą, tokį baltą kaip mano katino kailis, kaip išblukusios
Filosofijos ir plaukai, vasara yra lengvaatletė, vasara bėga trumpus
Atstumus, vasara yra populiarusis žanras, kuriam nebereikia hermeneutikos.

Ruduo būtinai ateis

Ruduo būtinai ateis, lapai stokos chlorofilo. Miške rieškučiomis
Semsiu miglų tirštymę. Vasarą nėra taip smagu vertime pasiklysti. ►

◀
Ruduo būtinai ateis ir vėl kalbėsiu apie absurdą ir egzistencializmą. Kartu su studentais svarstyme, ar žymiausiam Keruako romanui Tinka feministinė perspektyva. Kalbėsiu apie cigarus ir kalvadosą, Mokysiu kūrybiškumo, pasitelkusi Kingo memuarus apie rašymą.

Ruduo būtinai ateis, mano katės ir mano gyvatės nersis iš savo odos, Kurioje iki šiol gyveno. Aš trauksiuosi į save, žiemos link, kada Vėl skaitau Nesbø ir žiūriu „Dogvilį“ – lapkričio purvas yra mano terapija.

Ruduo būtinai ateis, dezinfekuodamas visus paviršius, kuriuos Lietė vasara. Spalis – geras laikas būti miškų bastūnu –
– Laikinas eskeipizmas, kuriam neprisireiks pėdsekių.

Ruduo būtinai ateis, virsiu burokėlių sriubą, tepsiu Vasaros žaizdas medetkų tepalu, bučiuosiu nubalnotus kelius, Atrakinsiu visas spynas, prieblandos zonos yra saugiausios.

Kaip aštuonios mergaitės dalijosi kriaušę (įkvėpta kino juostos „We live in time“ ir E. Remarque romanų)

Man – penkiolika. Kulautuvos plaučių ligų sanatorija, ilgi Gydymo mėnesiai. Poilsio laikas, aštuonios palatos draugės Dalijasi kriaušę ir kalbasi apie meiles. Ir aš kalbuosi – Rankose – brangiausias Remarko romanas. Juodas

Pasaulio fonas, juodi plaučiai, stiprios tuberkuliozės Lazdelės – taip paprastai neperlauši. Bet mes dalijamės Kriaušę ir kalbamės apie Eli Makbyl, apie MTV,

Apie paliktas simpatijas, kurios mus garantuotai pamirš. Aš pasakoju apie miestus, kurie skęsta dūmuose, apie Didžiąsias aistras, kurios gydo. Aš pasakoju apie Kalvadosą ir geismą, apie chemijos lygtis, kurias Vietinėje mokykloje vis dar mokomės sulyginti.

Plaučių ligų sanatorijoje vyksta TOP modelio konkursas,

Ričardo Šileikos nuotr.

Aš esu jo vedėja. Per pertraukas deklamuoju
Rumi poeziją, nugalėtoja išrenkama mergina plikutėle
Galva, dėl to labai džiaugiuosi. Mano nauji bateliai
Kiek per dideli, bet violetiniai blizgučiai prideda

Neatremiamo žavesio. Mes rašome viena kitai atminimo laiškelius –
Tu panaši į Eli, Tu panaši į Eli, Tu panaši į Eli – sutrikusi maža
Mergaite – bet kriaušė yra saldi, ir depešų muzika yra saldi,
Ir kalvadosas yra aitrus, ir plaučių salos yra apsuptos vandens –

Niekur gyvai neliudijau didesnio noro gyventi.

Nevykėlės dienoraštis

Labai mėgstu dalintis savo sėkmėmis – nauji eilėraščiai,
Metų knygos ir metų literatūros kritikės nominacijos,
Sūnaus pasiekimai laipiojime, dykumos, džiuaglės
Ir sūrūs vandenys, kurie įkvepia rašyti naujus darbus.

Visada godžiai pučiu tobulus muilo burbulus – kurie
Sprogsta nuo švelniausio tikrumo dūrio. Statau smėlio
Pilis vaikystės žaidimų aikštelėse, mes vėl nepasidalijame kastuvėlio.

Savo undinėlės uodegą gausiai barstau blizgučiais, prisimenu pirmą
Gerokai pastorintą liemenėlę, atsiųstą šeimos draugės iš Anglijos –
Taip pasipuošusi gavau pasiūlymą šokti striptizo klube „Venera“.

Nebaigtos odontologijos studijos, taip ir neparašyta disertacija,
Nepavykę eilėraščiai, kurių nenori publikuoti jokie žurnalai,
Prisvilintas gyvenimo troškiny, akies voko trūkčiojimas,
Aperversti kambariai, nutraukti kojos raiščiai, trumpas plaukas – – –

Kažkada pozavau gražaus žurnalo puslapiams, kažkada
Pozavau ambicijų objektyvui, dabar tų nuotraukų niekas neatpažįsta,
Dabar manęs neįleidžia į VIP zoną, mano namuose – paveržtų
kastuvėlių kolekcija.

Iš byrančių istorijų

Iš rašomos, bet neparašomos knygos

Daiva MOLYTĖ-LUKAUSKIENĖ

Į jos kasdienybę tarsi škvapas, viską draskydamas ir mėtydamas į šalis, įsiveržė sutuoktinis.

Kadaise mylimas, laukiamas, keturių vaikų tėvas buvo išnykęs, ištirpęs, nutolęs, pasislėpęs atokioje pasaulio vietoje, o kartais nežinia kur plaukiojančiame laive: bastūnas, klajūnas, kuris ramiai uždirbinėjo pinigus, gyveno savo gyvenimą, stebėdamas, kaip slenka pilkos dienos. Kartais išlenkdavo taurelę ugnies.

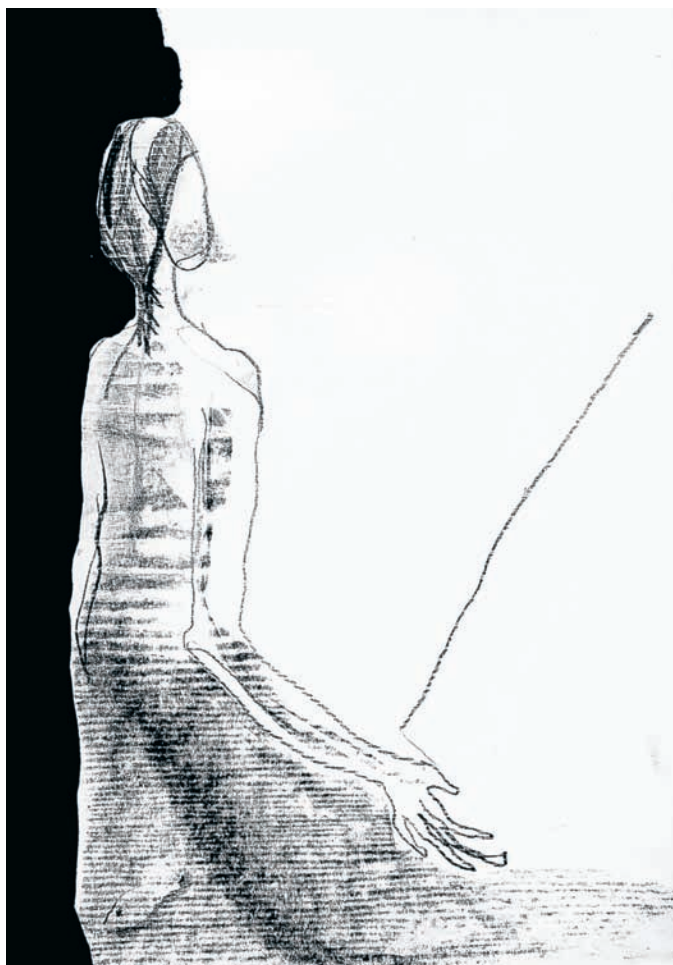
– Kale tu, pati tikriausia... – riaumuoja slavišku akcentu, kraujo pritvinkusiomis raudonomis akimis, mojuodamas galingais, stipriai sugniaužtais kumščiais.

Įtūžusiam vyrui žemė po kojomis lingavo. Ne žemė, bet Atlanto vandenyno srovės užtvindė, daužė ir liejo, laužė tarsi laivą, grasindamos negailestingai sutrupinti į šipulius ir nuskandinti.

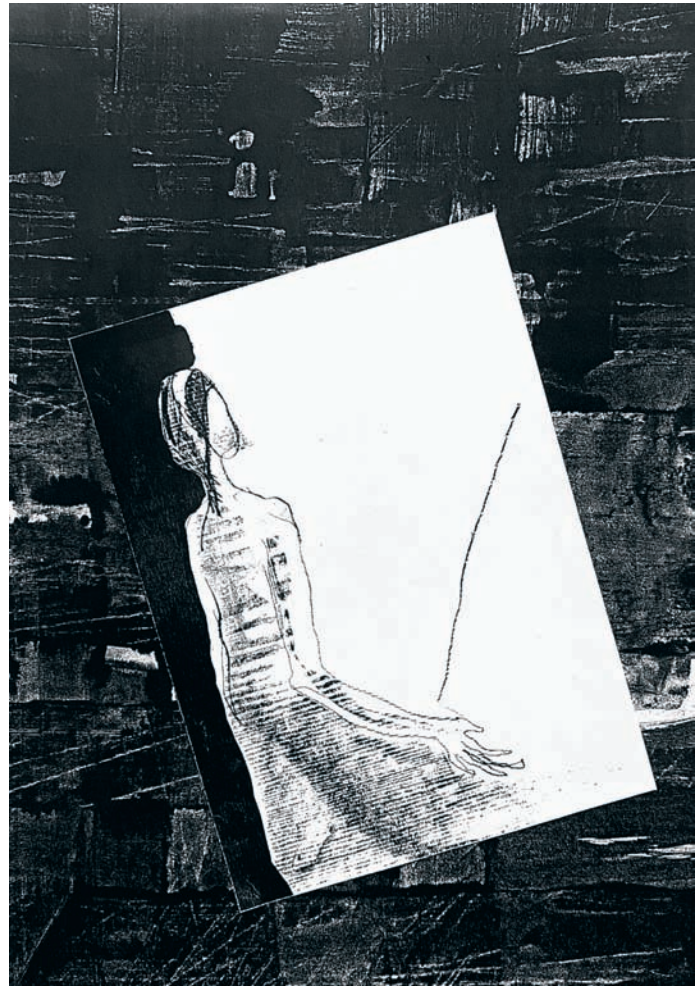
Moteris pažvelgė į veidrodį. Kasdieniškai, paprastai, taip, kaip žiūrėdavo visados, norėdama pamatyti savo atvaizdą, savo veidą, plaukus, nosį, lūpas. Tarsi įvertinti metų ir laiko paliktas žymes: vystančią ir sausėjančią odą, smulkias raukšles po akimis.

Išsvargintas, iškalbingas žvilgsnis gražios ir energingos, nors jau metų naštos prislėgtos būtybės, bylojo apie nelengvus, iš šalies stebint, atrodo, laimingai prabėgusius metus.

Įvertino ji ir kraujuojantį randą ant smakro. Smurtaujančio vyro palikta žymė šiandien jos jau negąsdino. Atsiverdavo ji tarsi stigma kaskart, išgirdus užgaulius žodžius. Raudonas kraujas šilta srovele iš nedidelio rando tekėdavo į baltos vatos gumuliuką, glaudžiamą prie veido. O ji ramiai žiūrėdavo į save, nuklysdama į praeitį, nerūpestingą vaikystę, prabėgusią žaliame miške, kuriame gyveno fėjos, bildukai, lau-

Daiva Molytė-Lukauskienė. Iš byrančių istorijų. 2024 m. Pieštukas, tušas, akrilas.

mės, nykštukai ir visi jos perskaitytų pasakų personažai, svajonių princai.

Ir kodėl ji pasirinko likimo draugu nei-giamiausią herojų, kodėl susigundė laumės kerais ir nutekėjo į nežinią?

– Tokia yra visų gerų mergaičių dalia, – skambėjo ausyse mįslingi bičiulės raganos žodžiai.

Randas kraujavo. Šį kartą stipresne srove tekėjo kraujas, raudonomis dėmėmis pažymėdamas ne tik baltos vatos gumuliuką, bet ir rankas, ištepdamas šilkinę palaidinę, nutaškuodamas grindis.

– Taip nutiko ne vieną kartą, – sukuždėjo šviesiaplaukė, žydraakė.

Ir tai nebuvo jos vaizduotėje sukurtas skausmo ir kančios padarinys, tai buvo įvykių sekos nulemtas išorinis, stiprus kraujavimas iš seniai sugijusio rando, pasakojimų ir prisiminimų: tebeskambant vestuvinėms dainoms ir melodijoms ausyse.

– Oi, laukėm laukėm, mes svetelių laukėm, – ne dainavo, o bliovė linksmybių ištroškęs moteriškių būrys. O ji, dėkodama

likimui, stovėjo šalia sutuoktinio, kukliai nudelbusi akis, pasiryžusi iškęsti viską, kad tik kartu, šalia, drauge.

Ir tylus, tik jai vienai sakomus klastingos ir įtakingos anytos kuždesius, ir sutuoktinio jaunesniųjų seserų, ir vyresniojo brolio deginančius užgauliojimus.

Na ir kas, kad stilistė, kad kirpėja, kad, pasak giminaitės, jos vieta yra virtuvėje, šalia švabros, na ir kas, kad neturi aukštojo mokslo baigimo diplomo, tačiau jos rankos kiekvieną pabaisą gali paversti gražuoliu. Tai liudija iš įvairiausių tarptautinių parodų parvežti diplomai: „Už išradingumą“, „Kūrybiškiausiam stilistui“, „Profesionaliausiam meistrui“.

Tada įkaisdavo jos kraujas. Bajoriškas kraujas. Įsipleiksdavo ji lyg žarija...

Prosenelių narsa ir drąsa ginant šeimos garbę, dorovę, įamžinta sunaikintose praeities relikvijose, tėvo pasakojimuose, apipintuose skaudžiais išgyvenimais ir prisiminimais. Na ir kas, kad nieko neliko, kad skaudi tremtis, nubloškusi į Sibirą artimiausius žmones, viską sunaikino, nušlavė nuo žemės paviršiaus naują sodybą, ūkinius

pastatus, senelio sodintą sodą, močiutės išpuoselėtus daržus, darželius, gėlynus po langais. Paliko tik sugriauto ir nuniokoto svirno akmeninius pamatus ir kiekvieną rudenį raudonuojantį ugnimi putiną...

Tačiau giliai viduje iš kartos į kartą perduodamos šeimos atminos neleido sustoti, būti žeminamai ir užgauliojamai.

Ne kartą sunkiomis akimirkomis ji kartojė: senelis Vincentas ir tėvas, ir dėdė Jonas, ištremiti į Šiaurę, iškentė penkiolikos metų kalėjimo šalčius, iškęs ir jį šią tironišką, klastomis nuspalvintą intrigų kasdienybę.

Omskas, Krasnojarskas, Maly Ungut – miškai ir kalnai, ir šaltis, ir vyresniųjų kalbos apie Sibire kertamus miškus, plukdomus sielius, apie nepriteklių, badą ir pastangas išlikti, išgyventi amžinojoje įšalo žiemoje. Ji pamena, kai, susėdę prie kukliomis vaišėmis gražiai padengto stalo, bajorų palikuonys ir jų draugai dalijosi skaudžiais išgyvenimais...

Prieš daugelį metų, įrėmę į galvą šautuvą, dėdė Joną išvedė nežinion. Nenušovė, paliko gyvą, virpantį ir tirtantį iš baimės ir džiaugsmo, kad liko, kad kvėpuoja, kad mato ►

◀ šviesą, kad susitiks su saviškiais, kad visą gyvenimą tarsi akmenį ant kaklo pasikabinęs nešios šią patirtį ir tik kartais, labai retai paspasakos artimiesiems. Randas, kraujuojantis randas...

– Oi, laukėm laukėm, mes svetelių laukėm, – ataidėjo iš tolo moteriškių balsai. O jos galvoje sukosi mintys, išpuoštos gražiausiomis svajonių gėlėmis ir žiedais, bet ne iš vestuvinės puokštės, kurią sutuoktūvių proga sukūrė žinomiausias miestelio floristas Jokūbas. Mokėsis ne vieną dieną šio amato pas žymiausias pasaulyje mokytojus. Tokios puokštės vėliau puošė kiekvieną save gerbiančią nuotaką, išsivadavusią iš sovietinio mąstymo gniaužtų. Kiekviename madingame žurnale, dažniausiai pirmajame viršelyje, puikavosi gražuolės.

Tačiau šioji, jaunamartės rankose, padabinta lelijų žiedais, paparčių lapais, apynių spurgais ir kitais vaisingumą ir laimę simbolizuojančiais augalais, deja, nepatiko išrinktajam.

Randas, kraujuojantis randas...

Draskomos gėlės, išrišamos, iškarpomos ir pervyniojamos po ranka pasipainiojusiu celofaniniu kaspinu, tampa banaliausia, tačiau, anot jos dabartinių artimųjų, tinkamiausia puošmena nuotakai. Tinkamiausia, tačiau ar mieliausia? Ar ta, kurią mesdama per petį, vis dar viliesi, kad ją sugavusi pamergė taps laiminga moterimi santuokoje?

– Ne tai, ne taip, negerai! – kasdieniški žodžiai iš žiaurais, garbėtroškos, vienvaldžio vyro lūpų. Pirmieji žingsneliai amžinojo nepasitenkinimo ir nepatenkinimo, baimės visame kame link.

Tada ji net galvoti nedrįso, kad taip ir liks stovėti, nežengusi nė vieno žingsnio pirmyn, su byrančia jaunosios gėlių puokšte rankose.

Tokią ją atsitiktinai ir įamžino vestuvių fotografas. Slėpė ji tą nuotrauką. Manė, negraži akimirka rakštimi stringa. Deja, randas, kraujuojantis randas ant veido, amžinoji žymė, atsiradusi, kai ji neatsitiktinai krito pastumta mylimojo ir susitrenkė galvą, pečius, rankas...

Tokios keistos mintys tarsi plėsrūs kirai kruvinais snapais draskė jos krūtinę kiekvieną dieną. Kiekvieną akimirką ji norėdavo pabėgti nuo visų: nuo draugų, šeimos, artimųjų ir savęs. Susikrauti būtiniausias daiktus ir išvykti ieškoti laimės. Kažkur kitur, į šiaurę ar pietus. Surasti save, sėdinčią ant pasaulio krašto saulėtame paplūdimyje...

Kiekvieną dieną ji vienut vienutėlė klajodavo miesto gatvėmis ir skersgatviais,

atsižadėjusi automobilio, autobuso ar kito viešojo transporto paslaugų.

Godžiai siurbdama į plaučius miesto dūmų pritvinkusį kvapą, ji girdėdavo, kaip kaukši jos nudėvėtų batelių kulniukai. Kaip miesto šurmuly ir viltingas gatvių triukšmo aidas kyla aukštyn, ir, palietęs veidą, pakutenęs baltus plaukus, tarsi tirpstantis mylimojo bučinio virptelėjimas iš praeities išsisklaido, išnyksta skubėjime.

Tarsi norėdama sugrįžti į realų gyvenimą iš sapno, ji stengėsi pamatyti, kaip per pastaruosius dvidešimt metų pasikeitė miesto, kuriame ji egzistavo, veidas.

Atsirado daugiau prabangių namų, stiklinių konstrukcijų statinių, kavinių, picerijų ir šalia jų sėdinčių, prašančių išmaldos vyrų ir moterų.

Įmetusi kapeiką elgetai, ėjo toliau, per Biržos tiltą iki kavinės, pasuko kairėn, laipteliais nusileido į krantinę, tipeno „Meridiano“ link...

Tarytum iš viduramžių sugrįžusi elgeta, dėvinti suteptą sielos drabužį, įžūliai, kartu ir kažkaip nenusakomai graudžiai ir viltin-gai tiesė likimui prašytojos ranką. Liūdnam žvelgė į molinę taupyklę, į kurią byrėdavo jos klientų, puikiai sušukuotų moterų ir vyrų metamos monetos.

Gražuoliai atverdavo pinigines atlyginimų ir švenčių dienomis, šiek tiek įkaušę, kai atlėgdavo jų rūpesčių strėlėmis suvarstytos širdys, o kūną užliedavo palaiminga dosnumo banga, išvydus save dideliame kirpyklos veidrodyje.

Keistos mintys tarsi gyviai knibždėjo moters galvoje, neleidamos užmigti nei dieną, nei naktį.

Tą, bene įsimintiniausią dieną, kai ji naiviai tikėjo, kad nuo šiol bus laimingesnė, kad išsipildys slapčiausi moteriški troškimai mylimojo glėbyje, ji impulsyviai, visiškai neplanuotai pagriebė pilną taupyklę, įsimitė į lagaminą aštriasias žirkles, šukas, šiek tiek kosmetikos ir būtiniausių daiktų, be kurių negali išgyventi šios profesijos moteris, įsėdo į miesto autobusą ir atvyko į Tarp-tautinę jūrų perkėlą – jūrų keltų terminalą. Virpančiais pirštais skaičiavo sukauptas monetas, pirkto bilietą į nežinią, ir, įlipusi į iš gelžbetoninių konstrukcijų sukurtą miestą ant vandens, išplaukė.

Tiesą pasakius, ir pati nežinojo kur, į kokį uostą. Miesto pavadinimas skambėjo keis-tai, sunkiai suvokiama, svetima kalba.

Ji plaukė uždaroje kajutėje su mažu langeliu, dviauškė lova, paslėpta už tamsiai raudonos užsklandos, ir šypsojosi. Nedi-delė, tabako dūmais ir senienomis dvo-

kianti dvivietė patalpa, aksomo medžiaga aptrauktas krėslas priminė kambarį, skirtą poilsiui, o kartais kalėjimo metalinę vienutę su sunkiomis aksominėmis užuolaidomis, slepiančiomis nuo išorinio pasaulio.

Nedidelėje, vos kelių kvadratinųjų metrų erdvėje ji tūnojo atsiskyrusi nuo visų, paskendusi savosiose mintyse, o už langų bolavo vandenys, supdami gražų ir vystantį, tikrosios meilės ištroškusį jos kūną. Alkaną ir nepasotintą, nuolatos traumuojamą ne tik smūgių, bet ir šurkščių, pavydžių vyro žodžių. Žodžių, kurie ją tarsi avį paklydėlę išginė, išvarė iš namų, kuriuose gyveno ne vienerius metus, kuriuose dūzgė it bitė, stengdamasi visiems įtikti ir pagelbėti.

– Amžinoji tarnaitė, tarnė, vergė Izaura, – it pagalštos strėlės smigo į jos širdį atsivejantys pašaipūs sutuoktinio žodžiai. Sutuoktinio, iš kurio gniaužtų ji negalėjo išsivaduoti. Kurie kas kartą ją smaugė vis stipriau ir stipriau, ir stipriau.

Ir štai dabar ji buvo visiškai viena kelionėje ir nežinomybė, kelionėje į save, į kitą krantą...

Kamuojama keisto laukimo, atsikėlė, nusiprausė, švariai išsivalė dantis, papurtė galvą, žvilgterėjo į veidrodį, ranka perbraukė ryškias garbanas, parausvino lūpas, išryškino blakstienų juodumą ir, nuvijusi visas mintis, atvėrusi sunkias, metalines kajutės duris, nutipeno į laivo barą. Ne į denį žiūrėti žvaigždžių, o į barą. Laivas jai priminė didelius namus. Su svečių kambariais, miegamaisiais, rūkomaisiais, valgomaisiais, svetainėmis ir didelėmis, atokiau esančiomis virtuvėmis, kuriose garsiai bildėjo puodai, stiklinės, o pasislėpę virėjai smalsiai nužiūrindavo kiekvieną išalkusį. Viskas buvo sukurta keliaujančių, iškeliaujančių malonumams.

Tarsi tarnai, papuošti baltais marškiniais, zujo laivo įgulos nariai.

Užsisakius vyno, su krištolo taure rankose moteris nukeliavo prie iliuminatoriaus. Jaunas mėnulis šelmiškai lingavo...

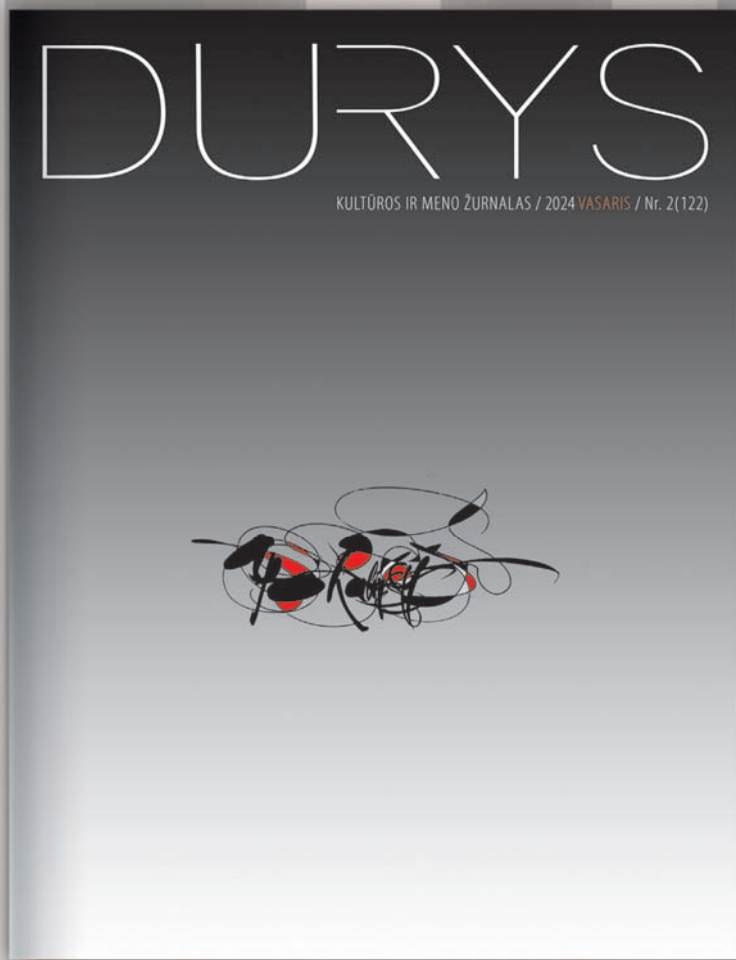
Ji buvo vienui viena.

Didžiulėje salėje, patogiai įsitaisiusi ant prosenelių namus menančių minkštasuolių, jos vienatvė buvo beribė tarsi vandenynas, o savijauta puiki.

Kiek nedaug tereikėjo. Tiek nedaug...

2011 m.

Klaipėda

MĖNESINĮ KULTŪROS IR MENO ŽURNALĄ „DURYS“ GALIMA PRENUMERUOTI Į NAMUS

Perkant dienraščio „Klaipėda“ redakcijoje
vieno numerio kaina –

1,60 Eur

Prenumeruojant Lietuvos pašte
vieno numerio kaina –

3,36 Eur

Dienraščio „Klaipėda“ redakcijos adresas: Naujojo Sodo g. 1A, „K centras“, I aukštas.
Detalesnė informacija tel.: +370 46 397 713, +370 46 397 714.

ISSN 2351-5848

9 772351 584003